

SOSYAL HİZMET MAGAZİN

AYLIK MESLEKİ ETKİLEŞİM DÜŞÜNCE VE KÜLTÜR E-DERGİSİ

RUH SAĞLIĞI VE
TOPLUMSAL
CİNSİYET

Dr. Sinan Akçay

SIĞINMAEVİNDE
FEMİNİST
UYGULAMA

Ezgi Bilgin

YALNIZ YAŞAYAN
YAŞLI KADINLAR

Edip Aygüler

GİZLİ
KAHRAMANLAR
BAKIMVERENLER

Filiz Er

MEVSİMLİK
TARIM
İŞÇİLİĞİNDE
KADIN

Dr. Eda B. Gürbüz

GÜNCEL:
KADIN
REFAHI

Hak ve Eşitli Arayışıyla İnsan
Dr. Hicran Atatanır

Hümanist Uygulama
Büşra Hazal Ünal

RETROSPEKTİF:
MESLEKTE 27 YIL

Fatih Kılıçarslan

SÖYLEŞİ
Prof. Dr. Kemal Çakmaklı

SÖYLEŞİ
Yasemin Horasan
Milli Basketbolcumuz

SOSYAL BİLİMLER
ARASINDA SOSYAL
ÇALIŞMA
Kaan Sevim

BİR ÖNCÜ:
PAULO FREIRE
Selver Albayrak

ÖĞRENCİNİN
SESI
Ferhan Özge Demir
Sevra Pınar

SOSYAL
ÇALIŞMACININ
BİR GÜNÜ
Ayşe Bektaş Şanlı

TEKNOLOJİ:
SİBER ZORBALIK
Mustafa Çağrı Ayalp

AKADEMİK
Sivas Cumhuriyet
Üniversitesi
Sosyal Hizmet Bölümü

SİVİL TOPLUM
Belki De Sensin

SİNEMA
Çöl Çiçeği

DÜŞÜNCE
KİTAPLIĞI
1000 Kitabın
Öğrettiği

GEZİ
Amsterdam'ın Gizli
Heykelleri

İçindekiler

03 Editörden
• Prof. Dr. İlhan Tomanbay

05 Genel Yayın Yönetmeninden
• Prof. Dr. Tarık Tuncay

GÜNCEL

08 Ruh Sağlığı ve Toplumsal Cinsiyet
• Dr. Sinan Akçay

10 Sığınmaevinde Feminist Sosyal Hizmet
• Ezgi Bilgin

13 Türkiye’de Yalnız Yaşayan Yaşlı Kadın Olmak
• Arş. Gör. Edip Aygüler

15 Gizli Kahramanlar Bakım Verenler
• Filiz Er

18 Sorunlar Yumağı Mevsimlik Tarım İşçiliği
• Dr. Eda Beydili Gürbüz

20 Hak ve Eşitlik Arayışıyla İnsan
• Dr. Hicran Atatanır

23 Hümanist Sosyal Hizmet Uygulaması
• Büşra Hazal Ünal

DİSİPLİNERARASI

25 Sosyal Bilimler Arasında Sosyal Çalışma
• Kaan Sevim

SÖYLEŞİ

28 • Prof. Dr. Kemal Çakmaklı

32 • Yasemin Horasan - Milli Basketbolcu

BİR ÖNCÜ

35 Paulo Freire
• Selver Albayrak

RETROSPEKTİF

38 Meslekte 27 Yıl
• Fatih Kılıçarslan

SOSYAL ÇALIŞMACININ BİR GÜNÜ

40 Toplum Ruh Sağlığı alanı
• Ayşe Bektaş Şanlı

ÖĞRENCİ DENEYİMLERİ

43 Nerelerde Kaldık
• Ferhan Özge Demir

46 Kadın
• Sevra Pınar

SİVİL TOPLUM

48 Belki De Sensin
• Aykut Kadir Kurt

AKADEMİ

50 Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Hizmet
Bölümü

TEKNOLOJİ

52 Yalnızca Sanal Dünyada Etkisini
Göstermeyen Bir Sorun: Siber Zorbalık
• Arş. Gör. Mustafa Çağrı Ayalp

BU AY

63 28 Nisan Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Günü
• Mehmet Kürşat Aldemir

Kültür ve Sanat

SİNEMA

46

Çöl Çiçeği (2009)
• **Görkem Kelebek**

GEZİ

56

Amsterdam'ın Gizemli Heykelleri
• **Veli Yalçın**

DÜŞÜNCE KİTAPLIĞI

59

İsmet Galip Yolcuoğlu - 1000 Kitabın Öğrettiği (Nasıl Yaşamalıyız?)
• **Arş. Gör. Harun Aslan**

SOSYAL ÇALIŞMA KİTAPLIĞI

61

Dr. Aslıhan Aykara - O Mutluysa Herkes Mutlu Zihinsel Engelli Kardeşe Sahip Olmak

62

Dr. Özge Sanem Özateş Gelmez - Malumun İlanı: Kadın Emeğinin Saklı Yüzü- Ev içi Bakım Emeği

EDİTÖRE MEKTUP

65

Adem Kılıç - Biz ve Feodalliğimiz

HAKKINDA

Sosyal Hizmet Magazin elektronik dergisinin temel amacı; sosyal hizmet alanlarını yansıtan güncel yazıları, haberleri, gelişme ve tartışmaları, bilimsel derlemeleri, araştırmaları ve kültür-sanat yazılarını öğrenciler, uygulayıcılar, akademisyenler ve araştırmacılarla paylaşmaktır.

Sosyal çalışma mesleğinin akademisyenleri, uygulayıcıları, öğrencileri ile sosyal hizmet alanlarındaki temel ve destekleyici diğer mesleklerin profesyonelleri tarafından yazılan yazılar yayınlanır. Sosyal Hizmet Magazin, sosyal çalışma ve sosyal hizmetlerin popüler bilim ve uygulama dergisidir. Günceldir, canlıdır.

Yazılar; geniş ölçekte çalışma alanlarından güncel bilgi-beceri aktarımı, mesleki uzmanlık konuları, etik-hukuksal tartışmalar, öğrenci deneyimleri, teknoloji gibi her sosyal çalışmacıyı ilgilendiren konuları içerir. Sinema, edebiyat, akademik eser incelemeleri yer alır. Sosyal hizmet alanlarının öncü ve dikkat çekici kişilikleriyle röportajlar yayımlanır. Yazıların içeriğinden doğan her türlü hukuki sorumluluk yazarlara aittir.

E-dergi; Ekim, Kasım, Aralık, Şubat, Mart, Nisan aylarında yılda altı sayı yayımlanır.

Dergide yayınlamasını istediğiniz yazılarınızı

sosyalhizmetmagazin@gmail.com adresine iletiniz. Güncel yazılar 750-1000 kelime, tanıtım, haber, film, belgesel, kitap (edebiyat, düşünce, akademik sosyal hizmet türlerinde) incelemesi türündeki yazılar ise 500-750 kelime arasında olmalıdır. Dergideki yazılar kaynak gösterilerek alıntılanabilir. Yayınlanma tarihi 17 Nisan 2019. Sayı 06.

Editör

Prof. Dr. İlhan Tomanbay

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Prof. Dr. Tarık Tuncay

Genel Yayın Yönetmeni

Prof. Dr. Tarık Tuncay

Yardımcı Editör

Arş. Gör. Görkem Kelebek

Sayfa Sorumluları

Dr. Melih Sever

Arş. Gör. Harun Aslan

Arş. Gör. Mustafa Çağrı Ayalp

Elif Topçu

Arş. Gör. Hakan Sakarya

Derya Akkurt

www.sosyalhizmetmagazin.com

Prof. Dr. İlhan Tomanbay

EDİTÖRDEN

Altı Ayın Özeti: El Elelik Birlikteliği Sağladı

Sosyal Hizmet Magazin Dergisi uzun süredir istediğimiz, ancak başlamaya yürekenemediğimiz bir dergiydi. İlk kıvılcımı Vize Yayınları sahibi, dostumuz Ali Fuat Resuloğulları vermişti. Bundan yedi ay önce bir edergi çıkarma düşüncesini paylaştı benimle. Kendi Vize Yayınevi sayfalarında yer alan edergi dizisi içinde bir SOSYAL HİZMET E-DERGİ çıkarmak istediğini söyledi. Bu tek başına altına girilecek iş değildi. Kendisiyle görüştüğüm Tarık Tuncay hocamız bu işi bizim birlikte ve kendi başımıza gerçekleştirebileceğimiz önerisini ortaya attı. Beni yüreklendirdi. Gömleğini çıkarttı, suya atladi. Meslektaş yalnız bırakılır mı; tabii ki bize de arkasından suya atlamak düştü!

Altı aydır sudayız; yüzüyoruz. Yazı yollayanlar da bizi yalnız bırakmadı. Atılan kulaçlar arttı. Şu ana kadar birinci sayıda 22, ikinci sayıda 22, üçüncü sayıda 22, dördüncü sayıda 23 ve beşinci sayıda 22 hepsi özgün olmak üzere toplamda 111 yazı yayınlanmış oldu. Hem de çeşitli alanlarda: Söyleşiler, meslekte öncüler, retrospektif, (yani geriye yönelik yazılar), sosyal çalışmacının bir günü, öğrenci deneyimleri, sivil toplum, akademi, teknoloji, sanat, sinema, edebiyat, şiir, gezi yazıları, düşünce kitaplığı ve sosyal çalışma kitaplığı başlıklarıyla sosyal hizmet alanlarının hepsinde birçok meslektaş ve öğrenci halılar değil, yazılar dokudular; bizim de her boyutta dokunan yazıları okuma şansımız oldu. Alana sanat dahil birçok boyutta başlık açarak girme düşüncesi sevgili Tarık Tuncay'ındır. Çok güzel oldu. Meslekî alanlarda görev yapan herkese de, sosyal çalışmacı, sosyolog, psikolog, uygulamacı, akademisyen, üniversite öğrencisi... vb. alanlarında her boyutta düşündüklerini yazma fırsatı sağlanmış oldu.

Bu çeşitlilik dışında her sayıda bir başka mesleki düşünce ve çalışma alını öne çıkarmaya çalıştık. Birinci sayıda ana konu psikiyatrik sosyal hizmet, ikinci sayıda tıbbi sosyal hizmet, üçüncü sayı çocuk refahı, dördüncü sayı mesleki ontoloji, beşinci sayı uygulama teorileri ve bu sayıda kadın refahı konularına ağırlık verildi.

Ağırlık her sayıda istediğimiz kadar olmadı. Ana konularda daha çok sayıda yazı yayınlamak isterdik. Bu kadar oldu. Ama her sayıda Güncel başlığı altında yer alan dergi konusu yazılar beşten aşağı düşmedi.

Bu kapsamda bir dergiye ilgi büyük oldu. Bugün tamamı gönüllü ve kendi istekleriyle 3000'in üzerine abone bağlantımız var. Dergilerimize, dergilerinize tıklanma ortalaması bugün için 14.000'in üzerinde. Tıklanmalar günden güne artıyor. Yani çok geniş bir ağa ulaşıyoruz. Görüldüğü gibi su gittikçe derinleşiyor. Bizim de yüzme gücümüz artıyor. Kollarımız, ufuk genişliğimiz artıyor. Çünkü, suyun kaldırma gücünden daha yüksek mesleğin kaldırma gücü. Mesleğin kaldırma gücüyle daha coşkulu, daha güçlü ve daha ustalaşarak yüzmeyi herhalde daha uzun bir süre sürdüreceğiz.

Eklemeliyim: Tıbbi, psikiyatrik sosyal hizmet gibi konular ülkemizde güncelliğini yitirmeyen, bu nedenle çok işlenen konulardır. Ancak mesleki ontoloji konusu ciddi parmak basılması gereken çok özgün bir konudur.

Ontoloji varlıkbilim demektir.

Varlıkbilim doğadan başlayarak insanların ve olanların varlık nedenleri, varlık sorunları, yani herşeyin özü üzerine düşünce üreten felsefe ve bilim dalıdır. Sosyal çalışmanın, isterseniz sosyal hizmet deyin, varlığını koruma ve kabul ettirme mücadelesi içinde olduğu/olmadığı bugün fısıltılı sözel konuşmalarla her an karşımıza çıkıyorsa, mesleğin varlığının adı konulamıyor ve tartışılmıyorsa orada sıkıntı var demektir. Bu yakınmaların ya da sözel saldırıların / sataşmaların ister akademik deyin ister aydınsal (entelektüel) boyutta en açık ve kararlı biçimde yapılacağı düzlem herhalde bu başlıktır ve bu dergidir. Ciddi, mesleğin varlığını tartışmasız kabul ettirecek yazılar her zaman beklenir ve gelebilir.

Bunun gibi, uygulama teorileri başlıklı güncel yazılara da gereksinimin büyük olduğu kabul edilecektir. Uygulamaya çevrilebilen mesleki kuramlar, kuramsal düşüncelerin uygulamayla bağının kurulması, giderek kuramı uygulamaya dönüştürebilmek, giderek uygulamadan kuram çıkartmak, zor iştir ve düşünmesini ve mesleğini seven sosyal çalışmacılar ve akademisyenler özellikle bu konuya da ilgi göstermelidir. Dergide bu kapı da bu heyecanlı serüvene açık olanlar için halen açıktır.

Kadınları ilgilendiren sorunlar konusunda mesleki bakışlar bu sayıda görülen yazılar gibi yazılarla arınmalı, yalınlaşmalı ve kararlılaşmalıdır. Yazı yazıyı davet etmeli, yazı yazıyı üretmelidir. Bir iki üç yazıyla düşünce üretimi sağlanamaz, düşüncelerin sistemli olarak uygulamaya dönüşümü daha yoğun düşünce üretimiyle sağlanabilir. SOSYAL HİZMET MAGAZİN gibi basılı ya da elektronik dergiler sayıca artmalıdır, daha düzenli, daha tutarlı olarak daha çok dergi ve yazı çıkmalıdır. Meslek ancak böyle bir süreç içinde gelişebilir, kendini bulabilir ve kabul ettirebilir. SOSYAL HİZMET MAGAZİN dergisi 2018 yılının Ekim ayında ilk sayısı huzurlarınıza çıkmıştı. Aralık ve Ocak sayıları tek sayı olarak çıkarılmıştı ve bugün 2019 Nisan tarihli altıncı sayısı ilk dönem yayın yaşamını tamamlamış oluyor. Bundan sonraki sayı 2019'un Ekim ayında çıkacak. Gene aynı dolulukta, aynı özgünlükte ve aynı geniş boyutlarıyla çıksın istiyoruz. Böylece yılda altı sayıyla huzurlarınızda olacağız. Bu demektir ki iki ayda bir çıkarılan bir dergiye sahibiz ve bu büyük bir başarıdır.

Gönül kesintisiz her ay bir derginin çıkarılmasını istemez mi? İster elbette. Ancak bu dergiyi çıkaran bizler profesyonel, yani ücretli meslekli dergici, yayıncı değiliz. Birçok kamusal ve özel sorunluluklarımız, işlerimiz arasında bunu da gönüllü olarak yapmaya çalışıyoruz.

Tüm Anadolu'daki lisans ve önlisans, açıköğretim ve lisans tamamlama eğitimlerinde okuyan gençlere ve sosyal hizmet bölümlerine, aynı alanlarda çalışan diğer sosyal mesleklerle ve öğrencilerine sosyal hizmet alanlarını ve bir mesleği, sosyal çalışmayı, diğer sosyal mesleklerle "disiplinlerarası" bağlarını kurmaya çalışarak farklı boyutlarıyla sunmaya çalışıyoruz. Elele verince neler yapılabileceğini göstermesi bakımından önemli bir göstergedir SOSYAL HİZMET MAGAZİN edergisi. Temelde iki kişi elele verdi; bu iki ele başka eller uzandı.

Değerli katkılar oldu. Yazılarıyla katılanlar ise derginin oylumunu ve içeriğini oluşturdu; yazıların içerikleri derginin içeriğini yükseltti.

Eksikliklerimizi, hatalarımızı yazın. Genel Yayın Yönetmenimiz Tarık Tunçay'a yazın, bana yazın. Yeni öneriler getirin; yani konular önerin. Dergide yeni buluşlar yapalım. Biliniz ki suskunluk gelişmenin balatasız frenleridir. Suskunluk sadece meslekî gelişimi değil düşünce gelişimini de frenler. Fısıltılı konuşmalar da buna dahildir. Gelişme sağlamaz.

Ağırlıklı yükü sırtlayan Prof. Dr. Tarık Tunçay'a ve kendisine desteklerini esirgemeyen araştırma görevlilerine, yazılarıyla edergiyi genişleten ve derinleştiren tüm yazarlarımıza birince dönem için teşekkürler ediyorum. Hepsi ayrı ayrı çok önemlidir. Ekim 2019 sayısının, yani yedinci sayının ana konusu göç ve sığınma olacaktır. Konu sosyal çalışmacılara hem düşünce hem çalışma alanı olarak yeni ufuklar açacak bir konudur ve Türkiye'nin konusudur.

Sosyal sorunlar yumağı olan bir konudur. Bu alanda çalışan ve çalışmak isteyen meslektaşlar, bu alanda sosyal hizmet yapanların meslek dışından olmasından rahatsızlık duyan meslektaşlar meslek elemanı olarak var olduklarını yazılarıyla göstermelidir. Her konuda, yeni yazılarınızla, yeni döneme merhaba demek için!

Prof. Dr. Tarık Tuncay

GENEL YAYIN YÖNETMENİNDEN

Kadın Sorunlarını Travma Farkındalığıyla Okumak

Popüler meslek dergimiz, Sosyal Hizmet Magazin'in altıncı sayısında (Nisan, 2019) kadın refahı alanı öncelikli olmak üzere insan haklarına ve uygulamada insancıl modeller konularına yer verdik. Hepsi birbiriyle iç içe geçmiş olan konular. Prof. Dr. İlhan Tomanbay hocamızla el ele çalışmayı sürdürüyoruz. Aramıza sevgili Arş. Gör. Görkem Kelebek de katıldı ve yardımcı editörlük yükünü üstlendi. Elbette sayfa sorumlusu yazı işleri ve tasarım ekibimiz ile arkamızda elliden fazla yazarımız olmasaydı bu noktaya ulaşamazdık. Herkese gönülden sonsuz teşekkürler!

Bugün çocuk, engelli, yaşlı gibi hizmet alan gruplarının arasında bir kategori olarak kadınlar da yer alıyor. Kadınların profesyonel sistem tarafından fark edilmesi hem sosyal sorunların toplumsal cinsiyetle olan güçlü ilişkisi, hem de kadınların sosyal haklarının gelişmesi sayesinde olmuştur. Bugün henüz, LGBT-İ bireyler, Romanlar gibi marjinal gruplar kamusal sosyal hizmetlerin çatısı altında özel bir grup olarak değerlendirilmiyor. Düne kadar kadınlar da bu durumdaydı diyebiliriz. Oysa kadınlar ve özellikle çocuklar zamandan bağımsız olarak olumsuz yaşam olaylarından psikososyal yönlerden en çok zarar gören kişiler oldular.

Modern psikiyatrinin kurucularından Dr. Sigmund Freud, devasa teorisi psikanalizi, büyük çoğunluğu genç yetişkinlik dönemindeki (Viyanalı) kadınlardan oluşan hastalarıyla sürdürdüğü çok sayıdaki psikanaliz seanslarına borçludur (Breger, 2012). Bunların sonucunda, nevrozların ve psikozların en önemli nedeninin fiziksel/yapısal kusurlar değil, olumsuz yaşam deneyimleri olduğunu göstermişti. Hatta teorisi klasik psikanalizin özü de budur, 'yaşam deneyimleri'.

Freud, özellikle cinsel istismarın insanın ruhsal ve sosyal sağlığı üzerindeki son derece yıkıcı etkilerini görmüştü. Bütün bu sağlam kanıtlara rağmen ataerkil toplumsal düzen sorunların dışarıda, ilişkilerde değil; içeride, ruhsal sistemin içinde aranmasına yol açtı.

Dolayısıyla dramatik biçimde, ruhsal ve sosyal sorunların kadınların deneyimleri üzerinden analiz edilmesi olanağı, temelleri atılmış olmasına karşın kullanılmadı. Erkek egemen toplum, gücü ve cinselliği kadınları kontrol etme aracı olarak yoğun biçimde kullanmayı sürdürdü. Kadının kamusal alandaki etkinliğini sıkı biçimde izledi. Bu toplum modeli, eylemlerinin kadınlar üzerindeki yıkıcı etkileriyle yüzleşmeye hazır değildi. Bu yüzden uzmanlar içeride olup bitenle ilgilenmeyi, diğer ifadeyle "psişe" üzerinde çalışmayı sürdürdü (Ruppert, 2015). Yetenekler, güçlü yönler, bilinçli veya bilinçdışı süreçler insan işlevselliğinin ana konuları oldu.

Psikanalizin içsel deneyimlere ve duygulara fazla odaklanmasının sorumlusu belki de ataerkil sistemdir.

“Blaming the Victim”

Bu ruhsal sistemin içeriye dönük (intrapşik) ve cinsiyet körü psikososyal anlayışı bizi nereye götürmüş olabilir? Her şeyden önce psikoterapinin başarısını köreltmıştır. Psikoterapi, faileri korurken, mağduru suçlamıştır! Sosyal çalışmacıların çok iyi bildiği, “blame the victim” meselesi!

Mağdurun içindeki fail...

Kadın ne yaptı da tecavüze uğradı? Ne giydi? Nasıl konuştu? Saat kaçta, nerede ne yapıyordu? Hemen her gün medyanın olağan haberler arasında geçtiği kadına yönelik şiddet haberlerinin ardında, özellikle cinsel saldırılara uğrayan kadınların davranışları da ikinci derecede suçlu görülerek, ataerkil düzenin konforu korunmaktadır.

“Blaming the Victim”

Kadınların psikososyal sorunlarını derinden kavramak ve bunlara etkili yanıtlar üretmek zorundayız. Bunun için de travma teorisinde ve müdahalesinde daha yetkin hale gelmeliyiz. Sosyal çalışmacılar, her gün çok farklı ortamlarda kadınlarla çalışıyorlar. Sığınma evlerinde, danışma merkezlerinde, çeşitli sosyal hizmet kuruluşlarında, psikiyatri kliniklerinde, adli hizmetlerde, hastanelerde, sosyal yardım hizmetlerinde mutlaka kadınlarla çalışıyorlar. Çalışma alanından bağımsız olarak travma-bilgili (trauma-informed) uygulama anlayışı benimsenmelidir.

Travma öyle bir deneyimdir ki maruz kalan kişi onu sonraki nesillere miras bırakır (Ruppert, 2016). Diğer ifadeyle, travmalar anneden çocuğa duygusal bağlanma ile geçer. Dolayısıyla bizler, ruhsal ve sosyal güçlüklerimizin ardında belki de anneannelerimizin yaşantılarını duyumsuyoruz. Çağdaş Türk Edebiyatı'nın klasikleri arasında yer alan bir roman olan “Dokuzuncu Hariciye Koğuşu”nda Peyami Safa şöyle bir pasaj kaleme almıştır:

“Çocuklarının felaketini iki kat şiddetle hisseden anneler, bu ıstıraplarını çocuklarına misliyle iade ederler; böylece kader ve acı, anadan çocuğa ve çocuktan anaya her intikal edişinde büyüdükçe büyür”.

Bugün pozitif bilimlerin kuramlarıyla çözümlendiğimiz meselelere, bizden önce edebiyat fazlasıyla temas etmiş. İlerleme de kaydetmiş. Görüldüğü gibi, travmatik deneyimlerin aktarımında birinci elden anneler sorumluluk taşıyor. Oysa trajik olarak, en çok örselenen de anneler toplumunda. Şu halde, “sağlıklı bir toplum için sağlıklı kadınlar” mottosunun ne kadar değerli olduğu bir kez daha görülüyor.

Travma maruziyeti olan bir kadın düşünün. Eminim çok sayıda sosyal çalışmacı, vakaları arasından birçok örnek hatırlayacaktır. Bu kadın, bir anne olarak maruz kaldığı fiziksel, cinsel, ruhsal ve ekonomik şiddetin acısıyla yoğun biçimde meşgul olduğunda kaçınılmaz olarak kendi ihtiyaçlarına odaklanacaktır. Bu nedenle istemsiz olarak çocuğuna olan doğrudan ilgisi, çocuğunun ihtiyaçlarıyla ilgili farkındalığı azalacaktır. Muhtemelen kendi ihtiyaçları ile çocuğunun ihtiyaçlarını da birbirine karıştıracaktır. Örneğin, çocuğunu aşırı besleyen, aşırı uyutan, aşırı giydiren anneler, çok sıkı veya aşırı serbest bırakan anneler, ya katı sınırlar koyan ya da hiç koymayan anneler acaba hangi karşılanmamış öz-ihyaçlarını telafi etme çabasındadırlar? Bunun ardında hangi çözülmemiş travmaları vardır? Peki böyle bir durumda çocuk nasıl gelişir? Kendi ihtiyaçları hakkında o da çarpık bir algı geliştirerek annesinin travmasını taşıyacaktır.

Bir gün 10 yaşlarında bir erkek çocuğun, yemeğini bitirdikten sonra: “Anne ben doydum mu?” diye sorduğunu duymuştum. Annesi de net bir şekilde, “Hayır, biraz da şundan yiyince doycaksın, Çabuk bitir!” diye yanıt vermişti. O anne, bu yaptığı ile gurur duyuyor dahi olabilir. Ne var ki, çocuğun hayati bir olgunlaşma sorunu yaşayacağı açıktır. Fizyolojik ihtiyaç farkındalığı dahi özerkleşmemiş bir çocuktan bahsediyoruz. Bu çocuk, bağımsızlaşmakta çok zorlanacak, annesinin travma ile örselemiş benliğinin narsisistik bir kopyası olacaktır.

Anne neyse çocuk odur!

Dolayısıyla travma farkındalığı iki yönlüdür. Hem uzman açısından hem de hizmet alan açısından travmatik deneyimlerin yaşam sorunları üzerindeki etkileri görülmelidir. Profesyoneller travma teorisi bilgisine ve becerisine tüm boyutlarıyla güncel olarak sahip olmalıdır. Bugün kadınların psikososyal sorunlarını etkin ve derin bir kavrayışla okumak istiyorsak travma ve bağlanma üzerinde çalışmaya devam etmeliyiz.

Kaynaklar

- Breger, L. (2012). Freud - Görüntünün Ortasındaki Karanlık, (Aslı Biçen, Çev.), 3.Baskı, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları
 Ruppert, F. (2015). Travma, Bağlanma ve Aile Konstelasyonları, (Fatma Zengin, Çev.), İstanbul, Kaknüs Yayıncılık.
 Ruppert, F. (2016). Travmatik Yaşantılar – Sembiyoz ve Otonomi, (Fatma Zengin, Çev.), İstanbul, Kaknüs Yayıncılık.

RUH SAĞLIĞI VE TOPLUMSAL CİNSİYET

DR. SİNAN AKÇAY

Toplumsal cinsiyet bireyin gündelik yaşamının her anında varlığını hissettirmekte ve bireyin yaşam kalitesi üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkili olma niteliği taşımaktadır. Ne var ki toplumsal cinsiyetin farkına varabilmek çoğu zaman kolay olmayabilmektedir. Bu durum toplumsal cinsiyeti hayatımızın olağan ve doğal bir parçası olarak görme eğilimimizden, başka bir ifadeyle toplumsal cinsiyet kavramı ile cinsiyet kavramının eşdeğer olduğu varsayımından kaynaklanabilmektedir. Eleştirel erkeklik çalışmalarının öncü isimlerinden Christopher Kilmartin toplumsal cinsiyetin "havada" olduğunu söyler. Kilmartin hava metaforuyla toplumsal cinsiyetin etrafımızda oluşan bir dizi sosyal süreçleri içerdiğini vurgular. Tıpkı hava gibi, toplumsal cinsiyet de eşzamanlı olarak her yerdedir ve toplumsal cinsiyetin farkında olmadığımız sürece onu görmemiz çok zordur[1].

Toplumsal cinsiyetin varlığını hissettirdiği ancak bu varlığının farkına varmama ihtimalimizin olduğu alanlardan birisi de ruh sağlığıdır. Ruh sağlığı sorunları ile toplumsal dinamikler arasındaki karşılıklı ilişkilerin varlığı göz önüne alındığında toplumsal cinsiyetin ruh sağlığı alanında önemli bir belirleyici olduğunu söylemek çok zor olmayacaktır. Nitekim toplumsal cinsiyet kadın ve erkeklerin sosyo-ekonomik durumunu, rollerini, sosyal statülerini ve toplumda var olan kaynak ve tedavilere erişimlerini doğrudan etkileme gücüne sahiptir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyeti ruh sağlığı sorunlarının oluşmasında etkili olan bir etmen olarak ele almak mümkündür.

[1] Addis, M. E. (2011). Invisible Men:Men's Inner Lives and The Consequences Of Silence. New York:Times Books.

2011 yılında Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2012 yılında da lisansüstü eğitimi gerekçesiyle Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde görevlendirilerek 2016 yılına kadar burada çalıştı. 2016 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı bütünleşik doktora programını tamamlayarak doktora derecesini aldı. Halen Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde çalışmakta; sosyal hizmet kuramı, toplumsal cinsiyet, insan hakları, psikiyatrik sosyal hizmet, nitel araştırma konularını içeren lisans ve lisansüstü düzeyinde dersler vermektedir.

Kadınların eğitim ve istihdam olanaklarından daha az yararlanması, şiddetin her türlüyle daha çok karşılaşması, bakım rolüyle ilişkilendirilmesi veya erken yaşta evliliklerin varlığı gibi toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil toplum yapısının bir sonucu olarak ortaya çıkan birçok sorun kadınların ruh sağlığı üzerinde etkili olmaktadır. Toplumsal cinsiyet düzeninin kadınların yaşamını doğrudan etkileme gücünden erkekler de muaf değildir. Evin geçimini sağlama rolü nedeniyle istihdamda kalma yönünde yaşanan toplumsal baskı, toplumsal statüye ve maddi başarıya ulaşma stresi, sürekli olarak güçlü olma beklentisinin oluşturduğu içsel ve dışsal baskı, erkeklik normları nedeniyle duyguları yadsıma ya da bastırma gibi daha birçok durum erkeklerin toplumsal cinsiyet düzeni içinde ayrıcalıklı konumlarına rağmen ödemek zorunda kaldıkları bedellere örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu bedeller erkeklerin yaşadığı ruh sağlığı sorunlarının zeminini oluşturabilmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet normlarının kendisi tek başına önemli bir stres kaynağı olmaktadır. Toplumsal cinsiyet normlarını karşılamakta başarısız olmak ise kadın ve erkeklerin ruh sağlığını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu durumun en somut örneği olarak erkekliğin çalışma yaşamıyla ilişkilendirilmesi nedeniyle iş kaybı yaşayan bir erkeğin ruh sağlığı sorunları açısından risk altında olması gösterilebilir.

Toplumsal cinsiyetin ruh sağlığı alanındaki yansımalarını intihar istatistikleri üzerinden de okumak mümkündür. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2015 yılı intihar istatistiklerine göre intihar edenlerin %72,7'sini erkekler, %27,3'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlar daha fazla intihar girişiminde bulunurken, erkekler intihar girişimlerini ölümlü sonuçlandırma konusunda daha kararlı olmaktadır. Erkeklerin bu kararlılığı, ölümcül olmayan intihar girişimlerinin feminen bir davranış olarak algılanması ile yakından ilişkilidir [2].

Toplumsal cinsiyet ruh sağlığı sorunlarının oluşumunda önemli bir etkiye sahip olabileceği gibi hastalık tanısında da etkili olabilmektedir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları nedeniyle kadın hasta söz konusu olduğunda klinisyenler mevcut semptomları depresyon olarak yorumlama eğiliminde olabilmektedir [3]. Yapılan bir araştırmada ruh sağlığı çalışanlarının erkekleri bağımsızlıkları, kendilerini savunmaları ve amaca yönelik aktiviteleri nedeniyle sağlıklı görme eğilimindeyken kadınları "daha uysal, daha kolay incinebilir, daha duygusal, daha az bağımsız" olmaları nedeniyle psikolojik olarak sağlıklı görmeme eğiliminde oldukları sonucuna ulaşmıştı [4].

Toplumsal cinsiyetin ruh sağlığı alanındaki yansımaları yardım arama sürecinde de kendini göstermektedir. Erkekler bağımsız olma, özgüvenli olma, duyguların ve güçsüzlüğün reddedilmesi gibi erkeklik normlarını içeren bir sosyalizasyon sürecinden geçmektedir. Söz konusu normlar kişinin yaşadığı bir sorun nedeniyle profesyonel yardım talep etme düşüncesiyle çelişmektedir. Bu durum ise erkeklerin kadınlara oranla daha az yardım arama davranışında bulunmasıyla sonuçlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü de kadınların erkeklere oranla ayaktan ruh sağlığı hizmetlerini daha fazla kullandığını, erkeklerin ise semptomların başlangıcından sonraki aşamada veya semptomlar şiddetli hale geldiğinde ruh sağlığı hizmetlerine başvurduğunu ifade etmektedir. Diğer bir yandan erkekler erkeklik normları nedeniyle yardım talep etmekte zorlanırken, kadınlar ise toplumsal cinsiyet düzeninin neden olduğu sosyal ve ekonomik eşitsizlikler nedeniyle ruh sağlığı hizmetlerine ulaşmakta güçlük çekmektedir.

Ruh sağlığı sorunlarının her aşamasında toplumsal cinsiyetin önemli bir belirleyici olması ruh sağlığı hizmetlerinin toplumsal cinsiyete duyarlı olmasını gerektirmektedir. Ruh sağlığı hizmetlerinde toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımın benimsenmesi için öncelikle mevcut ruh sağlığı çalışanlarının toplumsal cinsiyet eğitiminden geçmesi önemli bir ihtiyaçtır. Psikiyatri, psikoloji, sosyal hizmet, hemşirelik gibi ruh sağlığı mesleklerinin eğitim müfredatlarına toplumsal cinsiyeti odağında bulunduran dersler eklenmeli ve zorunlu olarak verilmelidir. Böylelikle ruh sağlığı çalışanları toplumsal cinsiyetin ruh sağlığı yaşayan kadın ve erkeklerin yaşamındaki yansımalarının farkına varacak ve mesleki çalışmalarını bu farkındalık üzerinden daha etkili bir şekilde planlayabileceklerdir.

[2] Helgeson, V. (2012). The Psychology of Gender. Boston: Pearson Publications

[3] Eriksen, K. ve Kress, V. E. (2008). Gender and Diagnosis: Struggles and Suggestions for Counselors. Journal of Counseling & Development, 152-162.

[4] Canetto, S. S. (1995). Men who survive a suicidal act: successful coping or failed masculinity? D. Sabo, & D. Frederick içinde, Men's Health and Illness: Gender, Power and the Body Gordon (s. 292-304.). California: SAGE Publications.

SIĞINMAEVİNDE FEMİNİST SOSYAL HİZMET

EZGİ BİLGİN

Yazının başlığı aynı anda hem ilgi çekici hem değil, değil mi? Bir tarafta kilitli kapılar ardında olan ve içinde ne yapıldığı merak edilen sığınmaevi, diğer tarafta erkek düşmanlığı, tu kaka feminizm. Yazının ilerleyen bölümlerinde sığınmaevinin aslında o kadar kilitli kapılar ardında olmadığını görünce rahatlayacak, feminizmin de tu kaka olmadığını öğrenince sevinecek ve ikisi arasında nasıl bir bağ var bunları öğrenmiş olacaksınız.

Önce feminizmden başlamak istiyorum. Feminizm popüler kültürün lanse ettiği gibi veya feminizmi yanlış kaynaklardan öğrenenlerin aktardığı gibi bir erkek düşmanlığı, 'evde kalmış' kadınların can sıkıntısı veya bir üstünlük çabası değildir. Feminizm ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır ama en temelde feminizm saygı ve sevgi dolu bir ortak yaşam talebi, bir eşitlik mücadelesidir. Cinsiyet eşitliğine dayanan, hak temelli, toplumsal cinsiyet rollerine ve ataerkil düşünceye karşı çıkan bir akımdır feminizm. Sosyal hizmetle ve sığınmaevi ile ilişkisi ise tam olarak kadınların şiddete uğradıklarını kabul eden ve şiddeti yok saymayan, şiddeti toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile temellendiren duruşunda saklıdır.

Feminist Sosyal Hizmet Nedir?

Feminist sosyal hizmet temellerini feminist kuramdan alan, güçlendirmeye vurgu yapan, cinsiyetler arasında eşitlikçi ilişkiler kurmaya yönelik tavır takınan ve geleneksel bakış açısından uzaklaşarak kadın bakış açısına sahip olan bir yaklaşımdır. Tam bu noktada kadın bakış açısına bir açıklamaya yapmayı yararlı görmekteyim. Çünkü kadın bakış açısı da feminizmin yanlış tanımlarıyla ilişkilendiren kadınları odağa alıp üstün kılan bir bakış açısı gibi algılanmaktadır. Oysa kadın bakış açısı kadını önemseyen, kadını gören, kadını ailenin bir parçası, eş ya da anne olarak değil de birey olarak kabul etme çabasıdır.

09.07.1988 yılında doğdum. 2007-2012 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde lisans eğitimimi, 2012-2018 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimimi tamamladım. 2012 yılı içinde lisans stajımla birlikte kadın sığınmaevi ile tanıştım. 2013 yılında Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü'nün Kadın Sığınmaevinde başladığım meslek hayatıma aynı yerde devam ediyorum. Yüksek lisans araştırmamı da kadın sığınmaevinde gerçekleştirdim ve sığınmaevinde kalan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve yardım arama davranışlarını inceleyen tezimi yakın zamanda bitirdim. e.bilgin.shu@gmail.com.tr

Bu nokta feminist sosyal hizmet kadın bakış açısı ile kadının birey olarak varlığını ve şiddetin gerçekliğini kabul ederken, aile içi şiddeti de görünür kılar. Bununla birlikte feminist sosyal hizmet yaklaşımı kadınların deneyimlerini önemser ve uygulamayı işlevsel bir noktaya taşır.

Feminist sosyal hizmetin geleneksel uygulamadan farklı olarak güce odaklanır, ataerkilliğin sorunların kaynağı olduğunu göz önünde tutarak çoklu düzeylerde müdahaleyi olanaklı hale getirir. Feminist sosyal hizmetin kadın sorunlarına odaklanması bir eleştiri noktası olmasına rağmen kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden, yoksulluk ve diğer sosyal dezavantajlardan erkeklerden fazla etkilendiği gerçeği bu eleştiriyi haksız çıkarmaktadır.

Sığınmaevinde Neler Oluyor?

Sığınmaevi şiddete maruz kalan kadınların varsa çocukları ile birlikte sığınabilecekleri, şiddetten uzak, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesine, güçlendirilmesine ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri bir 'ev'dir. Sığınmaevleri de diğer tüm yatılı sosyal hizmet kuruluşları gibi devlete bağlı, ancak tabelası olmayan, kadınların can güvenliği riski sebebiyle adresleri gizli olan dışı kurum, içi ev olan binalardır. Merak unsuru yaratan tarafı gizlilik sebebiyle ziyaretçi kabul etmemesi, tabir-i caiz ise 'iş olmayanların giremeyeceği' yerler olmasıdır. İçinde olan biri olarak söyleyebilirim ki öyle çok da merak edilecek bir yanı yok. Her sosyal hizmet kuruluşu gibi idari personeline ait odaları, kadınlara ait olan yatak odaları, mutfak, salon, etkinlik odaları içeren yerlerdir sığınmaevleri de.

Peki, neler yapılıyor sığınmaevlerinde? Elbette mevzuat anlatmayacağım burada, bu yüzden hevesiniz kırılabilir ama, 'çok gizli' bilgiler vereceğim. Sığınmaevine gelen kadınların ve çocukların ilk olarak güvenli barınma talepleri ve temel ihtiyaçları karşılanır. Nedir bu temel ihtiyaçlar? Duruma göre bazen bir pijama takımı, bazen çocuğunun ayağına patik, bazen sigara parası, bazen sıcak bir yemek, ama en önemlisi şiddetsiz bir 'ev'. Kendilerini 'konuk' ya da 'misafir' gibi hissetmeyecekleri, her an çıkartılacakmış gibi huzursuz olmayacakları, yeni bir yaşam kuracak maddi ve manevi güce ulaşana kadar güvenle kalabilecekleri, kendi evlerinde uyuyamadıkları rahat uykuları uyuyabilecekleri evlerdir, sığınmaevleri.

Sığınmaevinde sunulan hizmetleri işlevsel hale getiren özellikleri fiziki yapısı, sığınmaevinde kalma koşulları ve süresi, çalışanların niteliğidir. Konu ile ilgili yasa ve yönetmelik olsa da Türkiye gerçekliğinde diğer tüm şeyler gibi bu özellikler sığınmaevinin bakanlığa veya belediyeye bağlı olması, bulunduğu il ve o ilin kültürel yapısı, çalışanların işe alınma şekilleri, meslek alanları gibi pek çok değişkene bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu bağlamda da bir standardizasyonun yapılması da sunulan hizmeti anlamlı kılacaktır. Elbette bunun feminist sosyal hizmet yaklaşımı ve kadın bakış açısıyla yapılması kadın ve çocukların yararına olacaktır. Sığınmaevinin engelli erişimine uygun olması, kadınların ve çocukların hem özel hem ortak alanlarının olması, çocukların da sığınmaevinde yaşadığı göz önünde tutularak çocuk oyun ve etüt odalarının olması gerekmektedir.

Her sığınmaevinde özünde aynı ancak çoğunlukla farklı olan kurallar ise sığınmaevinde yaşayan kadınlarla birlikte koyulmalı, değişmeyecek iki temel kuralın gizlilik ve şiddetsiz yaşam olduğunun unutulmamalıdır. Pek tabii sığınmaevinde çalışan tüm personel kadın bakış açısına sahip ve feminist yaklaşımı benimsemeli, kadınlara 'yardım' etmemeli, kadınlarla birlikte çalışmalı dayanışma içinde olmalı ve evi paylaşmalıdır. Sığınmaevinde sunulacak hizmetin kalitesi ancak bu şekilde arttırılacaktır.

Sığınmaevinde Feminist Uygulama Nasıl Olmalıdır?

Şiddete maruz kalan kadınlara hizmet sunumunda neden ve nasıl bir feminist uygulama olmalı sorusunun cevabını yukarıdaki başlıklar içerisinde bölüştürdüğümü bu başlık altına geldiğinizde anlamış olacaksınız. Bu başlığın altında biraz önemine ve gerekliliğine değinmek istiyorum. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil sistemin var edip süreğenliğini sağladığı şiddetle mücadelede feminist yaklaşım bir gereklilikten öte zorunluluktur esasen. Kadını eş, anne ve ailenin bir parçası olarak gören geleneksel yöntemler kadınları güçlendirmekten ziyade ailenin bütünlüğüne odaklanır ve 'arabuluculuk' yapar. Burada unutulmuş nokta şiddet ve şiddetin döngüsüdür. Şiddet bir kere ortaya çıktıysa ve doğru bir müdahale ile karşılaşmadıysa ki nitekim bizim toplumumuzdaki gibi şiddet bir cezalandırma yöntemi olarak normalleştirilmişken şiddete dair tutum ve davranış değiştirme odaklı olmayan geleneksel yöntemi odak olan yöntemler geçici çözümler ortaya çıkaracaktır. Oysa şiddetle mücadelede artık kalıcı çözümlere ihtiyaç duyuyoruz. Şiddeti yok saymak, hafife almak, 'bir kereden bir şey olmaz' demek, 'kutsal aile'nin içine hapsedmek şiddeti bitirecek çözümler değil, şiddeti şiddetle kınamaya devam ettiğimiz şu günlerde bunu anlamış olmamız gerekiyor. İşte bu noktada imdadımıza kalıpları yıkan, tutum değişikliğine yol açan, şiddeti 'hak' değil haksızlık olarak gören feminist sosyal hizmet yaklaşımı koşuyor. Kadını gör, kadını dinle ve kadınla birlikte çalış, kadını baskılayan sistemi tanı ve onunla mücadele ederek kadını güçlendir ki çocuğun, ailen ve toplumun güçlü olsun diyor.

Sonuç olarak, şiddetle mücadele etmek, şiddet algısını değiştirmek, kadınları ve çocukları, aslında tüm toplumu şiddetten arındırmak istiyorsak ihtiyacımız olan tek şey feminist yaklaşım. Kişisel yargılarımızdan uzak, müracaatçı ve hak odaklı bir sosyal hizmet sunumu arzusundaysak kadını birey olarak gören ve şiddeti tanıyan, şiddetle mücadelede anlamlı bir yol çizen feminist sosyal hizmet yaklaşımı bizler için biçilmiş kaftan.

TÜRKİYE'DE YALNIZ YAŞAYAN YAŞLI KADIN OLMAK

ARŞ. GÖR. EDİP AYGÜLER

Yaşlı bireyler, yaşlarından ötürü, mevcut sosyal politikaların ve yaşlı bireylere sunulan sosyal hizmetlerin yetersiz olmasının da etkisiyle toplumun diğer üyelerine göre bir takım dezavantajlarla karşılaşır. Örneğin mevcut araştırmalara göre yaşlıların temel yaşam giderleri artarken, gelirleri azalır. Bununla birlikte yaşlı bireyler içinde yalnız yaşayan yaşlılar, diğer yaşlılara göre söz konusu dezavantajlarla daha fazla maruz kalır. Yalnız yaşayan yaşlılar eş desteğinden yararlanamazlar, yaşam giderlerini tek başlarına karşılamak durumunda kalırlar ve yaşam aranjmanları değişir. Somutlaştırmak gerekirse eşini kaybeden yaşlı evin temizliğini, alışverişini vb. tek başına yapmak durumunda kalır.

Yalnız yaşayan yaşlıların sahip oldukları eşitsizlikler cinsiyete göre incelendiğinde kadınların, erkeklere göre daha incinebilir konumda oldukları görülebilir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre eşi ölmüş yaşlı erkeklerin oranı %12,5 iken, kadınlarda bu oran %50'dir. Yani bir yaşlı erkeğe karşı, dört yaşlı kadın yaşamını yalnız olarak sürdürmektedir. Bu durumun nedeni ise kuşkusuz ataerkil toplumsal yapıdır. Geleneksel toplumsal cinsiyet düşüncesi eşini kaybeden erkeğin yaşı kaç olursa olsun tekrar evlenmesini normal karşılar, kadının ise eşinin arkasından yas tutması ve eşine "sadık" kalmasını beklemektedir. Bu durum da yaşlı kadınların sosyal, ekonomik, kültürel ve toplumsal açıdan çocukları başta olmak üzere akraba ve bazen de komşularına bağımlı olmasına sebep olur.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet bölümünden 2015 yılında mezun olarak lisans eğitimini tamamlamıştır. Aynı yıl Sağlık Bakanlığı'na bağlı Kocaeli'nde bulunan Darıca Farabi Devlet Hastanesi'ne tıbbi sosyal hizmet uzmanı olarak görevlendirilmiştir. 2016 yılında Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) kapsamında Mersin Üniversitesi'ne araştırma görevlisi görevlisi olarak atanmıştır. Şu anda Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Bütünleşik Doktora programında lisansüstü eğitimine devam etmektedir. Yaşlılık, göç, sosyal hizmet eğitimi ve yoksulluk alanlarına ilgi duymaktadır. ayguledip@gmail.com

Nitekim yaşlıların işgücüne katılımı incelendiğinde de Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre yaşlı erkeklerin yaşlı kadınlara göre yine dört katı büyüklükte bir istihdam oranına sahip olduğu görülebilir. Ayrıca yaşlılık döneminde ise yaş ilerledikçe, gelir düzeyi düşer. Kadınlar, erkeklere göre yaklaşık 6 yıl daha fazla ortalama yaşam süresine sahiptir. Bu durum da yaşlı kadınların, yoksulluk karşısında daha incinebilir hale getirmektedir.

Yalnız yaşayan yaşlı kadınlarla yapılan araştırmalara göre, yalnız yaşayan kadınlar çocukları ya da torunlarına yönelik bakım verme rollerinin olması, çocuklarının ya da akrabalarının istememesi ve en önemlisi de çevreden çekinmelerinden ötürü tekrar evlenmeyi düşünmemektedir. Yani bir bakıma yalnız yaşayan yaşlı kadınlar ataerkil toplumsal düşüncenin kendilerine çizdiği rolleri içselleştirmişlerdir.

İnsanların güçlendirilmesi ve özgürleşmelerini savunan bir mesleğin adayı ya da mensubu olarak, yalnız yaşayan yaşlı kadınların maruz kaldıkları toplumsal cinsiyete dayalı baskılardan kurtulmalarına yardımcı olmak, onları olumsuz etkileyen ataerkil ideolojiyi fark etmelerini sağlayacak bilinç artırımı için çalışmak oldukça büyük bir öneme sahiptir. Yalnız yaşayan yaşlı kadınların maruz kaldıkları içsel ve dışsal güç bloklarını birlikte çalışma esasına dayalı şekilde yıkmak sosyal hizmetin hedef kitlesi içerisinde yer alan ve dezavantajlı bir grup olan yaşlı kadınların güçlenmelerine katkıda bulunacaktır. Bununla birlikte yaşlılığı sorun olarak gören, yaşlıları "külfet" olarak damgalayan ve cinsiyete duyarlı olmayan sosyal politikaların değişmesi için savunuculuk yapmak da kritik öneme sahiptir.

GİZLİ KAHRAMANLAR BAKIM VERENLER

FİLİZ ER

Hastalık veya kaza gibi nedenlerle kişinin bir başkasının bakım ve gözetimine ihtiyaç duyar hale gelmesi oldukça trajik bir durumdur. Hele ki bu durum aniden olduysa bu daha da vahim hale gelmektedir. Düşünsenize ertesi gün çalıştığınız işyerine gitmek için erkenden yattınız, bu arada ertesi sabah saat 11.00'de olacak toplantıyı unutmanız gerektiğini tekrarlararken, hafta sonu arkadaşlarınızla birlikte gideceğiniz pikniğin ne kadar eğlenceli olacağını düşünerek uykuya dalıyorsunuz. Bir dakika tam bu sırada oğlanın okulu yakında açılacağını ve çantasının artık eskidiğini ve yeni bir çanta almak gerektiğini düşündünüz ve bunun içinde alışverişe gitmek için planlamanızı da yaptınız. Fakat sabah kalktığınızda her şey farklı. Sağ kolunuz ve eliniz hareket etmiyor. Kendinizi yataktan kaldıramıyorsunuz ve o da ne sağ bacak ve sağ ayakta hareket etmiyor. Acaba uyurken uyuştu mu, birazdan geçer mi derken eşinize sesleniyorsunuz. O da ne olduğunu anlamaya çalışırken evde bir telaş başlıyor. Ambulansın çağırılması, doktora gidilmesi MR'lar, filmler, kan tahlilleri ve sonuçta felç geçirdiğiniz anlaşılıyor. Bir pıhtı gelip beyninizdeki bir damarı tıkamış ve beynin o bölgesindeki hareket kabiliyetleriniz sınırlanmış. Ama bir dakika şanslısınız. Yoğun bakımda kalmanızı gerektirecek kadar ağır değil durumunuz ama bir süre hastanede yatarak tedavi olmanız gerek. Bu tedavinin ne kadar süreceği, iyileşip iyileşmeyeceğiniz ise meçhul. Artık bir başka hayatın kapısı böylece açılmış oldu.

Bakım veren kavramı nedir ve neler yaparlar?

Bakım ihtiyacı doğuran bir hastalık ya da kaza durumunda hastanın tekrar eski sağlığına kavuşması en istendik durumdur. Bu nedenle tüm tedavi ekibi, çevre ve ev halkı hastanın oturabilme becerisini sağlaması ya da dengede ayakta durabilmesi veya tuvalete kadar gidip gelebilmesi için çaba göstermektedir.

1977 yılında Kırşehir'de dünyaya geldi. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümünü 2002 yılında bitirdikten sonra Ankara GATF Psikiyatri A.D.'da sosyal hizmet uzmanı olarak çalışmaya başladı. Yetişkin Psikiyatrisi Bölümünde bireysel görüşmeler, açık grup toplantısı programları, yapılandırılmış kapalı grup çalışmaları yaptı; aile danışma hizmeti verdi ve özellikle psikoz hasta ve aileleriyle çalıştı. 2004-2012 yılları arasında konsültasyon ve liyezon psikiyatrisi alanında çalışmalar yürüttü. GATF Psikiyatri AD'da 2006 yılından itibaren başlatılıp halen devam eden "Kronik Psikiyatrik Hasta İzlem Projesini" 2012 yılına kadar yürüttü. 2008-2012 yılları arasında Askeri Psikoloji ve Harp Psikiyatrisi Bilim Dalında sosyal hizmet uzmanı olarak çalıştı. Halen Bursa İlker Çelikcan Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesinde sosyal hizmet uzmanı olarak görevine devam etmektedir. Ayrıca Ankara Üniversitesi sosyal hizmet doktora programına devam etmektedir. Araştırma ve ilgi alanları ise psikiyatrik sosyal hizmet uygulamaları, toplum ruh sağlığı, toplumsal baskı ve ayrımcılık, engellilik, yoksulluk ve aile çalışmalarıdır.

Peki ya bakım verenler. Aslında onlar da artık hastanın etrafından bir dakika bile ayrılamayan, ne yapacağını şaşırılmış bir vaziyette hazırlıklı olmadıkları bu hayatı yaşamaya başlarlar. Türk Dil Kurumu sözlüğünde bakım kelimesi; "bakma işi, bir şeyin iyi gelişmesi, iyi bir durumda kalması için verilen emek" olarak tanımlanmaktadır

Genelde bakım veren dediğimiz grup hastanın eşi, anne-babası veya çocuklarıdır. Yani gönül bağı ve geçmişten gelen birliktelikleri de mevcuttur. Bu bağ, bakım verenin bakım alana karşı olan sorumlulukları olduğunu iç sesi ile seslenirken, kültürel özelliklerimiz nedeni ile “çevre ne der” düşüncesi de ayrı bir noktadan bizi gözler durur. Bu bağlamda bakım verme şekli bakım veren bireyler için değişik boyutlarla algılanan bir deneyimdir. Tek bir yardım çeşidi ile sınırlı değildir ve duygusal destek, fiziksel destek ya da maddi destek vermeyi de içermektedir (Mollaoğlu ve Ark. 2011; Burkman 2010). İki türlü destek çeşidi vardır. Formal ve informal destek. Formal destekte kişi bakım vermenin karşılığında bir ücret almaktadır. İnfomal destekte ise aile üyeleri veya arkadaşları tarafından sağlanan yardım olarak tanımlanır. İnfomal destekte hastalara karşı şefkat veya kişisel yükümlülük ve duygusal yardımda bulunulur. İnfomal sosyal destek faaliyetleri içinde, kişisel veya ev işlerine yardım, para yardımı veya diğer kaynaklar, tavsiye verme veya rehberlik, arkadaşlık ve duygusal cesaret sağlanması bulunmaktadır (Kaufman ve ark. 2010).

İşte tam bu noktada gözden kaçan bir hadise vardır, bu da bakım verenler hasta bakımı konusunda eğitim almamış, maddi ve manevi hazırlığı olmayan kişiler olduğudur. Bir defasında babasını altına bez bağlamak zorunda kalan bir bakım veren birkaç başarısız denemeden sonra elindeki bez ile saatlerce ağladığından bahsetmişti. Ya da yutma refleksi ortadan kalkmış olan eşine protein alsın diye et yedirmeye çalışan bir başka bakım verenin durumunu göz önüne getirmeye çalışın. Bakım veren artık hastanın eşi ya da çocuğu değildir onu artık çok başka işler beklemektedir. İlk olarak hasta ile tedavi ekibi arasındaki köprü vazifesini üstlenmiştir. Hastane içindeki koşturması da cabası. Bunun dışında akraba ve komşulara hastanın genel durumu ile ilgili izahatlar vermekte ve ev işleri ile bütçenin düzenleme konusunda uzmanlaşmaya başlamaktadır.

Karı ve koca veya anne baba rollerinde değişiklikler olmaktadır. Bir görüşme esnasında hastanın kızı olan bir bakım veren, ben mi onun çocuğuyum yoksa o mu benim bilmiyorum diye durumu tarif etmiştir. Genelde bakım veren kişi, hastanın neredeyse tüm sorumluluklarını da üstlenmiştir. Bütün bunların sonucunda bakım verenin yaşam kalitesi düşmeye başlar ki, bu anlamda Çelik (2014) tarafından, felçli hastalarda işlevsel durumun bakım verenlerin bakım yüküne ve yaşam kalitesine etkisinin belirlenmesi amacıyla kesitsel olarak bir çalışma yapılmıştır. Hastaların işlevsel durumlarıyla bakım verenlerin yaşam kalitesinin genel sağlık alanı arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır.

Kısaca birbirinin içine geçmiş hayatlar vardır artık. Bakım ve gözetime ihtiyaç duyan hasta ne kadar başkasına bağımlı ise bakım veren de hastasının fiziksel engeline o kadar mahkûmdur. Bakım verenler bütün bunların yanında artık eski sosyal ortam ve faaliyetlerine devam edemedikleri gibi çalışanlar da işlerinden ayrılmak zorunda kalmaktadırlar. Hatta bakım vermek aile içerisinde sadece bir kişiye kalmakta ve bakım verenin dinlenmeye ve rahatlamaya hiç zamanı kalmamaktadır. Bir de bu sürecin bitiş zamanı ile ilgili maalesef bir bilgi de ne hekimde ne de başkasında mevcut değildir.

Sosyal hizmet uzmanı bu işin neresindedir

Sosyal hizmet uzmanı olarak, tüm bunları burada ele almamın sebebi genelde hastalığı veyahut sorunu direkt olarak yaşayanlara tedavi ve destek sağlanırken yanında bulunanların da en az hasta kadar etkilendiğine ortaya koymak ve bakım veren kişinin de desteklenmesi gerektiğini anlatmaktır. Kişi bakım verme konusunda istekli olsa bile bakım verme yeteneği ve kapasitesi ayrıca düşünülmesi gereken bir konudur.

Stewart ve arkadaşları (1994), bakım vermekle ilgili dört farklı odağa dikkat çekmektedir, bunlar;

- Bakımın fiziksel yönlerinin ele alınması,
 - Bakımın duygusal yönleriyle ilgilenmek,
 - Stresle nasıl başa çıkılacağını öğrenmek,
- Hizmetlere erişimi öğrenmek.

Bu kadar çok yönlü bir hizmetin sağlanmasında sağlıklı bütüncül bir yaklaşımla ele alan sosyal hizmete de birçok görevler düşmektedir. Kısaca bedensel, ruhsal ve duygusal alanda yaşanan değişim ve dalgalanmalar, sosyal ortamlardan uzak kalma, sosyal desteğin düşük olması, çevre planlamasında engellilerin düşünülmemesi, bakım vereni dinlendirecek destek mekanizmasının olmaması, maddi zorluklar hasta ve bakım verenin sorunlarını daha da artırmaktadır. Bu durumda hem hastanın hem de bakım verenin doğal yaşam akışında oluşan değişimler ve bu değişimlerde yaşanan uyumsuzluklar mikro, mezzo ve makro sistemlerin hepsinde farklı yoğunluklarda hissedilmektedir. Bu anlamda hastanede kalışından taburculuk aşamasına hatta daha sonrasına kadar sosyal hizmet uzmanı özellikle eğitimci, danışman ve savunucu rolü bakım verenin yanında olmalıdır. Hasta ve bakım vereni nelerin beklediği, hastalığın fiziksel olarak bedende nasıl tahribata sebep olduğu ve hangi tedavi yöntemlerinin olduğu konusunda hasta ve bakım veren aydınlatılarak işe başlanabilir. Süreç hem hastayı hem de bakım veren için oldukça zorlayıcıdır psiko-sosyal alanda yaşanan değişimlere karşı duyarlı olunarak bakım veren içinde destekleyici çalışmalar düzenlenebilir.

Bunlar bireysel görüşmeler şeklinde olabileceği gibi bilgilendirici ve destekleyici grup çalışmaları ile de sağlanabilir. Hastaların ve bakım verenin hangi haklardan nasıl yararlanacağını açıklayan kolay anlaşılabilir yazılı materyaller de bu kişilere çok yardımcı olacaktır. Ancak bana göre en mühimi hasta ve bakım verenlerin kendi deneyim ve düşüncelerinin ele alınarak ortaya çıkarılacak pratik, uygulanabilir ve erişimi kolay sosyal politikaların ortaya konmasında sosyal hizmet uzmanlarının bilgi, beceri ve değerleri ile katkıda bulunmasıdır.

Her türlü destekleyici çalışma hem bakım veren kahramanların hem de hastaların yaşantısına ciddi bir dayanak oluşturduğu tartışılmaz bir gerçektir. Bu türlü çalışmalarla sosyal hizmet uzmanı olarak bizlerin bundan alacağımız keyif ve derslerin ise ayrı birer mükâfat olduğunu düşünüyorum.

Kaynaklar

- Burkman K. The Stroke Recovery Book A Guide for Patients and Families. Second Edition. Addicus Books Omaha, Nebraska, 2010.
- Çelik A. İnmeli hastalarda işlevsel durum bakım verenlerin bakım yüküne ve yaşam kalitesine etkisi. GATF Sağlık Bilimleri Müdürlüğü Yüksek Lisans Tezi. Ankara. 2014.
- Kaufman A V, Kosberg J I, Leeper J D, Tang M. Social support, caregiver burden, and life satisfaction in a sample of Rural African American and White Caregivers of older persons with dementia. Journal of Gerontological Social Work. 2010; (53):251-269. Erişim Adresi: <http://scihub.tw/10.1080/01634370903478989> (Erişim Tarihi: 01.01.2018).
- Mollaoğlu M, Özkan Tuncay F, Kars Fertelli T. İnmeli Hasta Bakım Vericilerinde Bakım Yükü ve Etkileyen Faktörler Mukadder. DEUHYO Dergisi. 2011; 4(3):125-130. Erişim Adresi: http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/12345/4595/125-130_mollaoğlu.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Erişim Tarihi: 21.12.2017).

SORUNLAR YUMAĞI MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLİĞİ

DR. EDA BEYDİLİ GÜRBÜZ

Sosyal sorunların hem nedeni hem de sonucu olarak ele alınabilecek olan göç olgusu, sosyal hizmet alan yazınında önemli bir yer tutmaktadır.

Sosyal hizmette önceleri dönemin siyasi, ekonomik, kültürel vb. koşullarına bağlı olarak yurtdışı göçler üzerine odaklanan çalışmalar yerini ağırlıklı olarak Suriye kriziyle birlikte sığınmacı ve mülteci sorunlarına bırakmıştır. Benim 2017 yılında Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'nda tamamladığım doktora tezime ise tarımda çalışmak için göç eden mevsimlik tarım işçileri üzerine odaklanıyordum. Bu yazıda sosyal hizmet açısından mevsimlik tarım işçiliği olgusunu açısından kendime sorduğum sorularla ele almak istiyorum.

Nedir Mevsimlik Tarım İşçiliği?

Mevsimlik tarım işçileri yaşadıkları yerlerde geçim kaynaklarının olmaması ya da bu kaynakların yetersiz olmasından dolayı farklı illere ya da tek bir ile giderek tarımda belli bir ücret karşılığında çalışan kişilerdir. Bazen göç etmeyip yaşadıkları şehirde çalışırlar. Dolayısıyla göçün gerçekleştiği zamana, mekâna vb. göre yöre içi/dışı, geçici/gezici vb. farklı adlarla anılırlar. Nasıl adlandırılırsa adlandırılırsa tarım işçiliği kadın, erkek, çocuk, yaşlı vb. ailenin hemen hemen her üyesinin katıldığı ve her üyenin doğrudan ücretini alsın veya almasın tarlada, çadırdaki çalıştığı bir istihdam biçimidir.

1987'de Tunceli'de doğdu. İlk ve ortaöğrenimini aynı ilde tamamladı. 2010 yılında Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü'nden birincilikle mezun oldu. 6 ay özel bir kreşte sorumlu müdür, 1 yıl Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı bir kuruluştaki sosyal çalışmacı olarak görev yaptı. Aynı zamanda yüksek lisansa başladı. 2012'de araştırma görevlisi olarak bütünlük doktora programına devam etti ve 2017 yılında aynı üniversitede doktora eğitimini tamamladı. Sosyal hizmetin farklı sorun alanlarına ilişkin olarak yayınlanmış bildiri, kitap bölümü, ve makaleleri bulunan yazarın sosyal hizmet eğitimine kazandırılmış çeviri kitap bölümleri bulunmaktadır. Suriye Acil Durum Müdahalesi Kapsamında Çocuk Koruma: Çocuk Dostu Alanlar adlı uluslararası projede araştırmacı olarak yer almıştır. Göç, toplumsal cinsiyet, insan hakları, sosyal politika ve sosyal hizmet eğitimi temel çalışma alanlarıdır. Halen Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Bu çalışma biçimi son yıllarda ortaya çıkan ya da sadece Türkiye'ye özgü bir durum değildir. Geçmişte Osmanlı Dönemi'nde işçiliğin var olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır.

Bu sorunlarla karşılıklı olarak beslenen toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, yoksulluk, çocuk işçiliği, ihmal ve istismar ve daha niceleri... İşte tüm bunlar meselenin insan haklarını ve sosyal adaleti kendisine ilke edinmiş bir disiplin olan sosyal hizmetin kalbinde yer aldığını bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Sosyal Hizmet Ne Yapmalı?

Sosyal hizmet disiplininde sıklıkla birey-grup-toplum düzeyinde, bir başka deyişle mikro-mezzo ve makro düzeyde müdahale vurgulanır. Bu düzeylerin hiçbiri birbirinden bağımsız değildir dolayısıyla sorunların üstesinden gelmede mikro düzeyde makroyu, makro düzeyde mikroyu görmek oldukça önemli. Birey düzeyinde yapılacak çalışmalar makro düzeydeki çalışmalarla desteklenmedikçe sorunların kökten çözümü gerçekçi olmayacaktır. Tarım işçiliği meselesinin altında yoksulluk döngüsü bulunmaktadır. Bu döngünün sorunların kaynağını oluşturduğunu ya da sorunların sonucunda ortaya çıktığını dolayısıyla bu döngüyü kırmak gerektiğinin farkında olmak gereklidir.

Bunu kırmak ancak ve ancak sosyal adaleti temel alan sosyal politikalar aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Tek başına ailenin değil, bireylerin iyilik haline odaklanan, bağımlı kılmayı değil güçlendirmeyi/güçlenmeyi hedefleyen sosyal politikalar var olmalıdır. Kadını, çok sayıda ve erkek çocuk doğurduğu; çocuğu, tarlada çalışıp para kazandığı; erkeği, ailesinin geçimini sağladığı için değil sadece insan olduğu için değerli kılan sosyal politikaların varlığı sadece tarım işçilerinin yaşadığı sorunlar için değil diğer pek çok sosyal sorunun çözümünde daha etkili olacaktır. Sosyal adalete dayanan sosyal politikalar daha yaşanabilir bir dünyanın temelidir. Sosyal hizmet uzmanları da bu politikaların üretilmesinde gerek bireysel gerekse toplumsal mücadele içerisinde olmalıdır. Bu mücadele için gerekli gücün mesleğin doğasında var olduğu unutulmamalı ve mesleki süpervizyondan ve dayanışmadan vazgeçilmemelidir.

- Yıldırım, U. D. (2014). 1980 Sonrası Türkiye'de Tarımda Yapısal Dönüşüm ve Mevsimlik Tarım İşçileri: Sakarya Örneği . İstanbul Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi . İstanbul .
- Gülsoy, Ö. B. (2013). Bir Yaşam Biçimi Olarak Dışlanma: Türkiye'de Mevsimlik Tarım İşçileri. A. B. (Der.) içinde, Sınıftan Sınıfa: Fabrika Dışından Çalışma Manzaraları (s. Aralık). İstanbul: İletişim Yayınları
- Yaman-Öztürk, M., ve Akduran, Ö. (2013). Tarımsal Üretimde Kadın Emeği: Tütün Üreticisi Kadınlar . M. Yaman içinde, Ataerki Kapitalist Tahakküm Altında: Kadın Emeği, Kadın Bedeni (s. 181-201). İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı Yayınları.
- EU Agricultural Economics Briefs. (2013, Temmuz). Mayıs 14, 2014 tarihinde How Many People Work in Agriculture in the European Union: ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/rural-area-economics/briefs/pdf/08_en_pdf adresinden alındı.
- Martin, P., ve Taylor, J. E. (2013). Ripe With Change: Evolving Farm Labor Markets in the United States, Mexico and Central America. California: Migration Policy Institute.
- Uyan-Semerci, P., Erdoğan, E., ve Sinem, K. (2014). Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Raporu 2014. İstanbul: Hayata Destek Derneği.
- Şimşek, Z. (2012). Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin İhtiyaçlarının Belirlenmesi Araştırması. Şanlıurfa: Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu.
- Yıldırım, N., Gülçubuk, B., Gün, S., Olhan, E., ve Mehmet, K. (2002). Türkiye'de Gezici ve Geçici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşulları ve Sorunları. Ankara: Uluslararası Çalışma Örgütü.
- Özbekmezci, Ş., ve Sahil, S. (2004). Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal, Ekonomik ve Barınma Sorunlarının Analizi. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 19 (3) , 261-274.
- Küçükırcı, İ. A. (2012). Etnisite, Toplumsal Cinsiyet ve Sınıf Ekseninde Mevsimlik Kürt Tarım İşçileri. Toplum ve Kuram, 6 , 197.
- Koruk, İ. (2010). İhmal Edilen Bir Grup: Mevsimlik Tarım İşçileri . Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi , 18-22.
- Görücü, İ., ve Akbiyık, N. (2010). Türkiye'de Mevsimlik Tarım İşçiliği: Sorunları ve Çözüm Önerileri . Hikmet Yurdu Düşünce- Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 3 (5) , 189-219.

HAK VE EŞİTLİK ARAYIŞIYLA İNSAN

DR. HİCRAN ATATANIR

İnsan yapıp eden bir varlıktır. İnsanın bu yapıp etmesi toplumsal alan içerisinde belirli bir işlevsellik içerir. Çünkü insan; düşünen, sentezleyen ve yaşamını çıkarımları doğrultusunda şekillendiren bir varlık olma özelliği taşır.

Yaşamını ve çevresinde gelişen olayların akışını, sahip olduğu değerler temelinde şekillenen niyet ve amaçlarına göre yönlendirebilme iradesini ve özgürlüğünü de temsil eder. Özgür bir varlık olarak insanın, “değersel belirlenimi” insanın değerleri duyumsaması, değerlere bağlanması ve değerleri gerçekleştirmek üzere eyleme geçmesi ile somutlaşır.

İnsanların yapıp etmeleri ya da diğer bir ifade ile eylemleri ortaya çıktıkları zamana, mekâna, koşullara ve nedenselliğe bağlı olarak insanlık tarihi açısından bir anlam ve kalıcılık kazanır. Nitekim insan şimdi üzerinden geçmişten geleceğe ilerleyen tarihsel bir varlıktır. Bu anlamda insanın varoluşu yalnızca yaşadığı anlar toplamı olmadığı gibi yapıp etmeleri de onu geçmişe bağlayan insanlık tarihinden bağımsız değildir.

İlk, orta ve lise öğrenimini Eskişehir’de gerçekleştiren Atatanir, Dokuz Eylül Üniversitesi Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında lisans eğitimini, Anadolu Üniversitesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Ana Bilim Dalında “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine İlişkin Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmeleri ve Türkiye Uygulamaları” başlıklı tez ile yüksek lisans eğitimini tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalında başladığı doktora eğitimini Prof. Dr. Kasım Karataş danışmanlığında yürüttüğü “Türkiye’de Yoksulluk, Sosyal Yardım ve Sivil Toplum: Hak Temelli Yaklaşım Açısından Bir Değerlendirme” adlı doktora tezi ile gerçekleştiren yazar, tez araştırmasını 2016 yılında kitap olarak yayınladı. Kamu sektöründe uzun yıllar Sosyal Güvenlik Uzmanı olarak çalışan Atatanir, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu’nda Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Birimi Koordinatörü olarak görev yapmaktadır. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalında “İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet”, “Sivil Toplum Örgütleri ve Sosyal Hizmet” ile “Sosyal Politika ve Planlama” dersleri vermektedir. Evli ve iki çocuk annesidir. hatatanir@gmail.com

İnsanlık tarihinde var olmuş uygarlıklar, kültürler, uluslar ve uluslararası ilişkiler insana ve insanın değerine ilişkin tarihistü yaklaşımlar ortaya koymuşlardır. Farklı inançlar, farklı görüş tarzları, farklı ilkeler ve farklı değerler temelinde gelişen bu yaklaşımlar insanlık ailesinin tarihsel süreçteki zengin birikimine de ayna tutmuştur. İnsanlığın müşterek değerlerinin dün, bugün ve yarın arasında güçlü bir bağın kurulması öncelikle söz konusu birikimin üzerinde yükseldiği evrensel değerlerin ve bu uğurda ödenen bedellerin kavranması ile mümkündür.

Bu kavrayış ile atılacak adımlar, yalnızca bugünün değil geleceğin insan hakları anlayışının güçlenmesi açısından da belirleyici olacaktır. Belki de esasen bu nedenle insan hakları alanında kurumsallaşmanın bir gereği olarak süreklilik ve devamlılığı sağlamak, geleceği göz önünde bulundurarak bugünün gerektirdiği yenileşme arayışını ve ihtiyacını anlamakla olanak dâhilindedir. İnsanı, iyilik halini ve onurlu bir yaşam sürmesini odağına alan sosyal hizmet açısından, her insanın sahip olduğu eşsiz değeri farklı coğrafyalardan, farklı inançlardan, farklı kültürlerden ve farklı cinsiyetlerden olmaları ile eksilmemekte, tam aksine çoğalmakta ve zenginleşmektedir.

Ancak ne yazık ki tarihin utanç dolu sayfaları, insanların ırkları, ten renkleri, inançları ya da onları egemen olandan farklı kılan özellikleri nedeniyle aşağılandığı, ayrıştırıldığı ve ötekileştirildiği satırlar ile doludur. İnsanın hak ve eşitlik arayışının sancılı olduğu kadar kalıcı izler taşıyarak devam etmektedir. Peki kimdir bu insan ve neyi, neden canı pahasına aramaktadır?

İnsan

İnsanın ne olduğu, kim olduğu sorusu yüzyıllardır sorulagelen bir sorudur.[1] Alexis Carrel'in ünlü "İnsan, bu meçhul"[2] adlı eserinde belirttiği gibi insan bilen fakat bilinemeyendir. Geçtiğimiz yüzyılda Karl Jaspers "Felsefeye Giriş" adlı eserinde "insan nedir" sorusunu, farklı disiplinler tarafından araştırılmaya devam edilen bir varoluş olarak cevaplamıştır. Gerçekten de insan gelişimsel olarak antropolojinin, toplumsal bir varlık olarak sosyolojinin, ruhsal olarak psikolojinin ve bedensel olarak tıbbın araştırma konusu olmayı yüzyılımızda da sürdürmektedir.

Her toplumun kültürel mirası insan gerçekliği ile ilgili çeşitli efsaneler, destanlar, tarihsel olaylar, sözlü ve yazılı kaynaklar barındırır. Kültürel bir varlık olarak insan, yaşadığı toplumdan devraldığı bu mirası kendinden sonraki kuşaklara aktararak yaşatır.

Kültürler, devinen ve değişen toplumsal yapıları devamlı kılan, birleştiren, idealize eden, değiştiren ve bütünleştiren sürekli oluş süreçleridir. Geleneksel değerlere getirdiği çağdaş yorumlarla insanoğlu kendisini her daim yeniden keşfetmenin eşiğindedir.

Kuşkusuz insan hangi toplumsal kimliğe, düşünceye, etnik kökene, inanca veya fikre tabi olursa olsun, dünyanın neresinde yaşarsa yaşasın, hak ve eşitlik arayışını sürdürmüştür. Ancak insanların eşit hak ve özgürlüklere sahip bireyler olarak kabul edilmeleri, esasen toplumsal kültüre ve düşünce yapısına bağlı olarak kimi zaman sosyal ilişkilerin doğasından kaynaklanan bir gereklilik olarak kanıksanırken kimi zaman ise verili düzen açısından bir tehdit olarak görülerek şiddetle reddedilmiştir. Dolayısıyla bu arayış her daim kendi özgün koşulları içinde şekillenerek sürdürülmüştür. Belki de insanın kendini bulmak, kendini bilmek ve özvarlığını gerçekleştirmek için sahip olduğu arzunun gücü karşılaştığı engelleri aşma kararlılığında olmuş ve her kazanımı bir hak ve eşitlik alanı olarak insanlık mirasına kazandırmıştır.

Hak ve hürriyet sahibi olmayı belirleyen siyasi, ekonomik ve kültürel koşulların da etkisiyle insanı biçimsel ve önsel yaklaşımlara dayalı olarak incelemek, onun gerçek doğasını keşfetmeyi ve gerçek sorunlarını görebilmeyi güçleştirmektedir. İnsanı kendi bağımsızlığı, bütünlüğü ve kendine özgü doğası içerisinde çözümlenebilmek, kalıp yargılardan uzak bir bakış açısını gerektirmektedir. Nitekim insanlar önceden eğitilerek, yeteneklerle donatılarak ya da nasıl bir yaşam süreceklerine dair kararlar alarak dünyaya gelmiş varlıklar değildir. Bilinç sahibi olması itibarıyla düşünen, bilen, fikir üreten, inanan, hisseden, etkilenen insanoğlu hem kendini hem diğer insanları bilen ve bu bilinçle kendisine ve çevresine etki eden bir varlıktır. Toplumsal ilişki ve etkileşim alanının öznesidir. Bilgi bu alanda oluşur ve dil aracılığı ile aktararak insanın kültürel, felsefi, ahlaki ve insani gelişim dinamiğini oluşturur. İnsan bu bilgi ile kendini bilir, insanlar ile olan ilişkilerini yönlendirir ve çevresindeki olayları değerlendirir. Düşünen bir varlık olarak etrafındaki olaylar ve ilişkiler örgüsünü kavramaya çalışır ve bir anlam verir.

Bu bağlamda insana dair bilgiyi bir şemaya uydurarak ve basitleştirerek ifade etmek mümkün değildir. Felsefe tarihi bir anlamda insanı anlamaya çalışmanın da tarihidir. İnsan nedir sorusunu cevaplamaya çalışan insan felsefecileri insanın dünyayı sembollerle anlamlandıran; simgeleştiren bir varlık olduğunu; onu diğer canlılardan ayıran unsurun kültür olduğunu ve insanın nesnelere, olgulara, olaylara; kısaca var olana tek bir anlam yüklediğinin altını çizmektedirler. Bizatihi insan yaşadığı dünyaya, olaylara ve çevreye bir değil birden çok anlam yükleyebilen bir varlıktır. Bozkurt Güvenç insanı insandan farklı kılan çeşitliliklerimizi şu cümle ile özetler: "insanı insan yapan kültür, bireyler arasındaki ayrımları tümüyle ortadan kaldırmaz, insanı tek düze bir kalıba dökemez."

İnsanlar farklılıkları ile birlikte yaşamaya; anlayış, hoşgörü, sevgi ve saygı ile insanlık ailesini bir ve bütün olarak muhafaza etmeye devam etmektedir. İoanna Kuçuradi'nin insanın değeri olgusunu açıklarken ifade ettiği gibi; "insanın diğer varlıklarla ya da insan olmayan her şeyle ilgisi bakımından sahip olduğu özellikleri ve yapısal olanakları" insanın varlıktaki özel yerini oluşturmaktadır.[1] İnsanlar geçmişten geleceğe taşıdıkları bilgi birikimleri ve yeni teknolojiler ile yapısal olanaklarını çeşitlendirmektedirler. Yapısal olanakların hangi amaçla kullanıldığı ve doğal yaşamın insanın genişleyen etki alanından nasıl ve ne yönde etkilendiği önem taşımaktadır. İnsanların kendilerini diğer canlılardan farklı ve eşsiz kılan özelliklerini onlara rağmen kullanmaması insanı insan kılan en kayda değer özelliklerinden olsa gerektir. İnsan varlığının anlamı yine insanda vücut bulmaktadır. İnsanın anlamı değiştiğinde yaşamın diğer bileşenleri de kuşkusuz değişmektedir.

Hak ve Eşitlik Arayışını Sürdüren İnsan ve Sahip Olduğu Değer

İnsan hakları ve eşitlik düşüncesinin kaynağı olan insan, yüzyıllar boyunca adaletsizliklerin, işkencelerin, kıyımların ve kölelik sistemlerinin esiri olan; sahip olduğu en temel hakkı olan özgürlüğü uğrunda acı bedeller ödeyebilen eşsiz bir varlıktır. Eşsizliğine ve özüne içkin bir onurla donatılmış olan insanın sahip olduğu değerlerin tarihi bir anlamda; uygarlıklar, dinler, felsefi düşünceler ve hukuk tarihidir. Bu tarih insan haklarına saygının, bir arada kardeşçe ve özgürce yaşama inancının ve evrensel barışın kaynağıdır.

Değer insanın zihninde doğan, insanlar arasındaki etkileşim ve iletişim ile yaşatılan ve hukuk ile güvence altına alınan bir olgudur.

Etnik, ulusal veya kültürel kökenleri ne olursa olsun, her insan ve tüm insanlık için özgürlüğü, eşitliği ve adaleti erişilecek ve gerçekleştirilecek birer ilke olarak kabul edebilmek özgürce ve akla dayalı bir şekilde insana değer verebilmenin temel öncelikleri arasında sıralanabilir. Farklı zaman ve coğrafyalarda, farklı koşullarda dünyaya gelen her insan, evrensel insancıl iradenin bir yansıması olarak, insana verilen değerlerin yaşatılabilmesinde hem hak hem de sorumluluk sahibidir. Bu değerlerin yaşatılması, insanlar arasındaki kişisel ve sosyal ilişkileri mümkün; ahlaki normları ve hukuk kurallarını gerçekleştirilebilir kılan öncelikli koşuldur. Bir başka insanı "değer" sahibi bir birey olarak görmeyi yadsıyan anlayış esasen bir başkasını kendisinin eşiti olarak görmeyi reddetme düşüncesinin bir yansımasıdır. Bu yansıma genellikle ayrımcılık, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, etiketleme-ötekileştirme ve sosyal dışlanma gibi kavramlarla altını çizdiğimiz toplumsal eşitsizlik ve güvensizliğin yalnızca bir boyutudur. Tüm bu boyutlar sosyal hizmetin ele aldığı sorunsalların ve temelde sosyal adaletsizliklerin de katmanlarını oluşturur.

İnsanlık ailesi bir bütün olduğu gibi, insan hakları da ve insanın değeri de bölünemez bir bütündür. İrk, renk, cinsiyet, etnik köken, dil, inanç, düşünce, görüş ve gelir ayrılığı gözetmeksizin her insanın doğuştan itibaren insanlık ailesinin değerli bir üyesi olabilme iradesinin tecellisi bir ideal olma özelliğini maalesef korumaktadır. Önyargılı yaklaşımlar ve bunlardan beslenen politika ve uygulamalar, sıralanan bu farklılıklara dayalı toplumsal kutuplaşmalara zemin oluşturarak, bölünebilir ve ayrıştırılabilir insan topluluklarına yenilerini eklemeyi sürdürmektedir. Bu zinciri kırmak için hareket etmek önemli bir başlangıç noktası olagelmıştır. Nitekim Rosa Luxemburg'un dediği gibi "Hareket etmeyen zincirlerini fark edemez."

Son söz olarak denilebilir ki insanın hak ve eşitlik arayışı, fark edişler ve harekete geçişler serüvenidir. İnsan, bu arayışı sürdürürken insanlık tarihini yazmış ve elde ettiği kazanımları hukuk sistemleri ile güvence altına almıştır. Doğası gereği insan, bu eşsiz serüvenini yeni kazanımları ile sürdürecektir. Bu uğurda çeşitli düzeylerde verilen hak ve eşitlik mücadelelerinin mimarlarından ve tanıklarından biri olarak sosyal hizmet emekçileri, insanlığın ortak geleceğini insan hakları ve sosyal adalet ilkeleri temelinde şekillendirmeye devam edecektir.

Kaynaklar ve Notlar

Nicolai Hartman'ın "doğal belirlenim ve "değersel belirlenim" olarak açıkladığı "iki belirlenim öğretisi"ne atıfla. Günümüzden yüzyıllar önce Sokrates öğrencilerine "Kimdir insan, insan nedir?" sorusunu yöneltmiş.

Öğrencileri bunu bilemeyecek ne var dercesine; "iki ayaklı, tüysüz bir yaratık." cevabını vermişler. Ertesi gün pazar yerine tüyleri yolunmuş bir horozla gelen Sokrates, canlı hayvanı işaret edip sorusunu yinelemiş: "Yani böyle bir şey miydi, insan dediğiniz?"

Felsefi Antropoloji ve Kültürel Antropoloji: Benzerlikler, Ayrımlar ve Eğilimler, Profesör Takiyettin Mengüşoğlu Anısına, Yüzyılımızda İnsan Felsefesi, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 1997, 191-200, s. 195.

İoanna Kuçuradi, İnsan ve Değerleri, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 1998, s. 40.

HÜMANİST SOSYAL HİZMET UYGULAMASI

BÜŞRA HAZAL ÜNAL

“Düşüncenin dünyası bize iki türlü görünmektedir; bir yandan duvarları, düşüncenin etiği olduğu iddiasını taşıyan evrensel bir mantığın kuralları tarafından inşa edilen bir labirent gibi, öte yandan ise bu labirentin planına tepeden bakan ve hatta onu ezen ve ilke olarak sonsuza kadar uzanan bilgi duvarı, oluşmuş bilimin dikey bir duvarı gibi...”

Abraham Moles, Belirsizin Bilimleri

Hümanist sosyal hizmet uygulamasının, sosyal hizmet müdahale kuramları çerçevesinde uzun yıllardır kullanıldığı bilinir. Birçok kuramsal yaklaşımla kullanılabilen hümanist sosyal hizmet uygulaması, pek çok noktada diğer uygulama perspektiflerinden ayrılmakta ve uygulamaya dair genel bir teknikler seti ortaya koymamaktadır.

2018 yılında Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet bölümünden lisans derecesini, Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji bölümünden yan dal derecesini alarak mezun oldu. Aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine başladı. Halen yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. İlgilendiği temel alanlar; sosyal hizmet araştırması, eleştirel sosyal hizmet, feminist sosyal hizmet ve sosyal hizmette afet ve krize müdahale çalışmalarıdır.
hazalunal1995@gmail.com

Özellikle, bahsettiğimiz bu iki özellik hümanist perspektifin, çoğu zaman uygulamanın bütününe yayılmış ve eklektik bir şekilde kullanılmasını sağlar. Literatürü incelediğimizde karşılaştığımız, sosyal hizmetin bireyle çalışma odağında geliştirmiş olduğu uygulama çerçevesi ve Mary Richmond'ın öncülük ettiği uygulamada bilimsel yöntemin etkili bir şekilde kullanılması girişiminin hümanist sosyal hizmet uygulamasına dair çeşitli düşüncelerin de ortaya çıkmasında etkili olmasıdır. Bahsi geçen bağlamda özellikle bilimsel yöntem ve yaklaşımların çerçevelediği sosyal hizmet uygulaması, belli noktalar üzerinden eleştirilmiştir. Bu eleştiri sürecinde pozitivist, belirlenimci ve daha sosyoloji kökenli yaklaşımların ortaya koyduğu ön kabullerin doğrudan benimsenmesi durumunda, uygulama bağlamında eksik bırakılan noktalar olabileceğine işaret edilmiştir.

Öyle ki sosyal hizmette vaka çalışmalarının etkililiğini sorgulayan kimi sosyal çalışmacılar, pozitivist ön kabullerin sosyal hizmet uygulamasında giderek daha baskın olmasının, uygulamada teoriyle pratik arasında etkili bir ilişki kurulamamasına yol açabileceği yönünde eleştirilerde bulunmuşlardır. Dolayısıyla ortaya çıkan durumda bilgi ve eylem arasında ilişki kurmayı sağlayacak bir yaklaşıma gereksinim duyulması söz konusu olmuştur. Nitekim böylesi bir girişimin nihai sonucu olarak, geleneksel sosyal hizmetin sunduğu ve sosyal çalışmacıların sıklıkla kullandığı rutinleşmiş teknikler yerine yaratıcılığın ön plana çıkarıldığı hümanist sosyal hizmet uygulaması, alternatif bir uygulama modeli olarak kendini göstermiştir. Bununla birlikte insan davranışının öngörülebilir ve ölçülebilir olduğu savına karşı, insanın karmaşık bir doğaya sahip olduğu ve bu nedenle de uygulamanın kişi odaklı bir perspektifle yürütülmesi gerektiği hümanist sosyal hizmet uygulamasının ortaya çıkışında etkili olmuş görünür. Ancak bu noktada özellikle belirtmemiz gerekir ki, hümanist sosyal hizmet uygulaması, sosyal hizmet kuram ve uygulamasında pozitivist yaklaşımların etkilerine ve sağladığı kavramsal çerçeveye karşı değildir. Şüphesiz pozitivist yaklaşımlar, birey, grup, aile, toplum veya örgütlerle çalışırken kullanılacak müdahale çerçevesinin belirlenmesinde büyük öneme sahiptir. Öte yandan burada bahsedilen esas şey, uygulamada pozitivistin katkılarıyla beraber, alternatif düşünce ve modellerin de kullanılabilmesine kapı aralamaktır. Yani vaka çalışması sürecinde, hem kişisel, sezgisel/görüşel (intuition) hem de bilimsel ve genelleştirici unsurların bir arada kullanılmasına ilişkin bir düşünce söz konusudur.

Pozitivizm üzerinden tartışılan bir diğer mesele ise, uygulamada belli bir değer sisteminden doğru hareket edilmesidir. Hümanist sosyal hizmet uygulaması, uygulama sürecinde değere önem verir. Çünkü değer her zaman sosyal hizmet sürecinde etkili olduğunu dair bir düşünce söz konusudur. Ancak burada önemli olan ve kaçınılması gereken şeyin, pozitivistin etkisiyle tamamen değerden arınık olmaktan ziyade sosyal çalışmacıların kendi kişisel değerlerinin farkında olarak, bunu danışana dayatmaktan kaçınmasıdır. Bunun ötesinde uygulamada danışanın yaşantısının, duygularının kabul edilmesi ve uygulamanın bu ekseninde yürütülmesi söz konusudur. Aslında genel bir değerlendirme yaptığımızda, hümanist sosyal hizmet uygulaması, pozitivistin bireyleri kategorize eden, soyutlayan ve genelleştiren yapısına yöneltilen eleştiriler karşısında alternatif bir uygulama modeli olarak, ilişkisellik, uygulamada değere verilen önem, yaşamın anlamı, danışanın yaşantısı ve tüm bunlara ilişkin duygular üzerinde durur. Üstelik sınırlı ve sabit bir çerçeveye sahip olmayan hümanist sosyal hizmet uygulaması, danışanların gereksinimleri doğrultusunda uygulama çerçevesinin esnetilmesini sağlar. Günümüzde gerek toplumsal gerek ekonomik gerekse kültürel koşullar, birçok anlamda kişilerin yaşamlarının anlamını sorgulamasına neden olmaktadır. Hümanist sosyal hizmet uygulaması tam da bu noktada, kısa süreli uygulama modellerinin aksine insanın anlam arayışı ve yaşamda amaç oluşturma fikri üzerine odaklanması nedeniyle ötekilerle etkileşime dayalı bir ilişkinin kurulmasını sağlamada oldukça değerli görünmektedir.

DİSİPLİNLERARASI

SOSYAL BİLİMLER ARASINDA SOSYAL ÇALIŞMA

KAAN SEVİM*

Sosyal çalışmanın diğer sosyal bilimler ile olan ilişki örüntülerini ve sınırlarını ortaya koymaya çalışacağım. Fakat ilk cümleden şöyle bir eleştiri gelebilir; bilimler birbirleri içerisine girmeye çalışırken, ayırmaktan çok bütünleşmeye çalışırken, neden kalkıp da sınır çizmeye çalışıyorsun? Bana göre, bütünleşmeden bahsedebilmemiz için önceden bir ayırımın var olduğunu kabul etmemiz gerekir. Aksi takdirde bütünlüğün neye referans olduğunu da anlayamayız. Bu kısa girişten sonra sosyal çalışmanın ve sosyal bilimlerin üzerine düşünebiliriz. Bilim olarak çevrilen “science” kavramı Latin kökenli bir kelime olup bilgi demektir. Her soyut kavramın bir tarihi olduğu gibi, bilim ve bilginin de binlerce yıllık bir tarihi serüveni vardır. Bilimler arasında bir ayırım yapmadan önce bu tarihi serüveni anlamamız gerekir. Bunun anlamlandırmak için de bazı kavramların ve süreçlerin üzerinde durmalıyız.

Temel bilimlere baktığımız zaman hemen hemen hepsinin “loji” kavramı ile bittiğini görürüz (biyoloji, psikoloji, filoloji, vb.). Loji kavramının logos kavramından geldiğini birçoğumuz biliriz. Logos kosmos’taki kanun, yasa anlamına geldiği gibi gerçek, hakikat, söyleme ve anlatma anlamında da gelmektedir. İnsanı öncelikle dışarda bırakacak olursak logos aslında doğada var olan kanunun keşfedilmesi ve ortaya çıkarılmasıdır. Yağmur nasıl yağar, bitkiler nasıl büyür, güneş ne zaman tekrar tutulur...

* 2014 yılında Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü’nden lisans derecesi ile mezun oldu. 2014-2016 yılları arasında Ankara Büyükşehir Belediyesi Yaşlılar Hizmet Merkezi’nde sosyal hizmet uzmanı olarak görev yaptı. 2018 yılında yüksek lisans derecesini İstanbul Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalında tamamladı. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Anabilim Dalında doktora eğitimine devam etmektedir. Ayrıca 2016 yılından bu yana İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi’nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. kaansevim111@gmail.com

Tabiatın tekrar eden olguların nasıl oluştuğunun kanunu anlamaya çalışırız. Tabiat birçok karmaşıklık ile doludur. Fakat onu basite indirgeyen şey soyut ve genel kanunlardır. Bunun yanı sıra bir de uygulamalı bilimler vardır. Temel bilimler tabiatın kanunu anlamaya çalışırken, uygulamalı bilimler buradan hareketle kendi kanunlarını yaratır. Bir makinanın nasıl çalışacağını belirlersiniz ve sizin belirlediğiniz bu kanunun dışına çıkamaz. Bu uygulamalı bilimler; tıp, mühendislik, bilgisayar vb. alanları yazabiliriz. Temel bilimlerin ayrımını yaptıktan sonra uygulamalı bilimleri tekrar tartışacağız. Buraya kadar bazı kavramları detaylandırmaya çalıştık, şimdi bilimlerin sınıflandırılmasına geçebiliriz.

Literatüre genel olarak baktığımızda temelde iki farklı bilim sınıflamasının olduğunu görürüz. Bunlardan birincisi formel bilim diğeri ise deneysel bilimlerdir. Formel bilim dediğimiz matematik, geometri gibi bilimlerdir. Neden formeldir? Çünkü dedükütiirler, yani tündengelimidirler. Sıfırla hangi sayıyı çarparsanız çarpın sıfır eder: bu durum tamamen bir ön kabuldür (aksiyom). Sıfırın yutan eleman olması sadece biz öyle istediğimiz içindir. Birçok filozofa göre matematik ve geometri gibi formel bilimler birer bilim olarak bile sayılmamakta, bilimi açıklama yolunda birer enstrüman olarak kullanılmaktadır. İkinci olarak da deneysel bilimlerin varlığından söz edebiliriz. Deneysel bilimlerin temel özelliği formel bilimlerin tersine tümevarımsal olmalarıdır. Bu bilimleri, doğa bilimi ve insan bilimi ya da sosyal bilim olmak üzere ikiye ayırmaktayız. Doğa bilimi, biyoloji, zooloji, jeoloji vb. dallardan oluşurken sosyal bilim ise, antropoloji, sosyoloji, filoloji vb. dallardan oluşmaktadır. Fakat bu sınıflamanın yeterli olmadığını görüyoruz. Burada farklı görüşlerin var olduğunu belirtmek zorundayız. Örneğin, bazı yazarlar psikolojiyi sosyal bir bilim olarak görürken bazıları da sosyal bir bilim olarak görmemektedir. Bir görüşe göre, biyolojinin fiziksel koşullardan etkilenmesi biyolojiyi fiziksel bir bilim yapmıyorsa, psikolojinin de sosyal olgulardan etkilenmesi psikolojiyi sosyal bir bilim yapmaz.

Gördüğümüz gibi bu sınıflandırmanın net bir çizgi olmadığını söylemeliyiz.

Temel bilimlerin ayrımını yaptıktan sonra uygulamalı bilimlere tekrar dönebiliriz. Uygulamalı bilimler çoğu zaman disiplin olarak da kavramsallaştırılmaktadır. Uygulamalı bilimler, temel bilimlerin üretmiş olduğu bilimsel bilgiyi hayata uyarlamaya çalışan bir metodolojisi vardır. Sosyal çalışma bazı literatürlerde bilim ve meslek bazı literatürlerde ise disiplin ve meslek olarak tanımlanmaktadır. Sosyal çalışma bir disiplin olarak nitelendirilirken, tam olarak uygulamalı bir bilime mi vurgu yaptığı her zaman çok açık değildir. Fakat genel okumalara baktığımızda bilim ve disiplinin aynı anlama gelecek şekilde kullanıldığını söyleyebiliriz. Bu durum biraz etik ve ahlak kavramlarının karıştırılmasına benziyor gibi.

İonna Kuçuradi'ye göre, mesleğin etiği olmaz yalnızca ahlaki olur. Fakat yine de meslek etiği olarak hem yabancı literatürde hem Türk literatüründe kullanılmaya devam etmektedir. Yani kısacası bazı kavramların sınırları tam olarak çizilememiş çizilse de uygulanmamıştır.

Yukarıda yapmış olduğumuz sınıflandırmanın hala yeterli olmadığını görebilirsiniz. Örneğin, tarih, sosyal politika, siyaset bilimi gibi birçok bilim dalı yaptığımız sınıflamanın içerisine girmemektedir. Örneğin, tarih bilimi formel değildir, deneysel de değildir, uygulamalı bir bilim de değildir. Tarih biliminde kronolojik sıralama oldukça önemlidir. Fakat burada tarihi bilim olarak kabul etmemizin sebebi bilgiyi elde etme noktasında prensiplere ve metodolojiye sahip olmasıdır. Aslında onca sınıflamadan sonra dahi bilimi tanımlayabilmek için bu iki yaklaşım yeterli olacaktır. Bilimsel bilgiyi ortaya çıkaran bir diğeri unsur da soru sorma yöntemimizdir. Soru sorma yöntemi üçe ayrılır. Birincisi, günlük pratik yaşamımızda kullandığımız sorular: nerede, ne zaman, kim vb. İkinci ve üçüncü sorular aslında bilim serüveninin temelini oluşturan en önemli iki sorudur: neden ve nasıl. Neden sorusunun cevabı teolojik, metafizik ya da göreceli olabilirken nasıl sorusunun cevabı rasyonel ve doğrulanabilir olmak zorundadır. Örneğin sosyal bir konu olan ahlak konusuna baktığımızda; Aristoteles'den Kant'a kadar neden ahlaklı olmalıyız sorusu sorulmuştur. Kant, insanın nasıl ahlaklı olacağını araştırmıştır. Galileo parabol eğrisini bulurken aslında maddenin nasıl hareket ettiğini araştırmaya çalışmıştır. Sosyal çalışmayı pre-modern dönemden ayıran en önemli özellik ise, modern öncesi dönemde neden yardım edilmeli tartışılırken, modern dönemde nasıl yardım edilmeli sorusunun tartışılmasıdır. Hatta 1978 yılında Berkeley Üniversitesinde sosyal refah alanında çalışan James Leiby sosyal çalışmayı "bilimsel hayırseverlik" olarak tanımlamıştır.

Şimdi sosyal çalışmaya yakın bulunan bazı bilim dallarına yakından bakalım. Öncelikle psikolojiye bakacak olursak. Psikoloji deneysel bilgi formlarını kullansa da deney haricinde insanın psişik yapısına yönelik birçok deney dışı bilgi yapısına sahiptir. Psikoloji ile sosyal çalışmanın birbirine yakın bilgi türlerini kullandığını görsek de uygulama noktasında oldukça farklılaşmaktadır. Örneğin, görüşme tekniklerinden yola çıkalım. Bir psikolog danışanın kendisine yalan söylemesi gibi bir durum ile karşılaşsa bile bu durumun doğruluğunu araştırarak bir çalışma yapamaz. Bu durum yaptığı takdirde danışanına karşı çok ciddi bir etik ihlalinde bulunur. Fakat sosyal hizmet uzmanı her zaman olmasa da bu durumu araştırarak enstrümanlarını geliştirmiştir. Bir çocuğun velayet davasında akraba ve komşulara kadar ilişki kurabilmektedir. Sosyal çalışma psikolojinin bilgisini kullanmış olsa da onun kullanım alanını oldukça çeşitlendirmiş ve zenginleştirmiştir.

Doğada olduğu gibi toplumsal yapıda da birçok karmaşık ve kaotik durumlar söz konusudur. Bunları araştıran bilim dalı ise sosyolojidir.

Sosyolojinin üretmiş olduğu bilgi türü, uygulamaya yönelik olmadığı için sosyal çalışmaya sadece teorik ve makro sosyal çalışma alanında oldukça yardımcı olmaktadır. Antropoloji bilimi ise temelde ilkel insanları ve kabileleri araştırmak için kurulmuş olsa da aslında insanlık tarihinin tüm serüveninde geçirmiş olduğu toplumsal yaşamın analizini kalınlardan yola çıkarak yapmaya çalışmaktadır. Sosyoloji daha çok güncel koşulları tanımlamaya çalışırken Antropoloji olaylara daha tarihsel pencereden yaklaşmaktadır. Böylelikle Antropoloji bilimi de sosyal çalışma alanına insanı anlama boyutunda oldukça önemli paradigmlar geliştirmiştir. Psikoloji insanın ruhsal yapısını araştırır, sosyoloji toplumu araştırır, antropoloji insanı araştırır. Peki tüm bu bilgilerden yararlanan sosyal çalışmanın araştırmak istediği temel şey nedir? Sosyal çalışma sorun çözmeyi araştırır. Farklı alanlardan gelen tüm bilgileri doğru bir şekilde kullanarak bireylerin sorunlarını en iyi nasıl çözebileceğinin araştırmalarını yapmaktadır. Bundan dolayı sosyal çalışma bu bilgileri kullanımının daha ötesine geçerek bazen siyasi süreçlere de karışabilecek aktivist bir misyon bile belirlemiştir.

Kısaltmaya çalışsam da maalesef uzun olduğunu biliyorum, fakat kısaca felsefi boyutuna da değinmek istiyorum. Felsefe yukarıda belirtmiş olduğumuz tüm bilim ve disiplinlerin dışında kalmaktadır. Örneğin sosyoloji ve antropoloji insan ahlakı üzerinde bir yargıya varamaz, sadece tanımlamaya çalışır. Fakat felsefe ahlaki ölçüleri belirleyecek normlar oluşturabilir. Bundan dolayı felsefe normatif bir bilgi türüdür. Felsefe maalesef sosyal çalışmaya en uzak bilgi alanlarından biridir. Çünkü bireylerin hayatları ve sorunları ile uğraşırken soyut bir bilgi tartışmanın gereksiz olduğunu düşünürüz. Ne zaman sosyal çalışmada felsefi bir şeyler karalayacak olsam Anaksimenes'in Pythagoras'a söylediği şu söz aklıma gelir: "Gözlerimin önünde ölüm ve kölelik dururken yıldızların düzeni ile nasıl uğraşabilirim." Felsefe bilgi elde etmede metot ve kavramların araştırmasını yapar. Sosyal çalışma içerisinde örneğin sadece "yardım" kavramının ne demek olduğunun geniş bir tahlilini yapabilmek bile aslında felsefi bir sosyal çalışma demektir. Sosyal çalışmanın yeni kavramlar üretmesi ve kullanmış olduğu kavramları daha felsefi düzlemde tartışması ümidi ile.

PROF. DR. KEMAL ÇAKMAKLI

PROF. DR. İLHAN TOMANBAY
DR. KEMAL GÜDEK
ARŞ. GÖR. HAKAN SAKARYA

Prof. Dr. Kemal Çakmaklı: Sosyal Hizmetler Akademisi'nin 1 numaralı aday öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyesi olarak 42 yıl görev yapmış ve tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet alanında Türkiye'deki öncü isimlerden birisi. Bu söyleşide Sosyal Hizmetler Akademisi'nin ilk öğrencilerinden olan ve tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet alanında önemli işlere imza atarak alana öncülük eden Prof. Dr. Kemal Çakmaklı'nın yaşantısını, sosyal çalışmanın gelişim sürecine ilişkin görüşlerini ve gençlere yönelik tavsiyelerini bulabileceksiniz.

İlhan Tomanbay (İT): Sayın hocam, genç kuşağın sizi tanınması için biraz kendinizden bahseder misiniz?

Kemal Çakmaklı (KÇ): Benim lise eğitimini bitirdiğim dönemde her fakültenin ayrı ayrı sınavları olurdu. Ben de o dönemde ilgimi çeken pek çok fakülteye başvuruda bulundum ve sınavlarına girdim. Sosyal Hizmetler Akademisi de bunlardan bir tanesiydi. Bu sınavların pek çoğunu kazandım, ancak Sosyal Hizmetler Akademisi'ni, sosyal hizmet mesleğini kendi ideallerime daha uygun buldum ve buraya kayıt yaptırdım. Akademi'nin giriş sınavına ilk müracaat eden aday bendim. Hatta ben müracaat için gittiğimde oradaki yetkililer yere para attı ve 'sıftahı senden bereketi Allah'tan olsun' dediler. Aday numaram 1'dir, kayıtlardan incelenebilir. Sosyal hizmet eğitimi alırken de büyük bir memnuniyet ve keyif duydum. O dönemde hocaların yüzde 95'i yabancıydı ve dersler İngilizce işlenirdi.

İT: Değerli hocam o dönemdeki hocalarınızdan ismini hatırladıklarınız var mı?

KÇ: Tabii. Mesela Mr. Donnick vardı, bizim en büyük hocalarımızdan biriydi. Social group work dersini veren Miss Stole hocamız vardı. Social case work hocası Miss Bemels vardı. Ben hiçbir hocamın adını unutmuş değilim, çünkü onlar bize ilim ve feyz verdiler, bizi yetiştirdiler. Ben kendilerini çok sevdim, çok hürmet gösterdim ve onlar da beni sevdi. Eminim eğer hayattalarsa benim ismini onlar da unutmamışlardır.

Kemal Güdek (KG): Sayın hocam benim yetişmemde büyük bir emeğiniz olmuştu, size teşekkür ederim. Bu zamana kadar sosyal hizmet alanında kaç tane bilim uzmanı, kaç tane doktor, kaç tane doçent ve kaç tane akademisyen yetiştirdiniz?

KÇ: Bazı şeyler vardır ki bilinmesi için bilenler tarafından ifade edilmesi gerekir. Bununla birlikte tarihe karşı hepimizin görevi net ve doğru bilgiyi sağlamaktır, yalana prim verilemez. Gerçek nedir? Sosyal Hizmetler Akademisi, Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuş bir yapıydı. Yani akademik kariyer bir seçenek değildi ve esasen Sosyal Hizmetler Akademisi üniversite sistemi içerisinde yer almıyordu. Bu okuldan yetişen herkes memur kadrolarına yerleştirilmek üzere eğitiliyordu. Dolayısıyla böyle bir imkân bulunmuyordu.

İT: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki akademik kariyeriniz nasıl başladı hocam?

KÇ: İlk olarak alanda çalıştığım sırada Sağlık Bakanlığı'nda bir genel müdür ile görüştüm. Bu görüşmede bana 'evladım, biz sizin mesleğinizi bilmiyoruz, siz oraya (Bakırköy Akıl Hastalıkları Hastanesi) gideceksiniz mesleğinizi öğreteceksiniz' dedi ve bana büyük bir sorumluluk yükledi. Bu görüşmenin ardından kendi isteğimle tayinimi istedim ve Bakırköy'de çalışmaya başladım.

Görev yapmaya başladığım andan itibaren bu hastaneyi ve yapısını çok sevdim. O yıllarda (1966-68) baktım ki hastalar çok kötü durumdaydı. O süreçte temel düşüncem 'inşallah bu insanların iyi olmasında benim de bir hizmetim olacaktır, ben sosyal hizmet uzmanıyım' oldu. O dönemde henüz yeni evlenmiş olmama rağmen herkesin 'timarhane' dediği yerde gecelere kadar çalışırdım. Bunu özellikle gençlere söylemek istiyorum: İlim aşkı bambaşkadır, insana hizmet etmek bambaşkadır. Bu çalışmalarımınla birlikte İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tebliğlerimde beni beğenmişler ve bu iş için bir teklif almıştım. Ben, genç meslektaşlarımdan da böyle teklifler almalarını beklerim ve bunun için de bunlara layık olmaları gerektiğini onlara hatırlatmak istiyorum.

Ben o dönemde henüz yeni mezunum ve tıp bilimi ile de bir alakam yok, bunların farkında da henüz değilim. Oradaki değerli hocalar bana 'evladım, biz seni (senin çalışmalarını) gördük, bildik, tanıdık' dediler ve 'on yıl önce fakültemizde tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet bilim, sanat ve mesleğinin öğretilmesi için bir senato kararı alınmıştı. Bunu yerine getirmek için seni tıp fakültesine hoca olarak alacağız' diye eklediler. O süreçte bin bir zorlukla geçtim, çünkü Sağlık Bakanlığı buna karşı çıktı ve 'tıp fakültesi mezunu olmayan tıp fakültesine hoca mı olur?' dedi. Ancak bu zorluklar etkili mücadeleler ile aşıldı. Şunu belirtmekte yarar var: O dönemde İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde görev yapan değerli hocalar sosyal hizmet mesleğinin değerini anlamıştı, bu nedenle bu fakültenin ve değerli hocalarının mesleğimiz açısından çok büyük önemi vardır.

İT: Master ve doktora eğitimlerinizi nerede tamamladınız hocam?

KÇ: O dönemde İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki büyük hocalar benim için psikiyatri bölümünün uygun olduğunu düşünüyorlardı, çünkü Bakırköy'de de psikiyatri bölümünde çalışıyordum.

ancak, 'Sizi bu bölüme alacak olursak doktorlar sizin burada kariyer yapmanıza sıcak bakmazlar, çünkü tıp fakültesi mezunu değilsiniz.' dediler. Bu nedenle beni Sosyal Tıp Anabilim Dalı'nda yetiştirmeye karar verdiler ve doçentliğimi burada aldıktan sonra beni esas yerim olarak gördükleri psikiyatri bölümüne alacaklarını söylediler. Bu hocalar sosyal çalışmanın değerini anlamış olan çok değerli hocalardı.

İT: Tıp ile sosyal çalışmanın bağıni henüz o tarihlerde çok iyi kurmuşlar ve adına da sosyal tıp demişler.

KÇ: Tabii. Bakın şu anda dünyada beşinci tıp çağı yaşıyor ancak henüz ikinci tıp çağında dünyada alanında yetkin doktorlar dediler ki; 'biz görevimizi yapıyoruz, ilacımızı veriyoruz, ameliyatımızı yapıyoruz, ancak hasta iki gün sonra tekrar geliyor ve yine gerekli işlemleri yapıyoruz; bu kez bir hafta sonra tekrar geliyor.' Dünyada 1850'lerde bu gelişme yaşıyor ve doktorlar bu ihtiyacı hissederek yanlarına doktor muavini gibi, doktorun tıbbi tedavisinin yanında yardımcı hizmetleri yürütmesi için bir görevli olmasını sağlıyorlar.

Temel düşünce doktorun tıbbi tedavisinin ardından hastanın takibinin yapılması idi ve görevlendirilen bu insanların hastanın evine ve iş yerine giderek tıbbi tedavinin gereklerinin sosyal alanda da yürütülmesi için çaba sarf edilmesiydi. Bizim mesleğimizin özü bununla başladı. Doktorlar için bizim mesleğimizin babaları demek herhalde yanlış olmayacaktır. İkinci tıp çağında yaşanan bu gelişmenin ardından bizim mesleğimiz üçüncü tıp çağında (sosyal tıp çağı) rüştünü ispatladı ve bu çağın sloganı şu oldu: 'Hastalık yok, hasta vardır; hasta ise bir insandır. Biz insanı tedavi edersek hastalığı da tedavi etmiş oluruz'.

Dünyada mesleğimiz bu gelişmelerin ardından tıbbi alanda ortaya çıkıyor. Çok ilginçtir, mesela psikoloji bilimi ülkemizde sosyal hizmete göre çok daha fazla tanınırlığa sahip. Keşke dünya literatüründe yer alan çalışmaları bizler yeterince duyurabilsek. Diyor ki kitaplar 'bundan sonra psikologlar kendilerini sosyal uzman kisvesine bürünerek tanıtmak zorunda kalmayacaktır ve artık psikoloji de rüştünü kazanmaya başlamıştır'. Tabii Türkiye'de tarihi gelişme bu şekilde olmadı. Türkiye'de psikoloji daha çok tanınıyor. Oysa nasıl ki dünya literatüründe biz doktorların çocuğu isek psikoloji de bizim çocuğumuz konumunda yer alıyor. Ancak tabii bunu bilmek gerekli!

İT: Peki Freud öncesinde de sosyal çalışma var mıydı hocam?

KÇ: Freud başlı başına bir olaydı. Dünyaya damgasını vurmuş büyük bir âlimdir, ancak artık bugün Freudyen görüşün yerini çok daha değişmiş dallar almış durumda. Demek istediğim şudur 1850 ile 1900 yılları arasında bulunan tüm tıp camiası içerisinde bizim mesleğimiz giderek gelişen bir durumda. Bir meslek bir anda kurulup gelişemez. Bizim mesleğimizin gelişimi de elli yıllık bir kuluçka döneminin ardından olmuştur. Tabii Türkiye'de ise büyük devlet adamlarının çabaları ile oluşuyor, 1959'da kurulmaya başlıyor.

İT: Değerli hocam tekrar ele almakta yarar var. Bugüne kadar kaç öğrenci yetiştirdiniz?

KÇ: Doçentlik ve profesörlük bilim alanları ile ilgili yazışmalara büyük ölçüde İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi öncülük etti, bizim mesleğimizi üniversite sistemine taşıyan bu büyük hocaları minnetle yâd ediyorum. Benim de bunlara bir nebze katkımda ne mutlu! Hocalarım saat 22.00-23.00'a kadar üniversite çalışırlardı. Onlar kovsalar da ben hiç istisnasız onlar üniversiteyi terk etmeden terk etmezdim ve onlarla birlikte çalışırdım. Tıp Fakültesi'nde 42 yıl boyunca akademik çalışmalarımı sürdürdüm, bu süreçte 22.000 tıp öğrencisi öğrencim oldu ve bunların hepsine sosyal çalışmayı derslerde öğretmeye çalıştım.

İT: Sizin hocalarınız tıp doktoruydu, siz de çok çeşitli gruplardan öğrencilere sahip oldunuz. Bunlardan biri şu anda çeşitli üniversitelerde ders veren ve uygulamada çok farklı özelliklere sahip bir genci yetiştirdiniz: Kemal Güdek. Kendisi sürekli sizin yanınızda yetiştiğinden, sizden feyz aldığından bahsediyor. Siz nasıl bahsedersiniz?

KÇ: Kemal Güdek, Tıp Fakültesi'nde benim yanımda yetişmiş 5-6 değerli meslektaşımızdan biriydi. Kadro imkânı olmadığı için bu arkadaşların sayıları daha fazla olmadı. Bu arkadaşlar arasında en çalışkanlardan biri Kemal Güdek idi. Nitekim benim emekli olmamın ardından yarım kalan görevlerimi de sürdürdü ve ben de her zaman kendisi ihtiyaç duyması halinde kendisini destekliyorum.

İT: Gençlere önerileriniz nelerdir değerli hocam?

KÇ: Başarı tesadüf değildir! Mutlaka bir bedel vereceksiniz ve karşılığını alacaksınız; hayat böyledir. Bu nedenle, bu yeni mesleğin kurucularının ve bu alanda çalışanların kendilerine ait beklentilerden feragat edip büyük bir ilim aşkıyla mesleğe bağlanmalarını tavsiye ediyorum.

İT: Yurtdışında çeşitli üniversitelerde konuk öğretim üyesi olarak bulundunuz ve çeşitli ödüller aldınız değerli hocam, nasıl deneyimleriniz oldu?

KÇ: Kaliteli, kültürlü bir insan için birçok ölçütler vardır. Diploma, ödül vb. bir dereceye kadar etkili olan şeylerdir, önemli olan kalitedir. Yurtdışında bu konuya çok dikkat ediliyor. Ben 26 ayı devlette buldum ve gönül rahatlığıyla şunu söylüyorum: Ben Londra'yı kemanımla fethettim! Yoksa sosyal hizmet hocası olarak İngiltere'de bir sürü hoca var, bir Türk profesörüne mi muhtaç oldular? Ben orayı bir kemanımla fethettim. Nasıl fethettim? Çok açık ve net! Bu, gençlere ve herkese örnek olsun! Çünkü değer yargıları çok farklı. Ruh Sağlığının Altı Kalesi diye bir olay var, kişiler onlara bakıyor!

İT: Ruh Sağlığının Altı Kalesi nedir hocam?

KÇ: Tabii literatürde böyle bir bilgi yok, benim naçizane kendi sentezimdir. Bakın, kemanımı Saros Körfezi'nde 400 metrekare bir arsa ile değiştirdim. Bir keman o zaman Saros Körfezi'nde 400 metrekare arsa alıyordu ve ben kemanımı aldım, bu önemli bir şeydir! Londra'ya gittiğim zaman yanımda kemanımı da götürdüm. Orada beni davet eden hocaya keman çaldığımdan ve Türkiye'de üniversitelerde orkestralarımız olduğundan bahsettim ve sordum: 'Biz ülkemizde böyle şeylere alışkınız; sizin ülkenizde böyle bir şey yok mu? Kemanımı da getirdim' dedim. Hoca bana defalarca sordu, keman çalıp çalmadığımı ve üniversitede çalıştığıma inanmadı, sanıyorum. Tabii o sıralarda gelişmekte olan bir ülkeden, Türkiye'den geliyordum. Orada Türk imajını ve Türkiye imajını da geliştirdiğimi düşündüm. Hoca bir orkestra şefi arkadaşını arayarak oraya yönlendirdi, anladığım kadarıyla da biraz benim ifadelerime de inanmayarak beni oraya gönderdi.

O orkestranın provasına öncesinde hiçbir çalışma olmadan katıldım ve orada sergilediğim şeylerle hocanın yanına tekrar gittiğimde bana tüm hayatımı orada geçirmemi sağlayacak iş teklifinde de bulundular. Bana hocanın yaklaşımı artık daha farklıydı ve şu ifadeleri kullandı: 'Branşınız çocuk psikiyatrisi, kariyeriniz iyi, keman da çalışıyorsunuz, siz müzik terapistisiniz'. Bunun ardından eşimi ve çocuklarımı Londra'ya getirmemiş olduğumdan bahsederek onların Türkiye'de benden para bekleyeceklerini söyledi ve kendi vakalarını bana yönlendireceğini söyleyerek müzik terapisi sanatını icra etmemi istedi. Bütün Londra sosyetelerini ev ev müzik terapisti olarak dolaştım! Bunu Türkiye'de bir kişi mi yapar? Türkiye'nin bu basamakları atlaması gerekiyor!

İT: Cumhurbaşkanlığı Konser Salonu'nda birçok konsere katıldınız, çalmayı en çok sevdiğiniz klasik batı müziği eseri hangi eserdir hocam?

KÇ: Keman eserlerinin hepsini özellikle çok severim ancak ilk olarak Beethoven'ın keman konçertosunu söyleyebilirim. İkincisi Mendelssohn'un keman konçertosu ve ardından Mozart'ın keman konçertosu. Açıkçası keman için yazılmış tüm eserleri söyleyebilirim mesela Franz Schubert'in eserleri var.

İT: Değerli hocam, çok teşekkür ediyorum. Çok yararlı bir söyleşi gerçekleştirdik, umarım genç sosyal çalışmacılar bu röportajdan çokça şey öğrenecektir hocam.

İlhan Tomanbay'ın notu: Prof. Dr. Çakmaklı SABEV'in ilk kurulduğu yıllarda Sosyal Hizmet ve Sosyal Çalışma Belgeliğinde korunmak üzere 1 Numarayı taşıyan diplomasını SABEV'e bağışlamıştı. Diploma SABEV'de duvarda asılıdır. Bu ziyarette de kendi ifadesiyle 60 yıl kullandığı eski daktilosunu SABEV Belgeliğine bağışlayarak çok güzel bir jest daha yapmıştır. Kendisine çok teşekkür ediyoruz.

SPOR DÜNYASINDA KADIN OLMAK: MİLLİ BASKETBOLCUMUZ YASEMİN HORASAN İLE SÖYLEŞİ

ZEYNEP DİL RUBA TAŞDEMİR*

* Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü lisans öğrencisi

1970'lerin başından itibaren dünyaya yayılan feminist akımla birlikte, kadın ve spor konusu ele alınıp, tartışılmaya başlamıştır. Ataerkil toplum yapısına sahip toplumlarda kadın olmak zorken kadın sporcu olmak; özellikle de eril cinsiyet atfedilen takım sporlarında kadın sporcu olmak işimizi daha da zorlaştırmıştır ve zorlaştırmaya devam etmektedir. İşte tam olarak bu noktada ülkemizde kadınların takım sporlarında yerini ve yaşadıkları zorlukları konuşmak üzere, eski milli basketbolcu, şimdilerde A Milli Kadın Basketbol Takımı Menajeri Yasemin Horasan ile e-mail yoluyla bir röportaj gerçekleştirdik. Röportajın gerçekleşmesine vesile olan A Milli Basketbol Takımlar İdarecisi Orhan Demirel'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Öncelikle röportaj teklifimi kabul ettiğiniz için Sosyal Hizmet Magazin dergisi ailesi ve şahsım adına çok teşekkür ederim. Bize biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

Merhaba, ben Yasemin Horasan. Eski milli basketbolcuyum. Basketbola Beşiktaş takımının altyapısında başladım. Uzun yıllar burada oynayıp şampiyonluk ve kupalar kazandıktan sonra İtalya'nın Napoli takımına transfer oldum. Ardından Galatasaray takımına transfer olup 2009 senesinde Eurocup'u kazanan takımın kaptanlığını yaptım.

Kariyerim boyunca Fenerbahçe, Beşiktaş, Galatasaray gibi Türkiye'nin en saygın camialarında görev yapma fırsatı buldum ve 20 seneyi aşkın aktif basketbolculuk kariyerimi 328 kez milli formayı taşıyarak noktaladıktan ve iki sene Altyapı Milli Takımlarında görev aldıktan sonra şimdi de A milli kadın basketbol takımımızın menajerliğini üstlenmiş bulunuyorum.

Basketbolla ilk ne zaman, nerede tanıştınız? Yaşadığınız dönemin çevre koşullarını da değerlendirerek söyleyiniz, bir kız çocuğunun basketbol veya herhangi bir spor dalıyla ilgilenmesi nasıl karşılanıyordu? Siz ailenizden ve kendi çevrenizden ne gibi tepkiler aldınız?

Basketbola 13 yaşında başladım. Ailem ve yakın çevrem her zaman çok destek oldu. Aslında çok istekli olarak başlamadığım sporculuk hayatıma sayısız deneyimleri yaşama fırsatı buldum ve çevremdeki herkes her zaman çok büyük destek verdiler.

Sizin kadar profesyonel olmasa da ben de bir süre basketbol oynadım ve takımdaki tek kız çocuğu bendim. Kendi dönemim ve yaşadığım çevre itibariyle aileler kız çocuklarının basketbol veya herhangi bir spor dalıyla ilgilenmesini istemiyordu. Günümüzde özellikle şehirden kırsal kesimlere gidildikçe kız çocuklarını basketbol oynamaya teşvik edici ve bu yönde aileleri yönlendirecek ikna edecek uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Bu hususta Türkiye Basketbol Federasyonu'nun geçmişteki uygulamalarından bahsedebilir misiniz?

Açıkçası ben kendi adıma spor yapıyor olmam konusunda hiçbir negatif unsurla karşılaşmadığım gibi hep pozitif anlamda destek gördüm. Ülkemizde özellikle son yıllarda çocukların spora olan yönlendirilmelerinde artış gözlemleniyor. Takım sporlarında ve özellikle basketbolda Milli takım ve kulüp takımlarında edinilen uluslararası başarılar bu çocukların kendilerine rol model oluşturma ve spora olan ilginin artması konusunda pozitif etki yaratıyor. Ancak her ne kadar gelişim olsa da kendi markamızı yaratma konusunda halen Dünya ile kıyaslandığında eksiklerimizin olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Profesyonel basketbol kariyeriniz süresince çalıştığınız kulüplerde 'kadın' olmaktan ötürü ayrımcılığa maruz kaldınız mı? Bunun dışında, saha içinde ve saha dışında yaşadığınız sıkıntılardan bahsedebilir misiniz?

Ülkemizde kadın sporları başarı bazında üst sıralarda olmasına rağmen maalesef ilgi, sponsorluk, bütçe ve medya desteği açısından erkek sporlarının gerisinde kalmaktadır. Bu durum mutlaka kadın sporlarına hizmet eden kurumlar, sporcular ve antrenörler açısından olumsuz karşılanmaktadır. Gelişen ve modernleşen dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadın sporları hak ettiği ilgi ve desteği almak konusunda atılım yapılması en büyük arzumuz.

Karşılaştığınız sorunlar karşısında neler hissettiniz? Sorunlarla baş etme yöntemleriniz nelerdi ve kimlerden destek aldınız?

Yapılan her işte olduğu gibi sporculukta da çeşitli zorluklarla karşılaşırız. Ancak bu sorunları ne kadar yönetebildiğiniz ve çıkan sorunlara karşı nasıl reaksiyon verdiğiniz sizin ne kadar profesyonel ve tecrübeli olduğunuzla doğru orantılı olarak çözüme kavuşuyor.

Günümüzde kadın basketbolcuların yaşadığı sorunlar nelerdir ve bu sorunlar karşısında izlenen yollardan, güçlendirme çalışmalarından bahsedebilir misiniz? Sizce yeterli midir?

Şu günlerde ülkemizde spor anlamında yaşanan sorunlar aslında birçok yerde benzerlikler gösteriyor. Doğru yatırımın altyapılara yapılmasındaki eksiklik, spor yönetimdekilerin ve antrenörlerin işlerinin ne kadar ehli olup olmadığı farkı yaratıyor. Kulüplerdeki anlayışın günü kurtarmak yerine köklü bir sistem kurup onu doğru işletmek ve doğru spor ilkeleri belirlemiş olmaları sporda yaşanan zorlukları da uzun vadede an aza indirgeyecektir diye düşünüyorum.

Geçmişten günümüze kadar olan kadın basketbolunun gelişimi sizi tasvip ediyor mu?

Geçtiğimiz 15 yılda kadın basketbolu ülkemizde çağ atladı. Bu süreçte Milli Takımlarda Avrupa Şampiyonalarında madalyalar ve iki kez üstüste Olimpiyatlara gitme başarısı gösterdi. Kulüp takımlarında Avrupa Şampiyonlukları ve final oynama ve her zaman en üst organizasyonlarda ülkemizi temsil etme başarıları elde etti.

Başarı ve beklenti anlamında çıtayı yükselttiğimiz bu günlerde altyapılara yapılan doğru yatırımlar kalıcı başarıların edinilmesinde rol oynayacaktır. A milli kadın basketbol takımımızı nam-ı diğer potanın perilerini yakından takip etmekteyim. Bir kadın olmaktan ziyade, bir sporsever olarak medyanın ve kamuoyunun A milli erkek basketbol takımımıza daha çok ilgi göstermesinden açıkçası biraz üzgün olduğumu belirtmek isterim. Çünkü her iki grubun ev maçlarına halkın ve medyanın ilgisini kıyaslarsak tribünlerin dolması anlamında büyük farkların olduğunu gözlemliyorum. Bu husustaki düşünceleriniz nelerdir?

Daha önce belirttiğim gibi ülkemizde maalesef kadın sporları gerekli medya, sponsorluk ve izleyici desteğini yeterince almıyor. Bu durum bizleri de üzüyor fakat söylediğim gibi kadın basketbolunda kendi markamızı yaratma ve gençlere idol olabilecek sporcuları ön plana çıkarma konusunda daha etkin adımlar atmamız gerektiği düşüncesindeyim.

Biraz da tribündeki kadınlardan bahsedelim. Türkiye’de kadınların spor yapması kadar tribünlerde yer alması, futbol veya basketbol gibi kamuoyu tarafından erkeklerin ilgilendiği spor branşları olarak nitelendirilip ‘cinsiyetleştirilmesi’ ve kadınların genel olarak spor muhabbeti yapmalarının bir kadına yakışmadığına dair ve buna benzer kesin yargılar mevcut. Spor branşlarına cinsiyet atfedilmesi ve kadınların taraftarlık yapmasına dair düşüncelerinizi öğrenebilir miyim?

Sporun evrensel ve din, dil, ırk ve cinsiyet dışı olması gerektiği düşüncesindeyim. Spor yapmak ve izlemek insanları mutlu ettiği sürece bunun belirli kalıplara sokulmak istenmesi tamamen önyargı ve toplumun algısıyla alakalı olduğu düşüncesindeyim. Ülkemizde insanlar ne kadar spor, sanat, bilim takip eder ve konuşur hale gelirse ülke olarak çok daha gelişmiş bir ülke konumunda olacağımızı düşünüyorum.

Son olarak, maalesef Türk sporunun kanayan yarası sporda şiddet üzerine biraz konuşalım. Bir taraftar olarak saha içinde yaşanan sözlü ve fiziksel şiddetin saha dışına (buna sosyal medyayı da dahil edebiliriz) da sıçradığını gözlemlediğimi belirtmek isterim. Takım içinde hatta biraz daha makro düzeye çıkardığımızda sporcunun kulüp yönetimi, federasyon bazında yaşadığı gerginliklerin saha içinde oynadığı oyuna, takım arkadaşlarıyla olan işbirliğine yansıdığının somut örneklerini maalesef görmekteyiz. Bu açıdan sosyal hizmet disiplininin takımı psiko-drama etkinlikleriyle güçlendirici ve sosyal hizmet uzmanının sporcu-yönetim ilişkisi açısından verimli bir süpervizörlük sürecini tamamlamasıyla olumlu sonuçlar alınacağını kanısındayım. Söylediklerimin sizce ne kadarı olasıdır?

Ülkemizde maalesef spor izlemek keyif verici bir etkinlik yapmaktan ziyade, fanatik olan bazı toplulukların yaşam şekli haline getirdiği ve takımlarının galibiyet ve mağlubiyetlerini ölüm kalım meselesi haline getirdiği bir durum oluşturuyor. Maalesef bazen bu tutumun sporu ve kulüpleri yönetenlerin de tavırlarına yansıdığı görülmektedir.

Dediğim gibi ülke insanımızın kültür seviyesini yükseltip, spor, sanat ve bilimden beslenir hale getirebilirsek bu tatsız olayların önüne geçebiliriz.

PAULO FREIRE

SELVER ALBAYRAK*

Paulo Freire ve Sosyal Hizmet

Hemen her alanda olduğu gibi bir mesleğin doğuşunda varlığını ve önemini uzun yıllar boyunca hissettiren kişilerden bahsedilmektedir. Paulo Reglus Neves Freire de sosyal hizmet mesleğine ve ideolojisine katkıları konusunda oldukça önemlidir. Rebecca L. Hegar (2012), Freire'nin felsefesinin sosyal hizmet uzmanlarına birçok katkılarının olduğunu, fakat bununla ilgili çok az sayıda araştırma ve uygulamanın olduğunu, bu nedenle Freire'nin sosyal hizmet uzmanlarınca ihmal edildiğini savunmaktadır.

Freire, 1947 yılından başlayarak, işçi ve işçi ailelerine sosyal hizmet sunarak yardım etmeyi amaçlayan bir işveren kurumunda 10 yıl süreyle çalışmıştır. Ayrıca bu kurumun eğitim müdürlüğünü de yapmıştır. Bu süre içerisinde yoksul çocuklar ve onların aileleriyle yakın temas içerisinde bulunma olanağına sahip olmuştur. Bu deneyimin Freire'ye eğitim konusundaki düşüncelerinin şekillenmesi konusunda etkili olduğu belirtilmektedir.

Freire ve Moch'un (1990, s. 5; Hegar, 2012, s.159) 'Sosyal hizmet uzmanları, içinde yaşadıkları ve düzenledikleri toplumun yapısına göre şekillenirler' cümlesinden hareketle, yukarıda da belirtildiği gibi kısa bir süre sosyal hizmet kurumunda müdürlük yapan Freire'nin yaşadıklarının etkisiyle düşüncelerinin şekillendiğini söylemek mümkündür.

Nitekim Freire; çocukluk yıllarında dünya ekonomik bunalımının etkiledikleri arasında olanlardandır. Freire o dönem yaşadıklarını; "Açlığım yüzünden hiçbir şey anlamıyordum. Aptal değildim. İlgili yoksunu da değildim. İçinde bulunduğum sosyal yapı eğitim almama izin vermiyordu. Deneyimlerim, bana tekrar ve tekrar sosyal sınıf farkı ve bilgi arasında bir ilişki olduğunu gösterdi" (Freire, 1991) sözleriyle tanımlamıştır. Freire, aynı şekilde sosyal hizmet uzmanlarının da yaşadıklarının etkisiyle şekillenebileceklerini savunmaktadır.

11 Aralık 1988'de Antalya'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Antalya'da tamamladıktan sonra 2008 yılında Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümüne başladı. Haziran 2013'de üniversiteden mezun olmaz Eskişehir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne sosyal çalışmacı kadrosuyla atandı. 2013 yılından beri Eskişehir'de koruyucu aile biriminde çalışmasına ek olarak sosyal hizmetin diğer alanlarında da (engelli, yaşlı, kadın, korunmaya muhtaç çocuk, suça sürüklenen çocuk, danışmanlık, sosyal ve ekonomik destek, eğitim...) çalıştı. Son dört aydır sadece koruyucu aile biriminde görev yapmakta. Mesleğini bu alanda aktif bir şekilde yürütmekten, mesleki doyumunu yaşayabilmekten, çocuklarla birebir çalışmaktan büyük keyif alıyor. selveralbayrak@yandex.com

'Power comes from risking
ourselves in creation'

Paulo Freire

Carrol ve Minkler (2000); Freire ve sosyal hizmet ilişkisini;

1. Sosyal Hizmet Uygulaması ve Sosyal Değişim
2. Eğitimi Olarak Sosyal Hizmet Uzmanları
3. Freire ve Güçlendirici Sosyal Hizmet Uygulaması olarak ayırmıştır.

Sosyal değişim sürecinde sosyal hizmet uzmanı bu değişim karşısında nötr kalmaz. Freire'ye göre sosyal hizmet uzmanlarının değişim sürecindeki görevleri; bireysel ve toplumsal düzeyde dönüşümü-değişimi kolaylaştırmak, değişim için insanları harekete geçirmek, aksiyon göstermek, insanları 'onlarla birlikte' bilinçlendirmektir, çünkü S.H.U.'lar sosyal yapının bir parçasıdır (Carrol ve Minkler, 2000, s. 26-27).

Eğitimi rolüyle sosyal hizmet uzmanları Freire'ye göre; tam da eleştirel pedagojiyle ilgilidir. Sosyal hizmet uzmanlarının insan hakları, madde kullanımı ve zararları ve daha birçok konuda grup ve vaka çalışmaları yapabilmeleri, ya da toplumsal değişim için anahtar karar mercii olmaları, eğitimi rolleriyle ilgilidir.

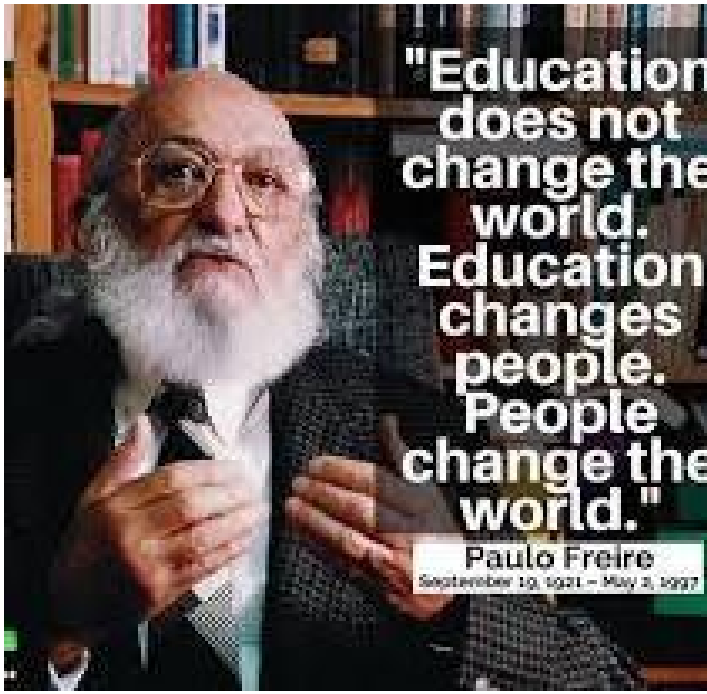
Freire ve güçlendirici sosyal hizmet uygulaması; 1990'lı yıllarda sosyal hizmet uzmanlarının saha çalışmalarında uyguladıkları Freire'nin tanımıyla, bireylerin ve toplumların sorunları karşısında aktif olma ve gerçeklerini dönüştürme konularında yetenek sahibi olmaları rolüyle ilişkilendirilmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının bireysel becerileri arasında yer alan güçsüzü ezen politikaların karşısında durma, sosyal adaletsizlikle mücadele etme becerileri, Freire'nin yaşamı boyunca savunduğu temel felsefesi ve görüşüyle iç içedir. Bu yüzden Freire'nin sosyal hizmet uzmanlarına rehberliği yadsınamaz bir gerçektir.

Güçlendirme Yaklaşımı ve Freire

Güçlendirme büyük ölçüde Paulo Freire'nin 1960'lı yıllarda geliştirdiği eğitim felsefesinden beslenmiştir. Freire, 1972 yılında kaleme aldığı "Ezilenlerin Pedagojisi" başlıklı kitabında, kendi eleştirel bilinçlerini ve eşzamanlı eylemlerini geliştirmek suretiyle, baskı altındaki insanların nesneleştirilmesini ve insanlıktan uzaklaştırılmasını tersyüz eden özgürleştirici bir pedagojiyi savunur. Freire'ye göre dezavantajlı ya da baskı altındaki bireylerin güçlenmeleri, sosyal eşitsizlik konusunda bilinçlenmelerine ve sosyal eşitliğin sağlanacağına ilişkin güven duygularının gelişmesine bağlıdır (Tuncay, 2009, s.16).

Freire'nin geliştirmiş olduğu eğitim metodolojisine dayanan güçlendirme kavramı 1976 yılında Barbara Solomon'un Afro-Amerikalı topluluklarla sosyal hizmet uygulaması üzerine yazdığı Black Empowerment kitabı ile sosyal hizmet literatürüne girmiştir (Development Backgrounder, 2006; Keçeci, 2016, s. 33).

'Her şey olduğu gibi, çünkü başka türlü olamazdı' ifadesi, mutluluğun sadece gücü elinde tutanlara ait olduğunu ilan eden kaderciler bir ifadedir. Yoksul insanlar, miras mahkumları, dışarıda bırakılanlar, ister dünyanın Güneyinden isterse Kuzeyinden olsun soğuktan ölmeye mahkûm edilmişlerdir. Eğer yöneten sınıfın iktisadi ve politik gücü, güçsüzlere en küçük bir yaşam alanı bırakmıyorsa bu böyle olması gerektiği için değildir. Güçsüzlerin güçsüzlüğünün, adalet sistemini haykıran bir güce dönüşmesi gereklidir. Bunun gerçekleşmesi için kaderciliğin tamamıyla ifşa edilmesi lazım. Bizler intibak yaratıkları değil dönüştürücü yaratıklarız' (Freire, 2014, s. 30).

Freirean uygulama, daha geniş grupları dönüşüm ve eylem için güçlendirmenin ve bireysel bilinç artırmanın ötesine geçmeyi içerir. Eleştirel bilinç sonrasında insanların kolektif bir güç oluşturarak sosyal politikaların dönüşümü için baskı ve savunuculuk yapmaları beklenmektedir.

Chang, Li ve Liu (2004) de kanser hastalarıyla Frierean tarzı diyalogun kullanılarak güçlendirme sürecini yürütmüştür. Bundan hareketle; Freire'nin güçlendirici felsefesinin sağlık bakım hizmetlerinde başarıyla uygulanabildiğini söylemek mümkündür.

Feminist Yaklaşım ve Freire

Feminizm ve sosyal hizmet temelinde yer alan "hak kavramı" "sosyal adalet" ve "güçlendirme yaklaşımı" nedeniyle birbirlerini tamamlayan bir teorik çerçeve ve uygulama alanıdır. Feminist yaklaşım, sosyal hizmet uygulamasının mikro, mezo ve makro olmak üzere üç boyutunda da yer almaktadır (Keçeci, 2016, s.50).

Freire'nin kavramlarının en çok etkileşim içinde bulunduğu bakış açılarından biri, feminizmdir. Conscientizaçao (eleştirel bilinç) kavramının ortaya koyduğu aynı radikal kökler, kadın hareketinin bir parçası olan bilinç artırma (consciousness-raising) fikrinin doğmasına yol açmıştır ve kadınların ezilen durumlarını anlamaları ve ortak harekete geçmeleri için algılarının özgürleştirilmesi ile birçok benzer hedefe sahiptir. Freire, toplumlar tarafından tabu olarak görülen şiddet, tecavüz, cinsel taciz konularında kurtuluşu ve sessizliği kırmayı savunmaktadır. Bu yüzden de feminist mücadeleyle yakından ilgilidir.

Sonuç yerine

Freire her ne kadar eleştirel pedagojisiyle eğitim alanıyla ilişkilendirilse de yoksulluğun içine doğan çocukluğu, fikirlerine ket vurulmaya çalışılan sürgün hayatı, yaşam tecrübesi, fikirleri ve felsefesi ile sosyal hizmet mesleğinin öncü isimlerindedir.

Sosyal hizmet akademisyenlerinin ve uygulayıcılarının makalelerinde, eserlerinde sıklıkla atıfta buldukları Freire; uzun yıllar boyunca sosyal hizmet uygulamasında ve eğitiminde adından söz ettirmeye devam edecek önemli kişiler arasındadır.

“**İnsanlaşma; adaletsizlik, sömürü, baskı ve ezenlerin şiddetiyle engellenir; ezilenlerin özgürlük ve adalet özlemiyle, kaybettikleri insanlığı yeniden kazanma mücadelesiyle olumlanır Freire.**”

KAYNAKLAR

1. Carroll, J., & Minkler, M. (2000). Freire's message for social workers: Looking back, looking ahead. *Journal of Community Practice*, 8(1), 21-36.
2. Chang, L., Li, I. ve Liu, C. (2004). A study of empowerment process for cancer patients using Freire's dialogical interviewing. *Journal of Nursing Research*, 12(1),
3. Development Backgrounder (2006) May 01, Empowerment, Çev. Stephanie S. Gough. Fundación para las Relaciones Internacionales y el Diálogo Exterior (FRIDE) erişim: 15/12/2015 www.fride.org
4. Freire, P. (1991). *Ezilenlerin Pedagojisi*, Ayrıntı Yay. İstanbul
5. Freire, P. (2014). *Yüreğin Pedagojisi*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
6. Hegar, R. L. (2012). Paulo Freire: Neglected mentor for social work. *Journal of Progressive Human Services*, 23(2), 159-177.
7. Keçeci, G. (2016). Kadın Dostu Kentler Projesinin Freirean Yaklaşım ve Makro Feminist Sosyal Hizmet Uygulamaları Üzerinden İncelenmesi (Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara).
8. Payne, M. (1997). *Modern Social Work Theory*. Macmillan Press. London. Lee.
9. Tuncay, T. (2009). Genç Kanser Hastalarının Hastalık Anlatılarının Güçlendirme Yaklaşımı Temelinde Analizi: Bir Model Önerisi (Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara).

RETROSPEKTİF: MESLEKTE 27 YIL

FATİH KILIÇARSLAN

Meslekte ilk yıllarım

Bitlis o dönemlerde ülkemizin en küçük illerinden birisiydi. Devlet hastanesinde nasıl rol alacağım belirlenemeyince altı ay sonra İl Sağlık Müdürlüğü Eğitim Şubesine atadılar; sürdüler daha doğrusu; :) vekil şube müdürü olarak göreve başladım. İl Sağlık'ın ilk bültenini hazırladım. Her sayıya ayın konusunu yazarak doktorlardan uzmanlık alanlarına göre yazı alarak altı ay süren bülten çıkardık. Bülteni fotokopi ile çoğalttık. Bitlis'teki tüm sağlık kuruluşlarında dağıttık, Sağlık Bakanlığına da gönderdik. İlin ilk özel radyosu Bitlis FM'de doktorlarla her hafta sağlık konularıyla ilgili söyleşilere başladık. Liselerde öğrencilere yönelik koruyucu ve önleyici konferanslar, Ana Çocuk Sağlık Merkezinde ailelere eğitim programları düzenledik. İdareciler hastanede yer bulamadılar ama, ben Eğitim Şubesinde yerimi buldum.

Bakırköy Mazhar Osman'da görevim

Mecburi hizmetimi 1995 yılında tamamladıktan sonra, sırasıyla Haydarpaşa Numune Hastanesi acil kliniğinde altı yıl çalıştıktan sonra aynı yıl içinde Bakırköy Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde başladığımız meslek yolculuğumuz halen devam ediyor. Hastanemizin AMATEM, ÇEMATEM, Nevroz, Psikoz, Çocuk ve Ergen Psikiyatri kliniklerinde, Toplum Ruh Sağlığı merkezlerinde sosyal hizmet uzmanı olarak çalıştım. Üç başhekim, başhekim yardımcısı olarak altı yıl görev yaptım.

Mazhar Osman mesleki hayatımda bir okul; benim de öğrenciliği sürüyor. İnşallah emekli olduktan sonra kendimi mezun olmuş addedeceğim.

Ankara Beypazarı doğumlu, 1992 Hacettepe Sosyal Hizmetler Yüksekokulu mezunu.

Sosyal hizmet uzmanı olarak 1993'de Bitlis Devlet Hastanesine atanarak başladı. Devamı metinde...
fkilicarslan34@gmail.com

Sivil toplum kuruluşlarıyla

Mezun olduğum dönemlerde meslekten arkadaşlarım her biri kurumlarda il müdürü, daire başkanı ve genel müdür olmayı kariyerlerinde hedef olarak belirlerdi. Bu dönemde ise öğrenciler yeni açılan üniversitelerle birlikte akademik kariyer hedefliyorlar.

Mesleğimde idareciliği yaşamama rağmen öğrenciliğimden itibaren sivil toplumcu olmak, projeler üretmek amacındaydım. Başhekim yardımcılığım döneminde, Manisa'da düzenlenen dünya sosyal hizmet gününde Ertan Kahramanoğlu Hoca ile bir araya gelmiştik. Ertan Hoca, görevimin "mühürücü başı olduğunu, mesai sonuna kadar başhekim adına imza ve üstüne mühür vurarak" geçirdiğimi hafif alaya alarak söylemişti. Ben de gülümseyerek karşılımış, Hocaya olan saygımdan cevap vermemiştim. O yıllar, İstanbul Erkek Lisesi mezunlarının kurduğu, 1884 Vakfı organizasyonu ile 50'ye yakın psikolog, psikiyatrist, psikolojik danışan ile birlikte İstanbul'un her bölgeden eğitim kurumlarında ailelere yönelik "gençlerin ruhsal sorunlarına yaklaşım" seminerleri verdik.

Çocuk Akıl Sağlığı ve Rehberliği Derneğinde İngiliz asıllı sosyal çalışmacı Stepha Bray'ın süpervizörlüğünde ülkemizin ilk görüntülü klinik aile terapisi eğitimini aldım. Bir odada ailelerle terapötik görüşme yaparken diğer odada yetişkin, çocuk psikiyatristleri, psikologlar, hemşirelerden oluşan bir ekip kamerayla izliyor, biz terapistlere uygulamalarımızda destek oluyorlardı. 2005 Yılından itibaren Alman asıllı Uzm. Psikolog Kurt Heillborn ile grup ve bireysel süpervizyonum devam ediyor. Meslekten arkadaşlarımız arasında halen süpervizyon desteği alma yaklaşımı ve bilinci maalesef yoktur. Herkes her şeyi bildiğini zannediyor.

Sivil toplum girişimciliği

2011 yılında tecrübelerimi kendi derneğim olan "Aileler"i kurarak sağladım. Şimdi biz o çalışmalarını yürütürken önemli farklarından biri multidisipliner ekiple eğitimler aldık ve uygulamalar yaptık. O çalışma, mesleki uygulamaya altyapı oluşturdu. Bir meslek mensubusun, farklı disiplinlerle bir araya gelerek, alana dair sivil toplum modeli altında organize olmak ve işbirliği içinde olmak bu gün bile güçtür.

Günümüzde kurumlarda çalışanlar arasında uyum ve işbirliği yoktur. Kurumlarda içe dönük örgütlenme, farklı disiplinlerde rekabet ve çatışmalı ilişki işbirliğinin önünde engel olmaya devam ediyor.

Kadınlardan topluma eğitim grubu ile İstanbul'un Güngören, Bahçelievler, Bayrampaşa, Fatih ilçeleri ile Anadolu yakasının Üsküdar, Kartal, Pendik, Tuzla ilçelerinde değişen toplum ve aile konulu seminerleri verdik. Başakşehir STK Platformuyla, elliye yakın dernek veya vakıfların katılımıyla Başakşehir Belediyesinin sponsorluğunda "Risk Altında Korunması Gereken Çocuklar" çalışmayı düzenledik.

Gelişim Üniversiteli öğrencilerle sosyal sorumluluk proje kapsamında, İstanbul Tıp Fakültesi Geriatri Kliniğinde ayaktan takipli yaşlılara yönelik psikososyal destek programı oluşturduk. Öğrencileri, organize ederek klinikten takipli yaşlılara, gönüllü 13 öğrenci periyodik ev ziyaretleriyle yaşlılarla bir araya geldiler. Birlikte uğraş, sosyal faaliyet yanı sıra sosyal güvenlik kurumları ilgili sorunlarının çözümüne yardımcı oldular.

Öğrencilik döneminden itibaren yazılı basın, radyo programları ile ilişki içinde oldum. Belki profesyonel değil ama ulusal yayınlanan gazetelerde köşe yazarlığı, radyolarda alana dair programları halen sürdürüyorum.

SOSYAL ÇALIŞMACININ BİR GÜNÜ: TOPLUM RUH SAĞLIĞI HİZMETLERİ

AYŞE BEKTAŞ ŞANLI

Hakkında çok fazla şey bilmeden geldiğim Sosyal Hizmet Bölümü'nü okumaktan, sosyal hizmet uzmanı olmaktan hiç pişmanlık duymadım. Mezun olduktan sonra beş ay Sivas merkezde bulunan Engelli Bakım Merkezinde çalıştım. Bu merkezde çalışırken sosyal hizmet uzmanının savunucu, aktivist, arabulucu rollerini üstlenerek birtakım problemleri çözmeye çalıştım. Mesleğin üzerimde oluşturduğu bilgi yükünü ne zaman ve nerede kullanmam gerektiğini tecrübeyle öğrenmeye başladım. Kısa bir süre sonra Bayburt Devlet Hastanesi'ne atandım.

Bayburt ilindeki birçok kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan personel ve davet edilen halka "hasta hakları"nın neler olduğunun anlatılmasında görev aldım. Sekiz ay görev yaptıktan sonra eş durumu mazeretim nedeniyle 2014 yılı Ekim ayında Ankara Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesi Hasta Hakları Birim Sorumlusu olarak çalışmaya başladım. Bu birimde bir yıl görev yaptıktan sonra hastanemize bağlı açılması planlanan Toplum Ruh Sağlığı Merkezi'nde çalışmak üzere görevlendirileceğimi öğrendim.

Toplum ruh sağlığı merkezleri; Sağlık Bakanlığına ait ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri ve bünyesinde psikiyatri kliniği veya yeteri kadar ruh sağlığı ve hastalıkları uzman tabibi bulunan genel hastanelere bağlı olarak, ruh sağlığı ve hastalıkları uzman tabibinin sorumluluğunda faaliyet göstermek üzere açılan ve Bakanlık tarafından tescil edilmiş toplum merkezlerdir (Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri Hakkındaki Yönerge, 2011). Kısa süre önce hastaneden taburcu olmuş veya hastaneye yatırılma riski olan ve psikoz veya diğer ağır ruhsal bozukluklar nedeniyle tedavi ve psiko-sosyal desteğe ihtiyaç duyan ya da ağır bir ruhsal bozukluk nedeniyle işlevselliği ciddi düzeyde azalmış bireyler tedavi amacıyla TRSM tarafından kabul edilebilir. Ağır ruhsal bozukluklar bilişsel, yönetsel ve sosyal beceri alanlarındaki yıkıcı etkisi nedeniyle yeti yitimi ile giden şizofreni ve benzeri psikotik bozukluklar ve duygu durum bozuklukları gibi kronik ruhsal bozukluklar olarak tanımlanmaktadır (Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri İçin Çalışma Rehberi, 2011).

1990 senesinde Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde dünyaya geldim. Annem ev hanımı, babam aynı ilçenin Demircilik Köyü'nün imam-hatibiydi. İlköğretim birinci sınıfı köyün okulunda tamamladım. Okulda tek öğretmen vardı ve o öğretmen aynı sınıfta birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar olan öğrencilerin hepsine aynı anda ders veriyordu. Geçmiş olan bir yıla rağmen okuma-yazmayı tam öğrenemediğimi fark eden babam ilçede eğitim almamızın daha iyi olacağını düşünerek tayinini ilçeye 10 km uzaklıkta olan Ilıca köyüne istedi. Beş yıl boyunca taşınmalı (servis) olarak ilçede bulunan Atatürk İlk ve Orta Öğretim Okuluna devam ettim. Ağabeyimin liseye geçmesi ve lisenin servis imkânının olmaması üzerine babam tayinini ilçe merkezine aldirmaya karar verdi ve ilçeye taşındık. Şu ana kadar yazdıklarımın babamın eğitimimize verdiği değeri fark etmişsinizdir. Ben de, ağabeyim liseye başlayınca tam olarak bunun farkına varmıştım. Babam üniversite okumamızı çok istiyordu. Kendisi maddi imkânsızlıklar yüzünden üniversiteyi açık öğretimden tamamlamıştı. 2007 yılında lise öğrenimimi Yıldızeli Çok Programlı Lisesi'nde başarıyla tamamladıktan sonra herhangi bir bölüme yerleşemedim. 2008 yılında özverili çalışmam ve ailemin desteğiyle yaşadığım ilçede Hacettepe Üniversitesi'nde okuyan iki kişiden birisi oldum. shuaysesanli@gmail.com

Bu merkezde görevlendirilmem sayesinde, eğitimim ve çalışma hayatım boyunca ilgi duyduğum ruh sağlığı alanına girmiş oldum. Bir süre sonra Yıldırım Beyazıt Dışkapı Eğitim ve Araştırma Hastanesi Toplum Ruh Sağlığı Merkezinde iki hafta süren oryantasyon eğitimi aldım. 2 Ekim 2015 tarihinde hemşire arkadaşım, temizlik personeli ve ben merkezimizin kapılarını hizmete açtık. Merkezimizi fiziksel olarak ruhsatlandırılabilir duruma getirdik. Bu süreçte psikiyatri alanında hissettiğim tecrübesizliği hekimlerimizin destekleri ile ve okumalar yaparak gidermeye çalıştım. Haftanın belli saatlerinde hekimlerimiz tarafından hastalık, ilaç, krize müdahale gibi eğitimler verildi. Daha sonra Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından düzenlenen dört günlük Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Çalışma Rehberi Eğitimi aldım.

Keçiören TRSM'de şizofreni ve bipolar duygu durum bozukluğu teşhisi ile gelen hastalara hizmet verilmektedir. Bu hastalar hastanemizde poliklinik hizmeti alırken tespit edilip yönlendirilenler, aile hekimleri tarafından bildirilenler, taşınma sonucu farklı bir TRSM'den transfer olanlar, yatışı yapıldıktan sonra Halk Sağlığı Müdürlüğü'nden resmi yazı (RS20 Formu) ile tarafımıza bildirilen hastalardan oluşmaktadır.

Merkezimizde sorumlu hekim, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, 2 hemşire, sağlık memuru, sekreter, güvenlik görevlisi ve temizlik personeli olmak üzere 9 kişi çalışmaktadır. Çalışanların tamamı ilgili hastalıklar hakkında bilgiye sahiptir.

Hemşirelerimiz, psikolog ve sosyal hizmet uzmanı olmak üzere 4 meslek elamanı merkezde kayıtlı olan 105 hastayı vaka sorumlusu olarak takip eder ve danışmanlık hizmeti vermektedir. Bu kapsamda danışmanlar hastayla ilgili risk değerlendirmesi yaparak takip etmekle sorumludur. Risk değerlendirmesinin içeriğinde hastanın geçmişte hastaneye yatış sayısı yani alevlenme riski, suicide öyküsünün olup olmadığı, kendisine ve başkasına zarar verme riski, ilaçlı tedaviye uyum, içgörü, aktif psikotik hezeyanların varlığı incelenmektedir. Herhangi bir riskin varlığı durumunda sorumlu hekime bilgi verilir. Gerekirse hasta yatış için yönlendirilebilir, tedavisi yeniden düzenlenebilir. Bu sayede tedavide gecikmelerin en aza indirilmesi ve kötüye gidişin önlenmesi sağlanmaktadır. Danışmanların tamamı merkeze gelemeyen hastaların takiplerinde, ilaçlarının reçete edilmesinde, enjeksiyon takibinde ve hastaların tedaviye uyumlarının gözlemlenmesinde aktif rol alır.

3 yıldır TRSM'de çalışan bir sosyal hizmet uzmanı olarak yaptığım iş ve işlemleri özetlemek istiyorum. Öncelikle bölgemizde bulunan psikoz hastalarına ulaşabilmek için Keçiören Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile işbirliği yapılarak 2022 engelli maaşı veya diğer sosyal yardımlardan faydalanmak üzere başvuru yapmış psikoz hastalarının kayıtları talep edilmiştir. Ulaşılan listede bulunan hasta ve yakınları aranılarak merkez ve faaliyetleri hakkında bilgi verilerek merkeze davet edilmiştir. Randevu verilerek merkeze gelen ve merkez hizmetlerinden faydalanmak isteyen hastaların kayıtları yapılarak hasta kabulü sağlanmıştır.

Merkezimizde gerçekleştirilen tüm gezici ekip faaliyetlerine katılmak ve gerekirse sosyal inceleme raporu hazırlayıp ilgili kurumu bilgilendirmek sosyal hizmet uzmanının görevleri arasındadır. Tedavisi aksatılan, ihmal ve istismar edilen hastaların tespiti halinde sorumlu hekimin de onayıyla gerekli merciler bilgilendirilmektedir.

Hastalarımız merkeze her gün hastanenin temin ettiği servis ile evlerinden alınıp getirilmekte ve yine aynı servisle evlerine götürülmeleri sağlanmaktadır Bununla birlikte hastalara psiko-eğitim verilerek hastalık konusundaki içgörülerini artırmakta, sosyal işlevselliğini geliştirmesi, ilaçlı tedaviye uyumun önemi, toplumsal yaşama katılımın artırılması, temel yaşam becerilerinin kazandırılması, kişisel hijyen ve bakım, sağlıklı beslenme, zararlı alışkanlıkların azaltılması veya bırakılması gibi konularda vaka sorumlularınca eğitimler sağlanmakta ve grup çalışmaları düzenlenmektedir.

Merkeze kayıtlı olan tüm hasta ve yakınlarına SHU tarafından engelli sağlık kurulu raporu hakkında bilgi verilerek, raporu bulunan hastalara ve ailelerine engelli hakları konusunda bilgilendirmeler yapılarak ilgili kurumlara yönlendirmeler sağlanmaktadır. Rapor almak isteyen hastaların tıbbi işlemleri ve yönlendirmeleri de yapılmaktadır. Merkezimize kayıtlı hastalarımızın neredeyse tamamının özürü kimlik kartı vardır. Bu hastaların %90'ı serbest/indirimli ego kartına sahip olup, su indirimi hakkından da yararlanmaktadır. 2022 kapsamında engelli maaşı alan ve engelli personel kadrosunda özel kurumlarda çalışan hastalarımız da mevcuttur.

Geçtiğimiz üç yıl içerisinde on hastamız EKPSS'ye kendi şartlarımızla hazırlanıp haftalık denemeler düzenlenerek tatlı bir rekabet ortamı oluşturulmuştur. Hastalığın özellikle tedavisiz kaldıkları dönemde meydana getirdiği, bilişsel kayıplar göz önüne alınarak kişisel çalışmalar yapılmıştır. Sınavın hasta üzerindeki olumsuz etkisini en aza indirgeyebilmek için stresle başatme konusunda bireysel danışmanlık hizmeti verilmiştir. Bu süreçte lisans mezunu bir hastamız Ankara ilinde bulunan bir kamu kurumuna atanmıştır. Ataması gerçekleştikten sonra iş yerine adaptasyonunu ve düzenli mesai kavramını kazandırmak için işe başlayınca kadar merkezimize mesai saatlerinde geliş-gidişi sağlanmıştır. Bu süreçte hasta birçok kez sabahları erken uyanmakta güçlük yaşamış, mesai saatlerinde merkezden ayrılmak istemiş ve birçok kez pes ederek çalışma hayatına devam edemeyeceğini dile getirmiştir. Hasta çalışmaya başladıktan sonra iş yeri ziyareti yapılarak birim sorumlusuna hastalık eğitimi verilmiştir. Bazı dönemlerde işe gitme isteği azalan hastamız hala TRSM aktivitelerine devam etmektedir. Bununla birlikte EKPSS, sınava başvuru tarihleri, sonuçlar, engelli kurası, EKPSS tercihleri takip edilerek bu konularda hastalar yönlendirilmektedir.

Diğer kurumlarla ve toplum hizmeti veren kuruluşlarla koordinasyon ve işbirliği bağlamında Toplum Ruh Sağlığı Merkezimiz açıldıktan bir süre sonra Keçiören Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne gidilerek merkezimiz tanıtılmıştır. Hastalarımıza uygun açılacak kurslar ve kurs eğitmeninde olması gereken şartlar konuşulmuştur. Ardından hastane yönetimi ve Halk Eğitim Merkezi arasında protokol imzalanarak haftanın belirli günlerinde ve saatlerinde usta öğreticilerin merkeze gelmeleri ve hastalarımız için kurslar düzenleyerek el işi, iş uğraş faaliyetleri yapmaları sağlanmaktadır. Merkezdən eğitimci görevlendirilinceye kadar hastaların sosyal aktivite ve kurs ihtiyacı Sosyal Hizmet Uzmanları, Psikolog ve Hemşire tarafından giderilmiştir. Kurum personeli kişisel yetenekleri ve özverileriyle hastalara origami, kanaviçe kolye yapımı, ahşap boyama, müzik dinletisi, film gösterimi, yürüyüş ve kitap okuma-anlama gibi birçok aktivite yaptırmıştır. Halk Eğitim Merkezi yaz aylarında merkezimize kurs açmadığı için hastalara vaka sorumluları aktiviteler yaptırmaya devam etmektedir.

Sporun insan sağlığı üzerindeki pozitif etkisi yadsınamaz. Bu bağlamda Keçiören Belediyesi ile işbirliği yapılarak Mevlana Kültür Merkezi Spor Salonundan hastalarımızın ücretsiz faydalanmaları sağlanmıştır. Çarşamba günleri erkek hastalarımız, Perşembe günleri kadın hastalarımız danışmanlarımız eşliğinde spor salonuna götürülüp getirilmektedir. Havanın durumunun uygun olduğu hemen her gün yürüyüş aktivitesi tarafımdan gerçekleştirilerek, yürüyüş alanında çeşitli bilişsel aktivasyonu destekleyici oyunlar oynatılmaktadır. Bu oyunlar bilmece-bulmaca, tekerleme tekrarı, müzik dinleme ve söyleme şeklinde sıralanabilir.

Hastalarımız ve personelin kapalı alandan uzaklaşarak sosyalleşmesi amacıyla yılda birkaç kez piknik organize edilmekte, bu amaca yönelik iş, işlemler ve yazışmalar takip edilmektedir. Bunun dışında kurumda yapılan tüm yazışmalar, gelen-giden evrakların takibi sosyal hizmet uzmanı tarafından yapılmaktadır.

Ailelerin psiko-eğitimi kuruma attıkları ilk adımla başlamış olsa da hastalığı anlama ve kabullenmeleri zaman almaktadır. Bu süreci hızlandırmak ve işbirliğini artırmak amacıyla merkezimize kayıtlı hasta yakınlarına haftanın bir günü iki saat olmak üzere dört haftalık aile eğitimi grup çalışması tarafımdan gerçekleştirilmektedir. Eğitimin içeriğini Janssen Firması tarafından geliştirilen ve Dışkapı Toplum Ruh Sağlığı ekibi tarafından Türkçeleştirilen Care4today Sağlıklı Yaşam Rehberi modülleri ve videoları oluşturmaktadır. Bu çalışma sonrası ailelere katılım belgesi verilerek eğitimin önemi somutlaştırılmaktadır. Eğitimin sonunda ailelerin soru işaretleri giderilmiş, biraz olsun rahatlamış ve daha umutlu oldukları gözlenmiştir.

Toplum ruh sağlığı merkezlerinde çalışan personelin işini sevmesi ve sahiplenmesi oldukça önemli olup, yaşanan olumsuzluklar hastaların moral ve motivasyonlarını etkileyebilmektedir. Oldukça zor güven bağı kuran psikoz hastalarının danışmanlarının sık değiştirilmemesi ve verilen hizmetin sürekliliği merkezimiz amaçlarındandır.

Kaynaklar

Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri İçin Çalışma Rehberi, 2011.

Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri Hakkındaki Yönerge, 2011.

ÖĞRENCİ DENEYİMLERİ: NERELERDE KALDIK

FERHAN ÖZGE DEMİR

Doğanın yeniden yeşermek, yenilenmek üzere bir mevsime kapılarını açtığı güzel aylarda camiamıza bir yeni yayınla bir yeni renk daha katılması ne güzel, bahar tadında... Dört mevsimler görelim.

Yerellik

Yerellik, bir bölgenin özel, kendine has kültürü, değerleri, ekonomisi yani mesleki bir kavramla niteleyecek olursak kaynaklarının tümüdür. İnsandan doğaya akla gelebilecek her şeyi oluşturur. Bu nedenle de özgünlük taşır. Özgünlüğü ve özel olması sebebiyle de etki alanındaki bölgenin sosyal sorunlarının çözülmesi veya niteliğinin artırılması için kaynak üretimi, yönetimi ve gelişimi açısından erişilebilirlik, ulaşılabilirlik ve fırsatlar sunar.

Yerelden Merkeze Sosyal Hizmet

Sosyal hizmet, insan ve toplum ilişkilerinin geliştirilmesi, sosyal sorunların tespit edilerek gerekli müdahalelerin yapılması; sosyal adalet ilkesi bağlamında toplum kaynaklarının geliştirilmesi ve herkes tarafından ulaşılabilir olmasını sağlayarak insanların ve toplumların refah seviyesinin iyilik halini benimser. Bu iyilik hali için ise sosyal sorunların belirlenmesi ve bu sorunlara müdahale edilerek yenilik, değişim ve gelişim odağında çözümler üretilmesi ve geliştirilmesi gerekir. İşte bu noktada ise yerelin ve yerelliğin önemi karşımıza çıkmaktadır. Sosyal politikaların merkezden belirlenerek uygulanması, merkezden yönetimin plan, strateji, uygulama ve yönetmelikleri yerelin ihtiyaç ve isteklerini karşılayamamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet bölümü 4. sınıf öğrencisi olarak, başta iki yıl başkanlığını yaptığım Sosyal Hizmet Gençlik Derneği ve bugün temelini atarak başkanlık sorumluluğuyla çalışmalarını gerçekleştiriyor olduğumuz Sosyal Hizmet Federasyonu olmak üzere çeşitli sivil toplum kuruluşlarında gönüllü olarak çalışmaktayım. STK ve yerel yönetimler arasındaki çalışmalara ağırlık vererek bu çalışmalarda kimi zaman bizzat yer almakta ve çalışmalar gerçekleştirmekte, kimi zaman da var olan çalışmalara katılarak sosyal hizmetin her yerde olması için emek vermekteyim. Mesleki birlik ve beraberliğimize katkı sunarak, öğrencilikten itibaren iletişime ve mesleki yetkinliğe yönelik sosyoakademik çalışmalara ağırlık vermekteyim. Çankaya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nde ise staj yapmaktayım. ferhanshf@gmail.com

Bu ihtiyaç ve isteklere yerinde ve zamanında karşılık verebilmek için kamuya kazandırılmış olan yerel yönetimler bu noktada devreye girmektedir. Ne var ki yerel yönetimler – birkaç istisna dışında- de uygulamalarında merkezi yönetimi rol model almakta ve hatta taklit etmektedir. Yerel yönetimler var oluş sebeplerinden uzaklaşarak, kaynaklarını yalnızca bütçeden ibaret görmekte hizmet ve uygulamalarını bütçe ile sınırlandırmaktadır. Yani yerelin merkezden kopamayışı, hizmet ve uygulama modellerindeki sınırlı ve dar bakış açıları bugün yerel yönetimlerin en temel sorunlarından biridir.

Toplum ve toplulukların kendi yerellikleri dahilindeki ihtiyaç ve istekleri karşılanamamakta, yönetici ve yönetim stratejilerinin misyon ve vizyonundaki eksiklik ve yetersizlikler de var olan sorunların çözümünün ya çok uzun süreli ve zahmetli ya da hiç mümkün olmamasına neden olmaktadır. Köy, mahalle, ilçe dahilindeki sorunlara genelgeçer bakış açıları ile bakıldığı için çözümler, uygulamalar tüketimden ve tüketim kültürünün yayılmasından başka hiçbir şeye sebep olmamaktadır.

Tüketimden ve niteliksizlikten beslenen bu genelgeçer bakış açısından sıyrılmak için de mikro, mezzo ve makro boyutta uygulamaları benimseyerek bilgi, beceri ve değer temelimizi oluşturduğumuz mesleğimiz ile asıl iş biz sosyal hizmet uzmanlarına düşmektedir. Ne yazık ki sosyal hizmetin de merkezîyetçi bakış açısıyla yalnızca bakanlık atamaları ya da “belli” alanlarda çalışmaktan ibaret görülmesi, bugün hem istihdam gibi bir sorunun varlığına hem de sosyal sorunların her geçen gün yenilenecek ve büyüyerek devam etmesine sebep olmaktadır. Bilgi, eğitim, meslek elemanı yetersizlikleri gibi nedenlerle kendi bildiklerini okudukları uygulamalara devam eden yerel yönetimlerde, yöneticilerin yönetim içerisinde olması gerektiği halkla arasında arabuluculuk sorumluluğu sosyal hizmet uzmanları tarafınca yerine getirilmelidir.

Sosyal hizmet bakış açısıyla kalkınma ve kaynaklara olan bakış açımız yöneticilerle paylaşılmalı ve hatta sosyal hizmet uzmanları bu yöneticilerin bizzat kendisi olabilmeli, “olması gereken” için çaba gösterilmelidir. Çok ütöpik olarak değerlendirilen fikir ve önerilere ütöpiklik bakış açısıyla değil; mesleki değerlerimizden olan “idealizm” ile bakılmalı, bu bakış açısıyla yerelden merkeze uygulama ve hizmetlerin geliştirilmesinde aktif rol alınmalıdır.

Felsefesini, amaç ve ilkelerini başlıbaşına sosyal hizmet mesleği ve disiplininin alması gereken yerel ve merkezden tüm yönetim birimlerinin, merkezden yönetim dahilindeki taşra teşkilatlarının sosyal hizmet akademisyenleri ve uzmanlarından bu denli kopuk olmasında da sorumluluk yine bizdedir. Sunduğu hizmetlerin sosyal hizmetlerle alakalı olduğundan bihaber tüm kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilmeli; bu kurumları sosyal hizmetleri yalnızca sosyal yardımdan ibaret görerek bağımlılık ve güç hiyerarşisini destekleyen politika ve uygulamalardan sıyırmak gerekmektedir. Akademisyen ve uzmanlarca bu uygulamaların profesyonel tarafı desteklenmeli; öğrenciler de gönüllülük gibi çalışmalarla kendi becerilerine katkı sağlayarak iş alanlarını çeşitli boyutlarda yaratabilmelidir.

Sosyal hizmetin kendini yenilediği, durağan bir bilim dalı olmadığı bilgisi kağıt üzerinde kalmamalıdır. Gerek akademideki gerek saha çalışmalarındaki en büyük yetersizlik de camiamız içerisindeki iletişimsizlik, bilgiyi uygulamaya geçirememek eksikliğidir. Öğrencilik yılları ile birlikte gönüllülük faaliyetleri ile bu donanım sağlanmalı ve öğrenciler yönlendirilmelidir.

Son tahlilde yerel ve yerli kaynaklar –lider kişi ve kişiler, kültürel değerler, ekonomik faaliyetler vb.- keşfedilerek toplumla iletişim ve yönetim halinde, ulusal politikalar tabandan beslendiği ve desteklendiği sürece değişim, gelişim ve yenilik var olacaktır. Temel aldığımız sosyal kalkınma ve sosyal adalet için en başta bu adaletsizliğe sebep olan durumların analizi yapılmalı; çözümleri için farklı, yaratıcı ve özgün uygulama modelleri üretilmelidir. Bu uygulamalara rol model olarak da yerel ve sürdürülebilir kalkınmaya en iyi örneklerden olan CittaSlow uygulamaları ve ülkemizdeki başkenti Seferihisar Belediyesi örnek olarak değerlendirilebilir.

Çocuk haklarının kağıt üzerinde kalmayıp dünyadaki ilk ve tek örnek olan Seferihisar Çocuk Belediyesi de yine uygulama ve politikaların yerelden beslenerek istenirse nasıl da başarılı olabileceğini ve merkeze yayılabileceğini bizlere göstermektedir.

Bunca kıymetli sosyal hizmet uygulamasının ise sosyal hizmet uzmanları dışında gerçekleştiriliyor oluşu ve sosyal hizmet uzmanı, akademisyeni ve öğrencilerinin bu uygulamalardan habersiz oluşu da bizlere nerelerde kaldığımızı göstermektedir. Yerel yönetimler merkezden yönetimi taklit etmekte, bunu da niteliksizliklerden kaynaklı yapmakta; bu niteliksizlik de beklenen toplumsal gelişim ve değişim hedeflerini karşılamamaktadır. Tam da bu noktada bu niteliksizliği giderecek vasıftaki meslek elemanları sosyal hizmet uzmanlarıyken ne yazık ki onlar da bu süreçte geri planda kalmakta, geçmişten bugüne süreç bize öyle olmadığını göstermektedir. Bunca zorluğun, bunca sorunun, bunca kopukluğun, bunca genelgeçerliğin, robotlaşmanın, “bizziz”liğin üzerinden hayli zaman geçmedi mi? Yalnızca sorun dile getirip hiçbir şey yap(a)mamak artık yetmedi mi? Bu memlekete sosyal hizmeti çok özletmedik mi? Çok özlemedik mi? Yahu biz neredeydik, nerelerde kaldık?

Küllerimizden yeniden doğmanın vakti çoktan geldi, 57 yıl geçti. Şimdi, o hep söylediğimiz zaman yönetiminin, şimdi o iletişim becerilerinin, şimdi o kaynak yönetiminin, bilgi, beceri ve değer tüm geç kalınmışlıklarından sıyrılmanın tam zamanı. E o zaman, çok yaşasın çok görsün, yerelden merkeze sosyal hizmet...

ÖĞRENCİ DENEYİMLERİ: KADIN

SEVRA PINAR

Geçmişten günümüze kadarki süreçte kadın, kendisine eksiklik atfedilen, sahip olması gerekli sınırlarıyla gündeme gelen ve üzerinde baskı kurulan bir sosyal obje haline gelmiştir. Bellibaşlı kriz dönemleri ve kırılma noktalarıyla birlikte zaman zaman kadının rolü, gereklilikleri ve ihtiyaçları değişse de konunun nirengi noktasının tarih boyunca pek değişmediğini söyleyebiliriz.

İnsanın avcı-toplayıcı olduğu dönem itibarıyla kadın, doğurganlık, annelik, evin işleriyle uğraşma ile bir arada anılmaya başlanmıştır. (Erkeğin evine yiyecek getirmek için avlanmaya çıkmasıyla ev işi de kadına ait bir iş olagelmiştir.) Namus, ev, annelik ve doğurganlık çemberi zaman içerisinde kökleşmiş ve değişimi zor olan bir yapı haline gelmiştir. Bu sebeple bu yapının değişimine duyulan ihtiyaç uzun ve sancılı dönemleri de beraberinde getirmektedir.

Modernizmle beraber akıl-duygu ikileminin gündeme gelmesi, erkek-kadın ilişkisine sirayet ederek konuyu daha da çetrefilli hale getirmiştir. Modernizmle kudretli/başarılı olmak için rasyonel düşüncenin/akılın kutsandığı, duygusal/irrasyonel alana verilen önemin azaldığı bir sürece girilmiştir. Buradan hareketle ussal/rasyonel düşünce, düzenli bilgi üretme ve güç erkeği temsil ederken; duygusal/irrasyonel alan, karışıklık ve güçsüzlük ise kadını temsil etmiştir. Kadının düşünceden uzak tutulması, kadınlığın salt bedene indirgenmesine aracı olmuştur.

27 Eylül 1998 Elazığ doğumlu. 2016 yılında Hacettepe üniversitesi psikoloji bölümünü kazanmış olup şu an 3. sınıf öğrencisi olarak lisans eğitimine devam etmekte.
sevrarpn@gmail.com

Bu süreçte kadın sürekli bedeniyle gündeme gelmiş, bedeni ve hayatı üzerindeki tasarrufu elinden alınmıştır. Bunun karşılığı olarak erkek, 'bedensizleştirilmiştir.' Modernizmin somut bir olumsuz yönü olarak kadın, erkeğin karşıt özellikleri ve olumsuzlanmasıyla tanınır hale gelerek kontrol altına alınması gereken öteki bir varlık olarak inşa edilmiştir. Modernizmin olumlu yönü olarak, kadın öncülüğündeki feminizm hareketinin doğuşu ve bu doğrultuda yapılan çalışmalara bakabiliriz. Feminizm hareketi, kadının bedenine, düşüncesine ve haklarına sahip çıkması yolunda atılmış modern bir adımdır. Eğitim ve yurttaşlık faaliyetlerinde, ekonomik, toplumsal ve biyolojik farklılık gözetmeksizin kadının erkekle eşit haklara sahip olması gerektiği düşüncesi, bu doğrultuda önemli adımların atılmasına vesile olmuştur.

Kadının özel alan veya kamusal alan fark etmeksizin çalışma ortamı bulması, cinsiyet farklılıklarına yönelik adil olmayan koşulları cesaretle dile getirebilmesi, kadının toplumda özne olması yolunda verdiği çabaların ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ürünlerden bir diğeryse anaerkil toplum dediğimiz, kadınların iktidarına dayanan kadın ütopyaları düşüncesidir. Anaerkil toplum düşüncesi, günümüze kadar gelmiş toplumların, hâkim erkek bakış açısıyla kurula geldiğini ve artık bu bakış açısıyla kurulan yönetimin değişmesinin gerekliliğini savunmaktadırlar.

Derya Şaşman Kaylı'nın ifadesiyle, "Ataerkil düşüncenin tersine, kadın bedeni, sınırlı araçsal aklın gerisinde ve rasyonel düşüncenin tehdidi olarak değil, kendi belirleyiciliğini kendi içinde taşıyan, hayat veren, besleyen, bakan, iyileştiren, barış sanatı, kandaşlık gibi değerlerle toplumu bir araya getiren kadına özgü önemli yeteneklerin gelişebildiği bir alan olarak ele alınmıştır."

Buraya kadar herhangi bir sorun olmasa da kadın ütopyaları, erkeği toplumdaki tecrit etmiş ve özgürlük adına kadınların her türlü faaliyeti yapabilecekleri düşüncesiyle hareket etmelerine sebep olarak kadını kendi bedenine yabancılaştırmıştır. Kadınlar iş hayatına girmekle ekonomik bağımsızlıklarını kazansa da bu süreçte annelik, şefkat, sevgi gibi duygusal yönlerini bastırmaya çalışarak - erkeklerle eşit özelliklere sahip- rasyonel kadınlar haline gelerek belli ölçülerde kendi bedenlerine yabancılaşmışlardır. Bu yüzden iki uçlu davranım şekilleri olan anaerkil ve ataerkil toplumları arasında itidali sağlamak asıl amaç olmalıdır. Kadın erkekle eşit olmayı değil benzer fırsat eşitliklerine sahip olmayı hedeflemelidir. Kadının hedefi, erkeğin yerini almak değil, özgür bir kadın olarak özne konumunda olmak için çaba sarf etmek olmalıdır. Çünkü "Kadın kendisi için var olmaya başladığı an, erkek için de var olmaya devam edecektir. İki cins de hem birbirlerini özne olarak kabul edecek hem de karşılardaki varlık için başkası olarak kalacaktır."

Birey olmak isteyen kadın, öncelikle içinde bulunduğu durumun farkına varıp daha sonra bilgiyle donanımlı hale gelip bilinçlenerek, doğru olan için harekete geçmelidir. Bu doğrultuda kendi bedeni ve hayatı üzerinde tasarrufa sahip olan kadın, özgürleşme ve sorumluluk alma yolunda emin adımlarla ilerleyecektir. Kadının kamusal alanda çalışması, kadının kadına destek olması, kadınların toplumun iktisadi dönüşümü için çabalaması da bağımsızlığını kazanmada temel araçları olacaktır. Unutulmamalıdır ki; "Toplumun özgürleşmesi, sadece kadının özgürleşmesi ile yakalanacak bir süreç değildir. Toplumun özgürleşmesi için kadın ve erkeğin birlikte özgürleşmeleri gerekmektedir. Böylesi bir özgürlük birbiri içinde eriyen ortak bir amacı hedeflemiş bir özgürlük tutkusudur. Bu tutkunun meyvesi olan çocuk için annenin ve babanın bedenlerinden fıskıran özgürlük ve yaşam enerjisi, eşit derecede önemlidir. Bu nokta, kadınlar için kaçırılmaması gereken bir noktadır."

Kadının toplum içerisinde özgür birey olma isteği erkekle yapılan kolektif bir çalışmaya dönüşürse cinsiyetsiz bir toplum kurma yolunda adımlar atılmış olur. Cinsiyetsiz bir toplum oluşturmak değer yargılarından uzak; olay, zaman ve yer özelliklerinden sıyrılmış, tarih ötesi özelliklere sahip bir toplum oluşturacağı için bu toplumda anaerkil/ataerkil oluşumlardan ziyade -tarih üstü- insani değerler ön plana çıkarak toplumda kadının konumu da ideale yaklaşmış olacaktır.

BELKİ DE SENSİN

AYKUT KADİR KURT

Herkes gibi bir anne babadan dünyaya geldim. Herkes kadar var olma sancısı çekiyorum. Hayatı anlamaya ve öğrenmeye çalışırken sivil toplum adına çalışmak bana iyi geliyor. 10 sene devlet koruması altında yaşayan çocuklar adına gönüllü olarak çalıştıktan sonra sevgili eşimle birlikte kök hücre bağışçılığı için çalışan Belki de Sensin organizasyonunu kurduk. İnsanlar hayatlarına devam edebilecekken bunu toplum sayesinde yapamıyorlardı. Hayat sigortası oluşturmaya çalışırken ironik bir şekilde sevgilim kök hücre eşleşmesi yakalayamadığı için (Belki de Sensin'i kurmadan herhangi bir hastalığımız yoktu) bize başka bir alemden güç veriyor. Toplumun vicdanına yenik düşenlerdenim. Belki de Sensin projesi devam ediyor hatta dernek olma aşamasında. Diğer yandan daha temel meseleler hakkında kafa yormaya, yeni projeler üretmeye devam ediyoruz. Çünkü bir çocuğun gülmesi çok şey demek. En çok Dilara'nın Aykut'u olmayı sevdim, seviyorum.

Ülkemizdeki yetersiz kök hücre bağışçısı sayısı yüzünden yaşama şansı varken hayatını kaybeden çoğu çocuk binlerce insan için bir şeyler yapabilme amacıyla 2013'te kurulan Belki de Sensin Platformu kök hücre bağışçılığı konusunda bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yürüten gönüllü bir projedir. Kök hücre nakli ya da öbür adıyla kemik iliği nakli için uygun bağışçısını bekleyen lösemi, lenfoma gibi kanser ve ileri düzey anemi hastaları için umut olmaya çalışan bir sosyal inisiyatif.

Bu noktada "Belki de Sensin" önemli bir isim ve anlam taşıyor. Aranılan donör adayları da Belki de Sensin, yarın kök hücre nakline ihtiyaç duyacak kişi de. Tıpkı platform kurucusu Dilara'nın yaşadığı süreç gibi...

1985 Sakarya doğumludur. 2009 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. 9 senedir çeşitli bankaların IT departmanlarında analist olarak çalışıyor. Bir tane oğlu var. Son birkaç yıldır mobil ekiplerde çalışıyor. Bir süre aristolog.com'da teknoloji bloggerlığı ve yöneticiliği yapmıştır. Girişimcilik ve drama eğitimleri almıştır. Blockchain veya deeplearning odaklı konularda kariyerini sürdürmeyi çok istiyor. Arayışı bu yönde devam ediyor. kadir.kurt@ykteknoloji.com.tr

Henüz bir kanser öyküsü yokken çocuklar ölmesin, insanlar ölmesin diye çıktığı bu yolculukta kendisine de lenf kanseri teşhisi konan Dilara maalesef Kasım 2016'da kendisine uygun kök hücre bağışçısı bulunamadığı için bu hayattan ayrılmak zorunda kaldı.

2013'ten bu zamana kadar Belki de Sensin platformu olarak pek çok kurum ve özel kuruluşla görüşmeler yaptık, önemli projeler üzerinde çalıştık ve çalışmaya da devam ediyoruz. Oldukça kalabalık ekiplere seminerler verdik, Kızılay ve İ.Ü. Çapa Kemik İliği Bankası Sağlık Ekiplerini bu gruplarla buluşturduk, kurum çalışanlarının toplu olarak bağışçı aday olmalarına vesile olduk. Kök hücre konusunda resmi kurumlar olan Kızılay, Sağlık Bakanlığı (TürkKök Projesi kapsamında), İstanbul Kemik İliği Bankası, Ankara Kemik İliği Bankası ve Alp Şen Vakfı ile ortak çalışmalar yürüttük. Ayrıca çeşitli kuruluşlar tarafından ödüle ve takdire layık görüldük (Webrazzi Özel Ödülü – TURKMISC En İyi Sosyal Girişim). Çalışmalarımıza dair ayrıntıları aşağıda bulabilirsiniz.

Geldiğimiz noktada, Belki de Sensin şu an yurt genelinde 14 şehirde, 1000'in üzerinde gönüllüsü bulunan, ulusal çapta yayın organlarında kendisine yer bulmuş, onlarca kurumsal destekçisi bulunan bir gönüllü topluluk haline gelmiş durumda. İçimizde Dilara'nın saf sevgisi var. Yolumuza onun güzelliği ve insanlığa duyduğu inançla devam ediyoruz. Herkes de onun gibi sonsuz sevsin istiyoruz.

İnanın çok fazla kanaldan çok çeşitli çalışmalar yürütüyoruz. İnanın burada hepsini sayamam. Önemli gördüklerimden bahsedeyim. Öncelikle gördüğümüz herkese bahsediyoruz. Bizce altın kural bu. Kulaktan kulağa yayılması. Anlattığımız insanlardan da bunu rica ediyoruz. Firmalara gidip seminerler veriyoruz. Kızılay ile ortak çalışıyoruz. Gittiğimiz büyük kuruluşlarda Kızılay ekibi yerinde kan ve kök hücre bağıışı alımı gerçekleştiriyor. Yeri gelmişken vurgulamam gerekir. Biz kan toplamıyoruz. Bu konuda yetkisi bulunan kuruluşlara yönlendirme sağlıyoruz.

Birçok üniversite bizi konuşma yapmamız için çağırıyor. Gidebildiğimiz kadar şehir şehir dolaştık. 15 dakika kök hücre donörlüğü hakkında üstüne iki saat bahsettiğim temel meseleler hakkında konuşuyoruz. İnteraktif yapmayı tercih ediyoruz. Doğruyu hep birlikte bulabileceğimize inanıyoruz. Daha çok eğildiğimiz mesele dünyadaki en değerli duygu olan "sevmek". 15 şehirdeyiz, daha da fazla yayılacağız.

Sürekli içerik üretiyoruz. En son Hacivat Karagöz içeriği hazırladık. Burada sevgili Hüseyin Dilan ve Bates Motel Pro ekibine teşekkür etmek gerekir. Nedir kanalı ile yaptığımız? "Donör Nedir" de çok ilgi gördü. Orçun Baş harika bir iş çıkardı. Bizi kırmayarak videoda Sunay Akın oynadı. Onedio ile bir test içeriği hazırladık. Anket için Poltio ile çalışıyoruz.

En son #bitutarsa kampanyamızı devreye aldık. İnsanlara #bitutarsa ne yaparsın diye soruyoruz. Onlar da çektiği videolarla bir zincir oluşturuyor. Demet Evgar, Nur Fettahoğlu, Selen Öztürk gibi birçok isim de kampanyaya katıldılar. Burada Marjinal Porter Novelli'den destek alıyoruz. Sevgili Asuman Bayrak'a ne kadar teşekkür etsem az kalır.

İnsanlardan öncelikli ricamız daha çok sevsinler ve daha çok okusunlar. Bu meseleleri çözersek her şey kolay olacak. Kimse kaldırıma veya yaya geçidine park etmeyecek mesela, yere çöp atmayacak, hayvanlara eziyet azalacak, şiddet azalacak ve empati yeteneğimiz artacak. Kök hücre meselesinde özel isteğimiz hiç kimse ertelemesin ve bu basit süreci tüm çevresine de anlatsın.

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ

BÖLÜM TANITIMI

Sosyal hizmet mesleği, kamuda ve özel sektörde büyük ihtiyaç duyulan meslek alanlarından birisidir. Gelecekte en popüler meslekler arasında yerini alacak olmasının doğal bir sonucu olarak özellikle ülkemizde nitelikli sosyal hizmet uzmanı ihtiyacı ortaya çıkmaktadır ve çıkacaktır. Bu ihtiyacı karşılamada katkı sağlayacak olan Sosyal Hizmet Bölümümüz, başlangıçta Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulmuştur. Fakültenin, Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi olarak ayrılmasıyla, bölümümüz Edebiyat Fakültesi çatısı akademik eğitime devam etmektedir.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü 2012-2013 akademik yılında öğretime başlamıştır. Türkiye'nin en köklü üniversitelerinden biri olan Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde Sosyal Hizmet Bölümünde 2019 yılı itibarıyla bölümümüz akademik yapılanmasında Prof. Dr. Murat Yıldız (Bölüm Başkanı), Doç. Dr. Vehbi Ünal (Bölüm Başkan Yardımcısı/Farabi Koordinatörü), Doç. Dr. Veda Bilican Gökçaya (Bölüm Başkan Yardımcısı), Doç. Dr. Miraç Burak Gönültaş (Erasmus Koordinatörü), Dr. Öğr. Üyesi Meral Öztürk, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Arslan, Arş. Gör. Görkem Kelebek, Arş. Gör. Şadiye Tek, Arş. Gör. Sibel Temiz olmak üzere 1 Profesör Doktor, 3 Doçent Doktor, 2 Doktor Öğretim Üyesi, 3 Araştırma Görevlisi bulunmaktadır.

Bölümümüzün amacı, bireyin her koşulda kendini gerçekleştirmesini, dezavantajlarına rağmen diğer bireylerden farksız olarak toplumda yaşamını devam ettirmesini ve böylelikle kendi ayakları üstünde durabilmesini sağlamayı amaçlayan profesyonel uygulamalar ortaya koyacak nitelikli meslek elemanları yetiştirmektir. Ayrıca bölümümüz ulusal ve evrensel değerler çerçevesinde içinde yaşadığı toplumda karşılaşılabilecek ilgi alanına giren her türlü sorunun çözümünü sürecinde profesyonel bir planlayıcı, düzenleyici, uygulayıcı olabilmesi için, sosyal hizmet alanının yöntem ve tekniklerini, alan uygulamalarını, davranış bilimlerini, alanla ilgili ihtiyaç duyulacak etik ve hukuk kurallarını bütünleştirip özümseyebileceği bir eğitim-öğretim programı uygulamayı amaçlamaktadır.

Sosyal Hizmet Bölümü, psikoloji, sosyoloji, yönetim, ekonomi, hukuk, sağlık bilimleri, çevrebilim, uluslararası örgütlenmeler gibi farklı alanlar ile etkileşim halinde bulunan disiplinler arası bir çalışma alanına sahiptir. Bu çerçevede, Bölümün müfredat programında kuramsal ve uygulamalı dersler yer almaktadır. Kuramsal dersler sınıf ortamında gerçekleştirmekle birlikte konferans, grup tartışmaları, drama, örnek vaka analizleri gibi çağdaş yöntemlerle desteklenebilmektedir. Uygulamalı derslerde ise, öğrencilerin öğrendikleri kuramsal bilgileri uygulamaya aktararak mesleki beceri ve davranış kazanmaları amaçlanmaktadır. Bunun gerçekleştirilmesi için, uygulama araştırma ödevleri ve Sivas ilindeki ilgili kurum ve kuruluşlarda uygulama yapma imkânı sunan bir müfredat programı hazırlanmıştır.

Sosyal Hizmet Lisans Programından mezun olabilmek için 4 yıllık (8 akademik yarıyıl) eğitim programını kapsayan ülke ihtiyaçlarına öncelik vererek ulusal ve evrensel değerleri benimseyen bir yaklaşımla çalışacak, sosyal iyileştirmeyi ve toplumsal örgütlenmeyi sağlayacak, sosyal kurumların ve sosyal politikaların gücünü ortaya koyacak uygulama temelli dersler, stajlar ve Uygulamalı Araştırma I-II derslerinden başarılı olunması ve toplam 145 kredinin alınması zorunludur.

Uygulamalı araştırma dersleri ise küçük gruplar halinde bir öğretim elemanının denetiminde yapılır ve öğrenciler sosyal sorunlar ve sosyal hizmet konularında bilimsel bilgi üretme deneyimi kazanırlar. Sekizinci akademik yarıyılıda gerçekleştirilen staj uygulamasında öğrencilerin öğrendikleri kuramsal bilgileri uygulamaya aktararak mesleki beceri ve davranış kazanımları sağlanır. Sosyal Hizmet alanı kişisel ve toplumsal sorunlara ilgi duyan ve kendini ve sosyal anlayışını geliştirecek bir meslek arayan kişilerin ilgisini çekebilir. Sosyal hizmet, anlayışlı, insanların refahını amaçlayan, liderlik özelliklerine sahip kişiler için çeşitli ve yeni olanaklar sağlayan bir meslektir.

Bölümde dört yıllık lisans programının yanında Adıyaman Üniversitesi ile birlikte yüksek lisans ve doktora programı yürütülmektedir. 2019 Bahar Yarıyılı itibariyle tezli yüksek lisans programında 25 kadın, 22 erkek olmak üzere 49 öğrenci bulunmaktadır. Eğitim dili Türkçe'dir. Bölümün lisans programında kayıtlı öğrenci sayısı 2019 yılında 367 kadın, 164 erkek olmak üzere 531'dir.

2016 yılı itibariye ilk lisans mezunlarını veren bölümümüzden mezun olan yaklaşık 350 öğrencinin büyük bir kısmı kamu kurumlarında görev yaparken, bir kısmı da özel kurum ve kuruluşları tercih etmiş; bir kısım öğrencimiz de mezuniyetlerinden sonra çeşitli üniversitelerin akademik kadrolarında görev yapmaya başlamıştır. 2016 Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) En Başarılı Üniversiteler Sıralamasında Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Genel Kültür alanında Türkiye birincisi, Genel Yetenek alanında ise Türkiye ikincisi olmuştur.

Bölümümüze bağlı bir de öğrenci kulübü bulunmaktadır. Kulübümüz sosyal hizmet alanında Türkiye'nin en aktif ve başarılı kulüpleri arasındadır. Kulübümüz her hafta mesleki ve sosyal etkinlikler manasında programlar yapmaktadır. Ulusal, bölgesel akademik programlar icra etmektedir. Bölgesel televizyonlarda canlı yayın programları düzenleyerek halkın sosyal hizmet uygulamaları hakkında bilinçlenmesini sağlamaktadır. MEB ile ortaklaşa mesleki kurslar düzenleyerek Türkiye'de ilklere imza atmaktadır. Kulübümüzün yaptığı etkinlikler ulusal ve yerel basında ses getirmektedir. Yapılan etkinliklere Valilik, Belediye Başkanlığı, Rektörlük makamları da katılmaktadır. Öğrencilerimiz yapılan ikili anlaşmalar çerçevesinde Almanya'da Darmstadt Teknik Üniversitesi(Technische Universität Darmstadt)'nde Erasmus hareketliliği kapsamında ders almayı hak kazanmıştır.

TEKNOLOJİ

YALNIZCA SANAL DÜNYADA ETKİSİNİ GÖSTERMEYEN BİR SORUN: SİBER ZORBALIK

ARŞ. GÖR. MUSTAFA ÇAĞRI AYALP

İçinde bulunduğumuz dünya ve daha küçük ölçekte çevremizde bir değişiklik yaşıyoruz. Bu değişim o kadar hızlı ve sürekli ki! Örneğin şu sıralar havalar ısınıyor, evlerimizin önündeki ağaçlar canlanıyor, toprağın rengi değişiyor, beton ve asfaltın tahakkümü altında, asfaltın küçük deliklerinde, topraktan, sanki bir direniş sembolü küçük bitkiler ortaya çıkıyor. Baharın gelişi hepimizi değiştiriyor. Tıpkı yazın bitiminde, güzün gelmesiyle değiştiğimiz gibi. Bu değişim sürekli. Durmaksızın. Değişim günleri, mevsimleri değiştirmiyor; çevremizi denetleyebilmek, değiştirmek için kullandığımız teknolojiyi de evirip çeviriyor.

Bundan yalnızca 30 sene önce, insanların büyük çoğunluğunun bilgisayarlardan haberi yoktu. Bundan 20 sene önce, yine büyük çoğunluğun internetten haber yoktu. 15 sene önce, sosyal medyadan haberimiz yoktu. Neredeyse bir mikroçip gibi; bedenimizin ayrılmaz bir parçasıymışçasına taşıdığımız bilgisayarları, yani cep telefonlarını akciğer; interneti de oksijen olarak kullandığımız günlere geldik.

Bu kadar değişim yaşanırken, sosyal sorunlar da değişim gösterdi. Tabii ki yoksulluk, işsizlik, madde bağımlılığı yok olmadı; ancak şekil değiştirdiğini söyleyebiliriz. Zorbalık da yok olmadı. Eskiden, zorbalık, okullarda ve sokaklarda yaşanan bir sorundu. Yani fiziksel bir olguydu. Ancak şimdi fizikselliğin yanında, artık sanal bir parça da taşıyor.

Kısaca sanal sosyal çevreden bahsetmek gerekirse; bizlerin sosyal çevresinin varlığını hepimiz biliyoruz. İş-okul çevremiz, akran çevremiz, aile sistemimiz gibi birçok sistemin içindeyiz. Son yıllarda ise yeni bir kavram var artık: Sanal sosyal çevre. Bu kavram, insanların çevrimdışı – offline çevresinden başka, bir de çevrimiçi – online çevresini kastediyor. Yalnızca Instagram'da, bir milyardan fazla, düzenli kullanıcı var. Daha bunun gibi onlarca sosyal medya hesabını da kattığımızda, çevrenizdeki insanların çoğunluğunun sosyal medya hesabı olduğunu söyleyebiliriz. Bu platformlarda, çevrimiçi olduğu gibi çevrimdışı da birçok arkadaşımız var; yüzlerini görmeden, internet aracılığıyla arkadaşlık yapıp, paylaşımlarda bulunduğumuz kişiler. Sanırım kafalarımızda bir şeyler oluşmuştur.

1993 yılında Tokat'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Tokat'ta bitirdi. 2011 yılında, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümüne girmeye hak kazandı. Bölümünü şeref öğrencisi olarak tamamladıktan sonra, 2015 yılında Kocaeli ili Gebze ilçesindeki Fatih Devlet Hastanesinde yedi ay sosyal çalışmacı olarak görev yaptı. 2016 yılında, Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) kapsamında, Fırat Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümüne araştırma görevlisi olarak atandı. Halen Hacettepe Üniversitesinde, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Bütünleşik Doktora programında öğrenimine devam etmektedir. Uzmanlaşmaya çalıştığı alanlar sosyal hizmet eğitimi ve uygulamasında bilişim teknolojilerinin kullanımı, kenteleşme, siber zorbalık, gençlik çalışmaları, tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet ve göç çalışmalarıdır. mcagriayalp@hacettepe.edu.tr

Bir teknolojinin hayatımıza girmesi, onun “iyi yönlerini” olduğu kadar “kötü yönlerini” de hayatımıza sokuyor. Bu kötülüklerden bir tanesi de siber zorbalık. Bu sorun, hepimizin başına gelebilir; hatta gelmiş ve farkına bile varmamış olabiliriz. Hemen birkaç siber zorbalık türünden bahsetmekte yarar var:

Çevrimiçi olarak kavga etme (Flaming): Sanal ortamda, kaba ve nefret içerikli kavgalar ve tartışmalar. Bir tweet’e yanıt olarak küfür yazıldığı ya da mesaj içinde “çirkin”, “şişman” tarzında cümleler yazıldığına şahit olduysanız (umarım bir tarafında değilsinizdir), işte bu Flaming’e örnek teşkil ediyor.

Siber Taciz (Stalking): Evet, bu terimi yazarken hafifçe gülümsedim; ancak siber zorbalıktan konuşurken, stalking çok masum değil. Bir aralar telefon sapıkları vardı; ararlar ve hiç konuşmazlardı, yalnızca nefes alıp verirdi (benim yoktu ama olsun). Ya da sürekli DM yoluyla mesajlar almak; casus yazılımlar (keylogger) kullanarak internette her an sizlerin ne yaptığınızı araştırma gibi, birçok türü var.

Başka kimliğe bürünme (Impersonation): Sosyal medya vb. hesapların şifrelerini ele geçirerek gerçek olmayan şeyler yazma.

İftira atma (Denigration): Bir kişinin, diğer kişi hakkında, aslında gerçekte var olmayan şeyler yapması. Aslında karalama kampanyalarına benziyor. Bir kişiye ait bilgilerle bir sosyal medya hesabı açıp oradan yalan – yanlış bilgiler yazma; ya da bir anda “viral” olacak şekilde yalan bilgileri internette yaymak. Siyasi figürler için çokça yapılabiliyor.

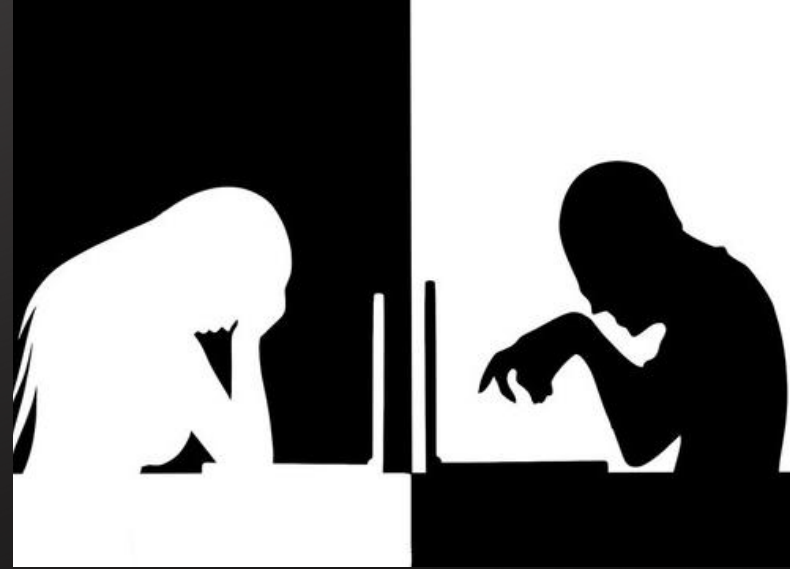
Siber zorbalığın aslında neden kötü olduğunu birkaç cümleyle açıklayıp yazıyı bitirme yönünde ilerleyeyim. Bilindiği gibi, fiziksel zorbalık, “fiziksel” bir ortamda yapılıyor. Örneğin, sokakta, sınıfta, koridorlarda, okul tuvaletlerinde. Eğer kurban, o gün okula gitmediyse; ya da zorbalık yapan kişi okula gelmediyse, zorbalık gerçekleşmiyor.

Ancak siber zorbalıkta durum farklı. Sabah uyandığında, 13 yeni bildirim görüyor, içinde de “Flaming” tabir edilen, küfür ve aşağılayıcı sözlerle dolu, kişiyi kötü hissettirecek mesajlar var. Bu, zorbalığa uğrayan kişinin sabahını mahvederken, tüm gününün de kötü geçmesine sebep oluyor. Hatta bu günler, aylar sürebiliyor.

Unutulmaması gereken bir söz: “Sözcükler acıtır.”

Görüldüğü gibi, siber zorbalık konusu hem güncel, hem de çok geniş bir konu. Aslında bir yazıyla bitirilecek gibi değil. Bu kısa bir giriş olarak burada dururken, bir başka sayıda genel olarak sosyal hizmet uzmanlarının siber zorbalıkla “savaşımını” aktaran bir yazı kaleme almakta fayda görüyorum. Bir başka sayının konusunu da belirlemiş olduk aslında.

Siber zorbalığa karşı mücadele dolu günler ve siber zorbalığa maruz kalmamanızı diliyorum.

SİNEMA

ÇÖL ÇİÇEĞİ (2009)

ARŞ. GÖR. GÖRKEM KELEBEK*

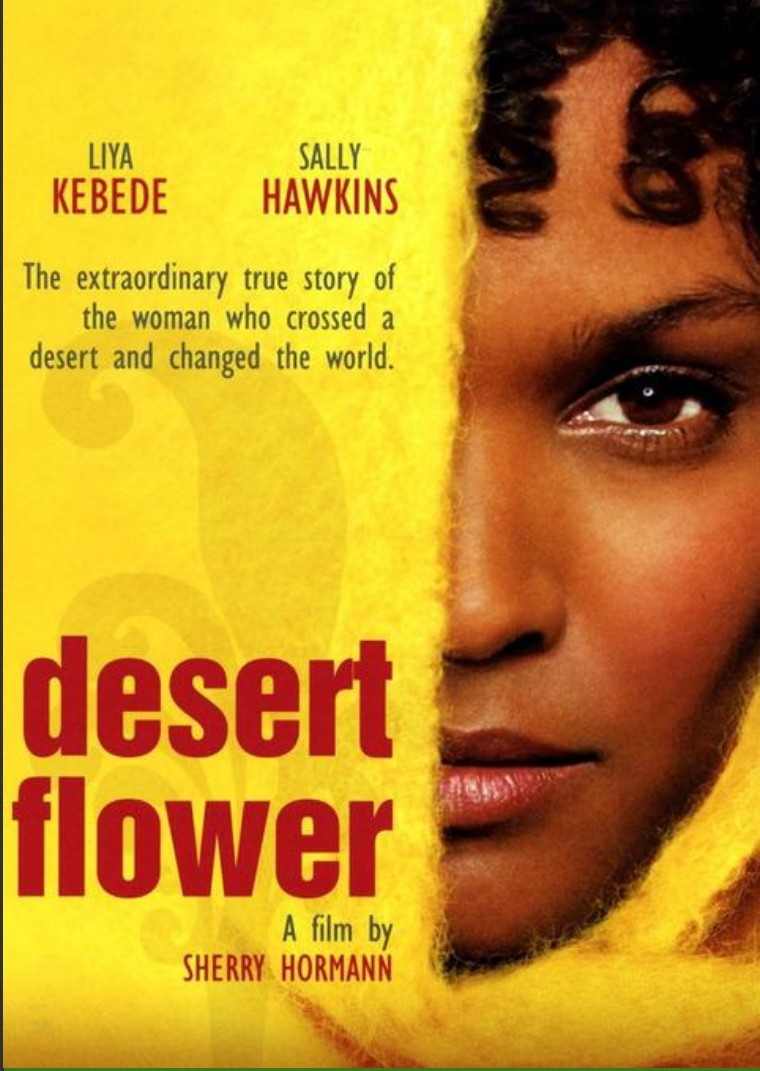
'Eğer bir filmin bir kadın tarafından çekildiğini biliyorsanız, bu bilgiyi görmezden gelmeyin'
Barbara Halpern Martineau

Film, üç yaşındayken Somali'deki kabilesinde sünnet edilen, 13 yaşında evlendirilen, Afrika'dan kaçıp en sonunda Amerika'da model olan ve bugün BM adına kadın sünnetine karşı faaliyet gösteren Waris Dirie'nin azim dolu hikayesini anlatmaktadır.

Waris Dirie (Çöl Çiçeği), Somali'de hayvancılık yapan bir kız çocuğudur. İlk regl döneminde ailesinin zoru ile yaşlı bir adam ile para karşılığı evlendirileceğini öğrendiği gece başka bir şehirde olan anneannesinin yanına çölü geçerek ulaşmaktadır. Anneannesinin yardımı ile İngiltere'ye giden Waris girdiği elçilikte Somali'de savaş çıktığı için işsiz kalmıştır. Girdiği bir mağazada kendine film boyu eşlik eden arkadaşı Marilyn ile tanışmıştır. Kadın sünnetinin her kadına yapılmadığını burada acı bir şekilde öğrenmektedir. Kendini kadın sünnetine adayarak ve bundan ilk bahseden ünlü olarak dikkat çekmiştir.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde 2013 yılında lisans eğitimini tamamlamış ve 2016 yılında "Aile İçi Şiddete Maruz Kalarak Boşanan Kadınların Deneyimleri" üzerine yazdığı yüksek lisans tezi ile bilim uzmanı unvanını almıştır. Şu anda Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde çalışmakta ve doktora eğitimine devam etmektedir. gorkemkelebek@gmail.com

FILMIN ADI: DESERT FLOWER (ÇÖL ÇİÇEĞİ)
YÖNETMEN: SHERRY HORMANN
TÜRÜ: BİYOGRAFİ
YAPIM YILI: 2009
ÜLKE: ALMANYA
SÜRESİ: 124 DK.

Kadın sünneti; klistorisin ve iç dudakların tümüyle kesilip vajinanın sadece adet kanaması ve idrar geçişine izin verecek biçimde dikilmesi olarak tanımlanabilmektedir.

Klistoris'in insan vücudundaki tek işlevi kadına zevk vermek olan organ, erkeğin kadın üzerindeki egemenliğinin önemli sembollerinden de biridir. Filmin bir sahnesinde geçen doktorun Waris'e 'sana senden alınanı veremem' cümlesi, aslında tüm bir erkek egemenliğinin cinsel iktidar üstündeki hakimiyetini de özetler niteliktedir. Bir iğdiş edilme durumu söz konusudur. Feminist perspektiften iğdiş edilme eril kimliğin cinsellik üzerinden bir iktidar kazanmayı hedeflediği durumdur. Cinsellik bir kirlenme durumu ve bu iğdiş edilme de kadını değersizleştirmektedir. Beden, bir politika aracı olmaktadır. Kadına ait olan cinsellik, tahakküm altına alınmak istendiği için bir politik anlam kazanmakta ve beden politikaları açısından kadın bedeni yerini almaktadır.

Güler'in (2008) yüksek lisans tezinde geçen 'evcilleştirilemeyen kadının efsaneleşmesi' kavramı bu filme de uygun düşmektedir. Para ile satılmaya çalışılarak, kendinden yaşça büyük bir adamın 4. karısı olup kültürel motiflere uygun şekilde evcilleşmenin olmadığı, bir kaçıştan efsaneliğe, modellğe giden yol da aslında kadını yücelterek karşımıza çıkarmaktadır. Film beklendik bir son ile karşımıza çıkmıyor. Filmin sonunda kadın karakter ya evlenir ya da ölür. İki durumda da katarsis, erkek seyircinin hizmetindedir (Smelik, 2008: 6). Fakat bu filmin sonunda feminist açı hakim olduğundan ve kadınların farkındalık kazanması ticari amaçtan fazla olmasından kaynaklı kadın efsaneleşmektedir.

Waris Dirie'nin 'Sadece kesilmiş bir kadın iyi bir kadındır. Bu şekilde bakire kalır. Kocasını gerdek gecesi keser ve birlikte olur.' sözü ile ilk defa kadın sünneti dile gelmektedir. Burada Marilyn önce kesilmiş kadının ne demek olduğunu anlamamaktadır. Waris genital organını Marilyn'a, Marilyn da Waris'e göstermektedir. O güne kadar Waris, herkesin kadın sünneti olduğunu düşünmekte, beden bütünlüğünün korunması konusunda herhangi bir hak bilgisine sahip olmamaktadır. Burada feminist açıdan baktığımızda kadının namusu için 3 yaşında bir çocuğun cinsel organının klistorisinin kesilmesinden, insan haklarına, kadın haklarına, çocuk haklarına ne kadar da aykırı bir geleneğin var olmasının yanı sıra, kadının cinsel organının bir namus belirtisi gibi olması karşımıza çıkmaktadır. Kadının cinsel organına atfedilen toplumsal değerler, kadının tüm yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir. Var olan geleneksel bakış açısı "namus" kavramı üzerinden kadını değersizleştirmektedir. Namus algısının toplumsal baskısı kadınlara/kız çocuklarına yönelik kültürel şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak, film sayesinde gerçek olan kurmaca bir hikaye perdeye yansımakta ve feminist bakış açısının sürekli desteklediği bilinç yükseltmenin makro düzeye ulaşması için sinema araç olarak da kullanılmaktadır.

GEZİ

AMSTERDAM'IN GİZEMLİ HEYKELLERİ

VELİ YALÇIN*

Günümüz insanı tıpkı ilk insan gibi yaşanabilir fiziki bir çevre yaratma amacıyla birtakım uğraşlar içinde olduğu bilinmektedir. Bu uğraşlarından birisi de gündelik yaşamında herhangi bir pratik yararı olmayan, ama kendi duygu ve düşüncelerini yansıtan eserler yarattığı da bilinmektedir.

İnsanın bu uğraşlarından yoktan var etme veya yeniden yaratma eylemi olan sanat, insanoğlunun temel gereksinimlerinin yanı sıra önemli bir duyarlılık ve kültürü yansıtmaktadır. Bu yaratma eylemlerinden birisi de heykeldir.

Türkçe Sözlük, heykeli, "Taş, tunç, kil, alçı vb. maddelerden yontularak, kalıba dökülerek veya yoğrulup pişirilerek biçimlendirilen eser, yontu, statü" diye tanımlamaktadır. Bütün bunların iç içe harmanlandığı insan-şehir ilişkisinde düşünüldüğünde daha çok anlam kazanmaktadır.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümünü 1986'da bitirdi. H.Ü. ve Sivas C.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Bölümlerine devam etti. Ocak 1989 - 2014 yılları arasında sosyal hizmet uzmanı olarak Sivas, Gaziantep, Ankara, Batman, Kilis ve Aydın'da çalıştı. Gaziantep Çocuk Yuvası ve Gaziantep Yetiştirme Yurdu Müdürü olarak görev yaptı. Haziran 2014 - Mayıs 2015 tarihleri arasında Aydın Efeler Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü olarak görev aldı ve Mart 2016 tarihinde emekli oldu. Şiirleri Fransız Postası, Alleben, Sanat ve Hayat, Bizim Dergi, Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Sen ve Gerçek Sanat, Karabük Kültür ve Sanat Yaprakları gibi yurtiçi – yurtdışında, "yersizyurtsuz" ve "süje" internet dijital dergilerinde yayımlandı. Bugüne kadar; 25 ülke 82 şehir dolaştı. Ülkemizde ise 81 ilin 70'ine gitti. Çeşitli yerel gazeteler (Aydın Denge ve Gaziantep Sabah) ve internet (havaneli ve hadigez) sitesinde gezi yazıları ve bir internet sitesinde (beklenengazete) köşe yazıları yayımlanmaktadır. Evlidir ve bir kız, bir erkek ikiz çocukları vardır. Favori Yayınları'ndan yayımlanmış iki kitabı bulunmaktadır: Kuşlar Su İçti Dilinden (Şiir, Favori Yayınları 2017). Gezdim Gördüm Yazdım (Gezi Yazıları, Favori Yayınları 2018) veya0927@gmail.com

Ülkemiz şehirlerinin bu konuda çok yaratıcı olduğunu söylemek maalesef mümkün görünmemektedir. Bunun çok çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu konuda tek istisnanın Eskişehir ve belediye başkanı Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen olduğu gerçeğini unutmamak gerekir. Yaratılan her eserin bir imzası yani sahibi bulunmaktadır. Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da çeşitli yıllarda çeşitli mekanlarda sergilenen heykellerin sahiplerinin kim ya da kimler olduğu hala bilinmemektedir. Bu heykellerin yaratıcısı/yaratıcıları bilinmediğinden dolayı "Amsterdam'ın Gizemli Heykelleri" olarak adlandırılmalarında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Bu gizemli heykeller şehir halkı ve yöneticileri tarafından korunup kollanmaktadır.

Amsterdam'ı ziyaret edenlerin görmeden ayrılmadığı bu heykelleri tanıyalım mı?

Başsız Müzisyen Heykeli

Amsterdam'da ilk defa ortaya çıkan ve sahibi bilinmeyen heykel Marnix Park'ta bulunan Başsız Müzisyen Heykeli'dir. Heykel 1982'de bulunduğu yere konulmuştur. Heykel, bir elinde keman taşıma çantası diğer eliyle başındaki şapkasını tutan yağmurluk giymiş bir adamı anımsatmaktadır.

Küçük Oduncu Heykeli

Amsterdam'daki ikinci sahibi bilinmeyen heykel Leidspelen meydanındaki bir ağaçta bulunan Oduncu Heykeli'dir. Bu heykel Leidseplein meydanındaki bir ağacın gövdesinde yer almaktadır. Heykelin Hollanda Kraliçesi Beatrix Wilhelmina Armgrad'ın doğum günü olan 30 Ocak 1989'de ortaya çıkması bazı dedikoduya neden olmuştur. Hollanda Kraliçesi Beatrix'in aynı zamanda heykeltraş olması bu dedikodunun ana kaynağıdır. Bu heykelin kraliçe tarafından yapıldığı iddiası kraliçe tarafından doğrulanmamıştır. Bu heykelin Nasrettin Hoca'nın bindiği dalı kesen adam öyküsünün bir başka yansıması olarak da görülmelidir.

Kemancı Heykeli

Amsterdam'daki üçüncü sahibi bilinmeyen heykel Kemancı Heykeli (Monument to the violinist)'dir. Bu anonim heykel şehrin ünlü opera binasında (Nationale Opera&Ballet) yer alıyor. Binanın girişinin sol tarafında mermer zeminin altında keman çalarak çıkan heykel, 1991'de bulunduğu yere mermer zemin kırılarak, gizlice yerleştirilmiştir. Yer altından çıkan Kemancı Heykeli (Monument to the violinist)'nin şehirdeki Yahudi cemaatini temsil ettiğine inanılmaktadır.

Bronz Göğüsler

Amsterdam'daki dördüncü sahibi bilinmeyen heykel Bronz Göğüsler (De Gesteelde Borst)'dir. Bu anonim heykel Amsterdam'ın ünlü Red Light Discrit sokağının yanındaki eski kilise (Oudekersplein) meydanındaki Arnavut kaldırımları arasında bulunuyor. Büyük bir şey olmadığından dolayı dikkatli bakılmadığında görmemek mümkündür. Söz konusu heykel 1993'de bulunduğu yere bir gece gizlice yerleştirilmiştir. Heykelin içinde bulunduğu meydan günün her saati çok kalabalık oluyor. Sağ memenin üzerinde bir elin olduğu heykelin bölgedeki sex işçilerine ithaf edildiğine inanılmaktadır. Bölgeyi ziyaret eden turistlerin ve gezginlerin şehirde en çok fotoğrafını çektikleri eserlerden biri olduğu bilinmektedir.

Oldukça ilgi çekici olan bu heykellerin ortak özellikleri eserleri yapanların bilinmemesi, gecenin karanlığında buldukları yere konulması, minimal olması ve şehir yöneticilerinin de bu eserlere sahip çıkmasıdır. Amsterdam gibi oldukça hareketli bir şehirde sahibi bilinmeyen bu dört heykelde görülmesi gereken eserlerdir. Bu ve benzeri ilgi çekici, sıra dışı ve anonim eserlerin bizim şehirlerin meydanlarında veya sokaklarında da yer almasını diliyorum.

Aramızda yaşayan yetenekli ama gizemli olmak isteyen sanatçılara açık davet sayılmalı bu yazı, yaşadığımız şehirlerin meydanları, sokakları veya parkları sizi bekliyor.

DÜŞÜNCE KİTAPLIĞI

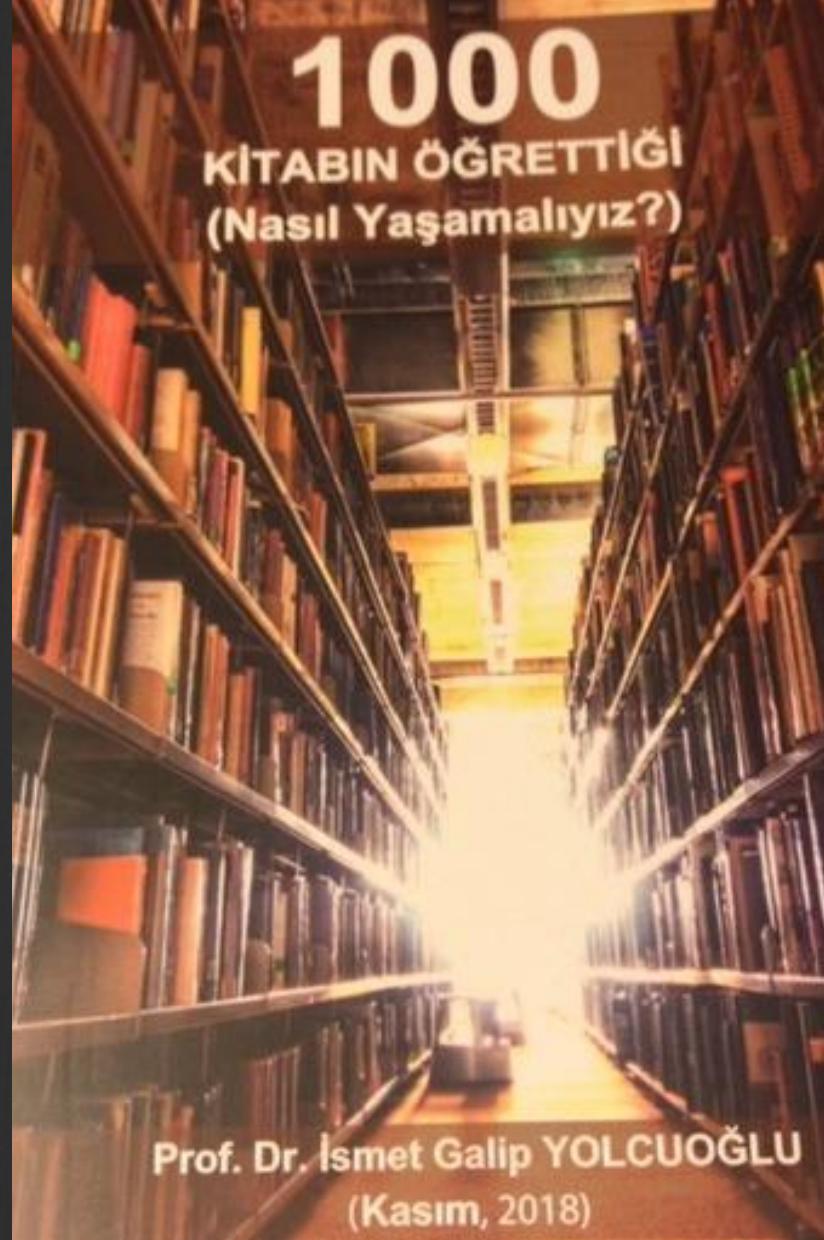
1000 KİTABIN ÖĞRETTİĞİ (NASIL YAŞAMALIYIZ?)

ARŞ. GÖR. HARUN ASLAN*

İnsanlık tarihinin kadim geçmişinden günümüze insanı anlama süreci her zaman en önemli arayış olarak karşımıza çıkmaktadır. Her çağın, dönemin, coğrafyanın ortaya koymuş olduğu ana düşünce akımları insanın anlam süreci arayışını farklı perspektiflerden görebilmemizi sağlamıştır. Bu noktada akla ilk gelecek soru insanın yaşamındaki anlam arayışı ile sosyal hizmet arasında ne gibi bir ilişki vardır? Öncelikli olarak sosyal hizmet disiplinin temel öznesi insandır ve insanı anlama, özünde insanın kendisini anlaması sosyal hizmet uygulamasının yürütülmesinde öncelikli amaçtır.

1988 yılında Antakya'da dünyaya gelmiştir. 2011 yılında Anadolu Üniversitesi İİBF İşletme lisans eğitimini ve 2012 yılında Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji lisans (çift anadal) eğitimini tamamlamıştır. 2011-2013 yılları arasında Ankara Sosyal Güvenlik Kurumu Genel Müdürlüğü'nde yaklaşık iki yıl görev yaptı. Şu anda Hacettepe Üniversitesinde, Sosyal Hizmet Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak, Bütünleşik Doktora programında öğrenimine devam etmektedir. hrnaslan1@gmail.com

Eserin Adı: 1000 Kitabın Bize Öğrettiği

Yazarın Adı: İsmet Galip Yolcuoğlu

Yayın Tarihi: 2018

Yayınevi: Nar Yayınevi

Baskı Sayısı: 1

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 231

Sosyal hizmet ile anlam arayışı arasındaki ilişki, sosyal hizmet disiplininde varoluşçuluk epistemolojisinden etkilendiği düşünülmeyle birlikte, özellikle sosyal yaşamın sosyal hizmet uygulamalarında önemli bir yer kapladığı dikkati çekmektedir. Sosyal hizmet uygulamasında müracaatçıların yaşamlarındaki anlamın onların merkezi olduğu göz önüne alındığında, sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların yaşamlarındaki anlam duygularını içeren, bütüncül bir değerlendirme yapmaları önemlidir.

Yaşamdaki anlam arayışı, bireylerin yaşamlarında anlam bulmak için, yani kişisel varlıklarının doğasını anlayabilmek ve anlamlı, amaçlı hissetmek için güçlü bir şekilde motive oldukları fikrini ifade eder. İnsanların hayatlarının önemli, anlaşılır, amaçlı olduğunu hissetmesi ve motivasyonlarını, güçlü yanlarını keşfetme yolculuğunda her zaman başarılı olamayabilirler. Bu yolculukta bireye en büyük yardımcı rolünü sosyal hizmet uzmanları üstlenmektedir. Yaşamdaki anlam, bu nedenle, sosyal hizmet uzmanlarının uygulamalarında farklı müracaatçı gruplarıyla çalışırken doğru bir şekilde değerlendirilmesi gereken önemli hususlardan biridir. Odak noktasının müracaatçıların karşılaştıkları zorlukların ve acıların anlamını aramasına yardımcı olduğu sosyal hizmet müdahalesinin sonuçları olabilir.

2018 yılının Kasım ayında ilk baskısını yapmış olan "1000 Kitabın Öğrettiği (Nasıl Yaşamalıyız)" isimli kitap multidisipliner olan sosyal hizmet disiplininin ve mesleğinin içerisinde okuyucularına büyük bir katkı sağlayacağı mutlak bir gerçektir. Kitabın içeriğinin en göze çarpan yanı ilkçağ felsefe tarihi düşünürlerinden biri olan Aristoteles'ten günümüze insanın anlam dünyasının ve arayışının birikip bilimselleşmesiyle ortaya konan felsefe, edebiyat, psikoloji, antropoloji ve sosyal hizmet bilim dalları üzerinden insan üzerine geniş bir okuma alanı sağlamasıdır. Bu eser, müracaatçıların anlam dünyasını değerlendirebilmek adına ve doğru bir sosyal hizmet uygulaması gerçekleştirilebilmek için sosyal hizmetin bilgi değerine önemli katkı ortaya koymaktadır.

Kitabın yazarı Prof. Dr. İsmet Galip Yolcuoğlu eserin önsözünde okuyuculara kitabın içeriğine yönelik önemli ipuçları vermiştir. Kitapta okuyucuların hangi konular üzerinden metinler göreceklarine yönelik yazar şu ifadeleri kullanmaktadır;

“Kitapta, 52 yıla yaklaşan yeryüzü serüvenimde, “Homo Sapiens” in yaşam kodlarını irdeledim ve “kamil/yetkin/bilgin” olma yolculuğumuzla ilgili “varoluşun temel kodları nelerdir?”, “nasıl yaşayabiliriz” ve “nasıl yaşamalıyız?” sorularının peşine düştüm!”

Sonuç olarak Victor E. Frankl’ in de vurguladığı üzere; “İnsanın temel uğraşı haz almak ya da acıdan kaçınmak değil, yaşamında bir anlam bulmaktır.”

SOSYAL ÇALIŞMA KİTAPLIĞI

O MUTLUYSA HERKES MUTLU ZİHİNSEL ENGELLİ KARDEŞE SAHİP OLMAK

"... kardeşimin mutlu olduğunu görmek benim için bi değer... Bi şey için yaşamak. Hayatta bi nedeninizin olması güzel bi şey."

"... Bazen çok sinirlendiriyο beni, nefret ediyοrum kendimden uzaklaştırıyorum, gerçekten çok öfkeliyim, ama bir gülüşü yetiyor. Öyle gelip bana sarılıp bir gülüşü yetiyor. Onun sevgisi gerçekten kabullenmeme sebep oluyo..."

Engellilik, tarihsel süreç içerisinde pek çok değişim ve dönüşüme uğrayan bakış açılarıyla şekillenen bir sosyal sorun alanıdır. Engelli bireylere, ailelerine ve/veya bakım verenlerine yönelik teoriye ve uygulamaya dayalı birçok akademik çalışma yapıldı ve yapılmaya da devam ediyor. Bu bireylerin karşılaştıkları farklı sorunların ve gereksinimlerin giderilmesine yönelik çalışmaların halen geliştirilmeye devam etmesi gerekiyor. Kitap, gerek akademik çalışmalarda, gerekse yardım ve hizmetlerde ön planda olamayan 'engelli bireylerin engelli olmayan kardeşleri' üzerine yazıldı.

O MUTLUYSA HERKES MUTLU

ZİHİNSEL ENGELLİ KARDEŞE SAHİP OLMAK

ASLIHAN AYKARA

Eserin Adı: O Mutluysa Herkes Mutlu Zihinsel Engelli Kardeşe Sahip Olmak

Yazar: Aslihan Aykara

Yayın Tarihi: 2018

Yayınevi: Nika Yayınevi

Baskı Sayısı: 1. Baskı

Sayfa Sayısı: 240

Dil: Türkçe

Bu kitapta, zihinsel engelli kardeşe sahip olmanın ne anlama geldiği, kabullenme süreci, engelli bir kardeşe sahip olmanın beraberinde getirdiği olumlu veya olumsuz yaşantılar, duygu ve düşünceler, toplumsal cinsiyet rollerinin bu yaşantı, duygu ve düşüncelerle bağlantıları anlaşılmaya ve ortaya koyulmaya çalışıldı. Bu anlamaya ve ortaya koymaya çalışma sürecinde, kardeşlerin kendi deneyimlerini kendi ifadeleriyle dile getirmelerine önem verildi. Kitapta, bir yandan engelli üyeye sahip ailelere ve engelli kardeşe sahip bireylere aslında benzer yaşam deneyimlerini paylaştıklarını görme fırsatı sunarak yalnız olmadıklarını hatırlatmak ve aynı zamanda farklı bakış açılarının da olabileceğini göstermek amaçlanırken; bir yandan da engellilik alanında kendini geliştirmek isteyen öğrencilere, genç akademisyenlere, araştırmacılara, başta sosyal hizmet uzmanları olmak üzere engellilik alanında çalışan tüm uygulayıcılar ile karar vericilere bilgi ve fikir sağlamak amaçlandı.

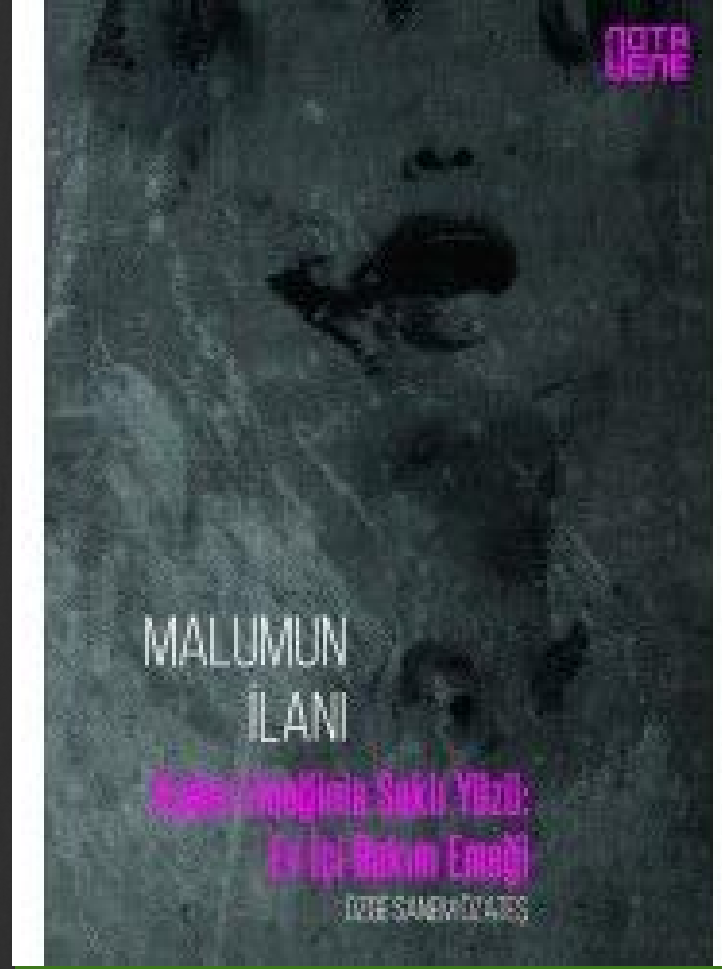
SOSYAL ÇALIŞMA KİTAPLIĞI

MALUMUN İLANI: KADIN EMEĞİNİN SAKLI YÜZÜ- EV İÇİ BAKIM EMEĞİ

Ev içi ya da hane içi dediği zaman akla genellikle kadınların, ev dışı ya da hane dışı dediği zaman da genellikle erkeklerin geliyor olmasının basit bir nedeni var: kamusal alan erkeğe, özel alan da kadına tahsis edilmiş. Kim tarafından? Bizatihi erkekler tarafından.

Ev/çatı kavramının genellikle güven verdiği düşünülür. Oysaki ev içi dediğimiz yer, dışarının tehlikelerinden o kadar da uzak bir yer değil. Mesela, kadınların büyük bir çoğunluğu ev içinde ve en yakınları tarafından şiddete maruz kalıyor. Çocuklar genellikle ev içinde şiddet görüyor. Engelliler çoğunlukla ev içinde istismara maruz kalıyor. Ev içi dediğimiz ortam, çelişkilerin, çatışmaların, ihtirasların, ihanetlerin bol olduğu; ancak gariptir, insan hayatında önemli bir yeri olan bir mekân.

Söz konusu kadınlar olunca ev içi neden özgürleştirici olmak yerine kısıtlayıcı olur? Kadınlar neden hem ev içinde hem ev dışında özgür değildir? Ev içindeki engelli bireylerin bakımını üstlenen neden genellikle kadınlardır? Bütün bu soruların cevabını Özge Sanem Özateş veriyor. Kitapta, kadınların ev içi bakım emeği bütüncül bir bakış açısı ile ele alınıyor. İncelemenin merkezinde toplumsal cinsiyet var. Kadın emeği üzerindeki tahakkümün bir aracı olarak cinsiyetçi işbölümü ve bununla ilintili refah rejimlerine yönelik olarak yaptığı eleştirel analizler ile Özateş, kadının bakım emeğinin nasıl bir mekanizma ile kontrol edildiğini gözler önüne seriyor.

Eserin Adı: Malumun İlanı: Kadın Emeğinin Saklı Yüzü- Ev İçi Bakım Emeği
Yazar: Özge Sanem Özateş
Yayın Tarihi: 2015
Yayınevi: NotaBene Yayınevi
Baskı Sayısı: 1. Baskı
Sayfa Sayısı: 270
Dil: Türkçe

Türkiye’de 2006 yılında başlatılan evde bakım uygulamasını bizatihi kadınların deneyimleri üzerinden inceleyen Özateş, kadın emeğinin ikincil kılındığı refah rejimlerinde bakım yükünün genellikle aile içinde kadın tarafından yerine getirildiğini ifade ediyor. Özateş, bakım emeğinin özel alanla sınırlandırılarak değersizleştirilen bir emek biçimi olduğunu ve bunun politik bir sorun olduğunu ifade ediyor. Bu nedenle bakım işinin eşitlikçi bir biçimde yeniden bölüşülmesine dayanan bir politika benimsenmesi gerektiğini ifade ediyor. Yani sadece kadınları değil, erkekleri de bakım işine davet ediyor. Türkiye’de bakım işlerinin sadece kadınların görevi olduğuna ilişkin bireysel/ örgütsel/kültürel/sosyal/siyasal kabuller kadınların yaşadıkları ayrımcılığı artırmaktadır. Sosyal hizmetlerin neden hiçbir gruba karşı zarar üretmeyecek şekilde örgütlenmesi gerektiğine, bu kitabı okudukça daha çok hak vereceksiniz. Bakım işi eşit bir biçimde bölüşülmeli, bakım emeği kadınları bakıma muhtaç hale getirmemelidir!

BU AY

28 NİSAN - DÜNYA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GÜNÜ

MEHMET KÜRŞAT
ALDEMİR *

Toplumsal kalkınma ve refahın en önemli unsuru nitelikli insan gücüdür. Nitelikli insan gücünden üretimde etkin bir şekilde yararlanılması, ancak toplumsal ve mesleki alanlarda karşılaştıkları risklerin ve sorunların önlenmesiyle mümkün olabilmektedir. Bir insan kolay yetişmemekte, yıllar süren yaşamsal birikim ve eğitimlerin sonunda üretken ve faydalı bir birey haline gelebilmektedir.

Çalışanları etkileyen riskler, sadece çalışana zarar vermeye kalmamaktadır. Aynı zaman da birçok yönden ülkenin kalkınmasına da zarar vermektedir. Ülkemizde çalışanları risklerden korumaya yönelik politikalar ve hizmet modelleri incelendiğinde öncelikle çalışanların sağlık hizmeti ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla tüm kayıtlı çalışanların genel sağlık sigortası kapsamına alındığı görülmektedir. Her çalışanın maaşından belirli oranda prim kesintisi yapılarak zorunlu ve isteğe bağlı sağlık hizmetlerinden ücretsiz veya kısmi katılımla yararlanmasına imkan sağlanmaktadır. Çalışanların, çalışma gücünde gerilemeler yaşamaya başladıkları ileri yaşlardan itibaren ise yine belirli yıl çalışma ve prim ödeme esasına dayanarak emekli ikramiyesi ve emekli maaşı gibi imkanlardan yararlanmaları mümkün olmaktadır. Bu iki temel hizmet Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sunulmaktadır.

*

Kırşehir'de Dünya'ya geldi. İlkokulu Kırşehir'de, Ortaokulu ve Liseyi Kırıkkale'de tamamladı. Lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde, yüksek lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalında tamamladı. Çalışma hayatı boyunca, toplum sağlığı, hasta hakları, tıbbi sosyal hizmet, engelli rehabilitasyonu, yaşlı bakımı, sağlık-bakım turizmi ve iş sağlığı-güvenliği(psiko-sosyal riskler, güvensiz davranış vb.) alanlarında sosyal çalışmacı ve yönetici olarak görevlerde bulundu. Halen Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde önleyici ve koruyucu sosyal hizmetleri kapsayan Aile Sosyal Destek Programını(ASDEP) yürüten Sosyal Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı bünyesinde şube müdürü olarak çalışmaya devam etmektedir. mkaldemir@gmail.com

Çalışanların prime esas sağlık hizmeti alma ve emeklilik aylığı alma haklarının yanında, çalışanları çalışma hayatında çeşitli etkenlere bağlı gelişen tehlike ve risklerden korumaya yönelik hizmetler de bulunmaktadır. Bu kapsamda 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve akabinde yayımlanan alt mevzuat ve hükümlere dayanarak her çalışanın çalışma hayatında karşılaşılabilecekleri sağlık ve güvenlik risklerinin önlenmesi amacıyla, işyerinin tehlike sınıfına göre belirlenen sürelerde iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve iş sağlığı elemanı çalıştırması zorunlu hale getirilmiştir. Böylece çalışanların çalıştığı iş koluna özgü her türlü sağlık ve güvenlik risklerinin önlenmesi amaçlanmıştır. Bu hizmetin sunumunda, İSG profesyonellerinin ücretlerinin işveren tarafından karşılanması esas alınmış ve çalışanlara herhangi bir mali katılımda bulunma yükümlülüğü getirilmemiştir. Esasında İSG Kanununda engelli, kadın, çocuk ve yaşlılar gibi özel risk grubundaki çalışanların karşılaşılabileceği riskler ile tüm çalışanların karşılaşılabileceği mobbing, stres, tükenmişlik, ayrımcılık, taciz, şiddet vb. psiko-sosyal risklerin de önlenmesine yönelik işverenlere ve İSG profesyonellerine sorumluluk yüklenmiştir. Buna rağmen, bahse konu risklerin önlenmesine yönelik çalışmaların iş sağlığı ve güvenliği politika önceliklerinin arasında olmadığı görülmektedir.

İnsan mekanik bir iş gücü değildir.

İnsanın yaşamı boyunca gelişen davranışları vardır. İnsan davranışı ise birçok faktörden etkilenmektedir. Çalışanın fiziksel, bilişsel, ruhsal ve duygusal gelişimi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumu davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Normal şartlarda işini yaparken işinin gerektirdiği güvenlik tedbirlerini alan çalışan, denge ve uyumunu bozacak düzeyde ekonomik, sosyal, duygusal, fiziksel vb. bir sorunla karşılaştığında güvenlik tedbirlerini almayı ve güvenli davranışta bulunmayı ihmal edebilir.

Bu da bir iş kazası veya meslek hastalığının ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu sebeple çalışanların iş ortamlarında ve kullandığı araç, gereç ve makinalarda tedbir alınmasının yanında çalışanların güvensiz davranışlarda bulunmasına neden olabilecek risklerin de belirlenerek önlenmesi ve psiko-sosyal risklerle karşılaşan çalışanlara psiko-sosyal yardımda bulunulması temel bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacın karşılanmasında sosyal çalışmacıların diğer ilgili uzmanlarla işbirliği içinde çalışmasına büyük ihtiyaç vardır. Çalışan sayısına ve tehlike sınıfına göre çalışma süreleri belirlenmek üzere, sosyal çalışmacıların, psiko-sosyal risklerin önlenmesi, belirlenmesi ve çözümünün yanında, güvensiz davranışa neden olan risklerin belirlenmesi, önlenmesi ve nihayetinde çalışanın uğradığı zararın psiko-sosyal ve sosyo-ekonomik etkilerinden korunmasında büyük bir fayda üreteceği ortadadır. Böylece beden ve ruh sağlığı zarar gören çalışanların sayısında yaşanacak azalma, ülke için de sağlık ve tazminat giderlerinin azalmasına etki ederek ülkenin kalkınması ve toplumun refah düzeyine olumlu katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, çalışanların sağlıklı ve güvenli bir iş hayatı sürdürebilmeleri için sosyal çalışmacılara iş yerlerinde görevler tanımlanmasının, sadece çalışana değil, işverene, diğer çalışanlara ve ülke ekonomisine de büyük yarar sağlayacağı anlaşılmaktadır. Bu yönde yapılacak çalışmaların akademik ve mesleki kurum ve kuruluşlar tarafından gündeme getirilmesi ve devlet politikasına dönüştürülmesi elzemdir.

EDİTÖRE MEKTUP

BİZ VE FEODALLIĞIMIZ

ARŞ. GÖR. ADEM KILIÇ

“Soylu ruhlarımız hala feodaldır”

Karlı bir gece vakti bir dostu mu uyandırır hep insan? (i. Özel) ...

Karlı bir şubat gününde, bast-ı zaman tayy-i mekanla çıkılan bir seferde maziye ne denli der-hatır eder, bilmem ki insan-ı nısyân? ...

Bingöl dağlarının eteklerinde, nefesleri süt kokan çobanların şehrinde, feodal bir ruh nasıl yazmalı, nasıl etmeli feodallığına isyan?...
Bilemedim ki...

Zordur çoğu kez mazinin a'makına girmek. Ya şair, ya aşık ya da derviş olmak gerektir. 2008 yılının herhangi bir bahar gününde... Lisans birinci sınıfta... Ankara'nın simit kokan bir sabahında... Keçiören'de... Yangından çıkma renge boyanmış, yarısı beton yarısı camlı bir binada...

Türkiye'nin Toplumsal Yapısı dersinde... Ruhları feodal yüz altmış kişi şöyle bir hitaba hemhal oluyordu:
“Çocuklar! Sizler sosyal hizmeti anlayacak kapasitede değilsiniz, anlayamazsınız da... Sorsam şimdi sosyal hizmetin tanımını yapamazsınız... Değil sizler, bu okulda yapamaz kimse öyle...

Yavrum neden yapamazsınız, biliyor musunuz?... Çünkü siz feodalsiniz, FE-O-DAL!... Tarım toplumundan gelmesiniz... Sosyal hizmet feodal toplum mesleği değildir... Sanayi toplumuna özgüdür... O nedenle anlayamazsınız... Hem siz daha üniversite öğrencisi bile olamamışsınız... Lise öğrencisisiniz... Neden biliyor musunuz?... Çünkü şimdi karşımda susuyor, ama ders sonrası bana sayıyorsunuz... Erkek olan, kadın olan şimdi söyler.” Bu, vb daha neler...

Biz yüz altmış feodal ruh... Ağızlarımızda, okulun karşısındaki cafede dersten önce yediğimiz simit tadı. “Alt yapı-üst yapı”yı anlatıyor... Gözlerimiz O'nda... Cesetlerimiz sınıfta, ama ruhlarımız değil. Kimimiz aşık, kimimizse aşk kavgasından yaralı... Kimimiz devrim hayallerinde, kimimizse İslamcılık peşinde. Oysa ne devrime denk geldim ben o zamanlar, ne de İslamcılığa. Kendilerinden “paso” isteyen otobüs şoförünü protesto edip, toplu kart basmadan otobüse binme eyleminden başka devrimci eylem görmedim ben, devrimci arkadaşarımdan... Filistin'e her saldırısı sonrası İsrail Büyükelçiliği'ne gidip ayetle birlikte slogan atmak dışında başka bir eyleme de denk gelmedim ben, İslamcı arkadaşarımdan... Ya da, Çanakkale anması dışında başka da bir eylemlerini görmedim, ülkücü arkadaşarımdan... Devrimimiz ve eylemimiz bu kadardı işte bizim. “Bilim olmadan devrim olmaz” derdi bize. Bizse ne dediğini anlıyor gibi yapıp, anlamazdık halbuki çoğu zaman.

Kızılay'dan Keçiören'e gitmek için 420 numaralı otobüse denk gelince üzülür, çünkü Ulus trafiğine katlanmak zorunda kalırdık. 422'ye denk gelince de sevinç çığılı atar, çünkü Ulus'u pas geçerdik. Sevincimiz de çocukça, hüznümüz de çocukça idi bizim... Hele bi de aşık olanlarımız vardı o zamanlar. Aşkın kentli ve pahalı olduğunu bilmeden... Feodal bir ruhun aşık olamayacağını, aşkın feodalizm ile bir araya gelemeyeceğini idrak etmeden... Dalar giderdik hayallerimize, ta ki sahillerimize vurana dek. İşte böyle feodal idik biz. Kaldığımız öğrenci evlerinde, ara ara yaptığımız çiğ köfte partileri feodallığına delildi bizim. Sabit idi suçumuz. Gayrı çıkmıştı adımız.

Her “feodalsiniz” deyişinden sonra sınırdan içimiz içimizi yer, kızardık O'na. Belki de bazılarımız daha ileri giderdi. Bunu bir küçümseme ve aşağılama olarak anlar, gücümüz yetmediği için susardık ama. Haklı idi, “Siz yüzüme karşı değil, arkamdan konuşuyorsunuz” diye. Feodal olduğumuz için ne sosyal hizmeti anlayabiliyor, ne aşık olabiliyor, ne de devrim yapabiliyorduk. Bir tuhafılık deryasında hülyalarımızdan yapma sandallara binmiş, kocaman denizlere meydan okur, tehlikeli fikirler edinirdik biz o zamanlar. Sakıncalı, feodal sicilimiz ile.

Günler, aylar, yıllar geçti. Dağıldı yüz altmış feodal. Serpildi her biri başka bir toprağa. Kimisi bir lem'a olup parıladı mesleğin ufkunda. Kimi fidan, kimisi de bir çınara dönüştü sosyal hizmet gülistanında. Her biri ayrı bir renk açtı. Ayrı meyveler verdi. Korudu onurunu her biri mesleğin ve koruyor hala.

Artık itiraf vakti gelmişti feodallerin. "Evet, biz feodaliz!" diye bağırma. Ve feodallığın bir yergi değil, bir övünç kaynağı olabileceğine... Kendini tanıma ve kabul ile yol alınabileceğine... Kendi ile barışmanın yolunun, kendini bilme ile mümkünlüğüne... Feodal yanı ile de, modern yanı ile de... Feodalliğe Övgü kitabına mukaddime yazma vakti gelmişti çoktan. Söylediği her "feodalsiniz!" ifadesinin, aslında bir yergi değil, "kendinizi bilin ve bunu bilerek kendinizi aşın", diye tefsir edilmesi gerektiğine. Ya da zaman mı bunu böyle tevil ettiriyor, bilemedim ki ben.

Sartre, Fanon'un Yeryüzünün Lanetlileri için yazdığı önsözde, Fransa'nın sömürgeci zihniyetine karşı Cezayirlilerin mücadelesini haklı bulur ve Avrupalıları özeleştiriyeye davet eder. Avrupa'nın şahs-ı manevisi adına "soylu ruhlarımız ırkçıdır" der. Mana itibari ile bir yakınlık var mı bilemem ama, mektup şöyle mi hitama ermeli acaba? . Evet Sayın Hocam: Ne aşık, ne İslamcı ne de devrimci olabildik. Ama sosyal hizmeti anladık. Cıgaralarımız malbora olsada, soylu ruhlarımız hala feodaldır. Saygılarımla. (15.02.2019 / Bingöl)

Büyük kültürel fırsat!

Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU

Kitaplığı

10 Kitap ve 6 bin sayfa;

% 50 indirimli, ücretsiz kargo ve 4 taksitle!

İletişim: naryayinevi@gmail.com

SOSYAL HİZMET MAGAZİN

www.sosyalhizmetmagazin.com
Ücretsiz abonelik için ziyaret edin.

sosyalhizmetmagazin@gmail.com

YAZILARINIZI BEKLİYORUZ!

EKİM 2019'DA TEMA: GÖÇ
KASIM 2019'DA TEMA: MADDE BAĞIMLILIĞI

